

6

1994

VOJENSKÝ PROFESIONÁL

ARMÁDNÍ ODBORNÝ ČASOPIS

Jaké budeme mít poddůstojníky?

Mjr. OTAKAR PATOČKA

Ještě ke kontrolní práci z taktiky

Pplk. Ing. BEDŘICH RÝZNAR, CSc.

Odmořovací vozidlo

francouzské armády

Pplk. doc. Ing. DUŠAN VIČAR, CSc.

Výcvik ženijních jednotek v předmětu trhaviny a ničení

Pplk. Ing. JAKUB RYŠAVÝ, CSc.

VOJENSKÝ PROFESIONÁL

Armádní odborný časopis

● Vydává ministerstvo obrany ve vydavatelství MAGNET-PRESS

● Šéfredaktor plk. Ing. Vilibald Dvorský

● Zástupce šéfredaktora plk. Ing. Petr Obermayer

● Redakce: plk. Josef Gajda, Jarmila Pospíšilová, Jaroslava Kaiglová

● Redakční rada: pplk. Ing. Jan Houha, plk. Ing. Vojtěch Jamrich, plk. Ing. Jan Jedlička, plk. doc. Ing. Josef Kašpar, CSc., plk. Ing. Josef Kohout, CSc., plk. prof. Ing. Kamil Kollert, CSc., plk. Ing. Aleš Komár, CSc., plk. Mgr. Antonín Konrád, pplk. Ing. Alexander Lehner, plk. doc. Ing. Vítězslav Stodůlka, CSc., plk. Ing. Ladislav Trtílek, plk. Václav Vavřík, plk. Ing. Bohumil Vyšný, plk. Ing. Jozef Žerebák

● Adresa: Redakce časopisu Vojenský profesionál, Vladislavova 26, 113 66 Praha 1 (telefon 24 22 73 84-92; 24 22 77 23-29; linky 324, 384, 385)

● Časopis vychází měsíčně v rozsahu 40 tiskových stran a 4 strany obálka, cena jednoho výtisku je 10 Kč (předplatné na rok 120 Kč)

● Rozšiřuje vydavatelství MAGNET-PRESS, administrace, Praha 1, Vladislavova 26, PSČ 113 66 (telefon 24 22 73 84-92; 24 22 77 23-29; linka 445. Fax: 24 22 31 73; 24 21 73 13). Pro čtenáře ve Slovenské republice MAGNET-PRESS SLOVAKIA, s. r. o., Gröslingova 26, 811109 Bratislava, tel./fax: 07/361 390, cena předplatného na jeden výtisk ve SR je 12,- Sk. Ostatní objednávky do zahraničí zabezpečuje vydavatelství MAGNET-PRESS, OZO. 312, po zaslání bankovního šeku na výše uvedenou adresu. Celoroční předplatné pozemní cestou je 60,- DEM nebo 38,- US \$, letecky 91,- DEM nebo 55,- US \$.

● Uveřejněný obrazový materiál a nevyžádané rukopisy se nevracejí

● Zveřejněné názory nemusí být totožné s názory redakce a vydavatele

● Tiskne Naše vojsko 08, Vlastina 23, Praha 6

● Rukopis tohoto čísla byl předán tiskárně 28. 3. 1994.

● Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvím poštovní přepravy Praha č. j. 337/93 ze dne 2. února 1993 a RPP Bratislava – Pošta Bratislava 12 dňa 23. 8. 1993, č. j. 74/93.

● Registrační značka MK ČR 6123

● MČ 47 759

● ISSN 1210 – 3179

© Vydavatelství MAGNET-PRESS

OBSAH

Mjr. O. PATOČKA: Jaké budeme mít poddůstojníky?	1
Plk. doc. Ing. J. KAŠPAR, CSc.: Připravujeme nový Polní řád	3
Pplk. Ing. B. RÝZNAR, CSc.: Ještě ke kontrolní práci z taktiky	5
Pplk. Ing. J. HERYNK, CSc.: Skupinová cvičení ve vojenském vysokoškolském studiu – část 1	7
Pplk. Ing. J. HORÁK, CSc.: Místo a úloha NTAS v rozhodovacím procesu NVTZ-ZV	9
Plk. Ing. J. VALKO, CSc., mjr. Ing. B. PŘIKRYL: Zahrnování oprav dálky a směru střelby	11
Plk. Ing. J. RYŠAVÝ, CSc.: Výcvik ženijních jednotek	14
Pplk. Ing. J. TKÁČIK: Současný stav ochrany spojovací soustavy vševojskového svazku proti rádiovému průzkumu	16
Pplk. dr. K. JANDA: K realizaci speciální tělesné přípravy na VA Brno	18
Pplk. Ing. O. MIKA, CSc.: Ochrana životního prostředí v AČR	20
RNDr. A. KOTLÁNOVÁ: Problematika norem a jejich vliv na práci v Armádě České republiky	22
JUDr. B. PLAŠIL: Státní zastupitelství aneb konec prokurátorů v Čechách	23
Pozemní válka ve 21. století z pohledu ozbrojených sil USA	25
Pplk. doc. Ing. D. VIČAR, CSc.: Odmořovací vozidlo francouzské armády	27
Pplk. Ing. J. ŠMONDRK, mjr. Ing. P. SAZEČEK: Trendy v logistických systémech NATO	29
Výcvik německých vojáků pro službu v jednotkách OSN	31
Systém vědeckotechnických informací NATO	33
Ing. J. ČEVELA: Od konfliktů na Blízkém východě k podpisu dohody ..	35
Jazykový koutek	38
Pomahači vědomí i nevědomí	39

Připravujeme do č. 7/1994

Plk. A. BENEŠ: Průzkum a ničení bitevních vrtulníků

Pplk. D. SABOLČÍK, CSc.: Zvláštnosti obrany ve městě
Boj roty v zastavěném terénu (překlad)

Pplk. S. ŘEHÁK, CSc.: Boj s výsadky a ozbrojenými skupinami protivníka

Plk. doc. Ing. F. BÁRTA, CSc. pplk. Ing. F. JURČO: Perspektivy dělostřeleckého vzdušného průzkumu

Pplk. Ing. J. KRBEC, CSc.: Tendence vývoje spojovacích prostředků

Ing. S. KOČÍŘ, CSc.: Brigáda rychlého nasazení

Plk. Ing. A. KOMÁR, CSc.: Partnerství pro mír – možnosti

Mjr. Ing. Mgr. V. BARTOŠ: Jaký bude personální management v AČR?

Plk. Mgr. A. KONRÁD: Transformace výkonnostního sportu v Armádě České republiky

Kpt. Ing. Z. FERUS: Poznatky ze spolupráce českých a amerických chemiků

Reorganizace vojenského školství ve Francii (překlad)

Jaké budeme mít poddůstojníky?

Major OTAKAR PATOČKA

Poddůstojníci zaujímají v ozbrojených silách zcela jistě důležité místo a jsou zajímavým tématem při pohledu na minulost a jistě se jimi budeme více a vážněji zabývat také v budoucnosti. V historii naší armády jsme mohli být – podle vlastního věku – přímými i zprostředkovanými svědky několika změn v jejich postavení, věhlasu a prestiži. Možná si leckdo vzpomene – zpravidla s povzdchnutím – na knihy pojednávající o vojenském prostředí z 20. a 30. let tohoto století. Hlavní roli v nich totiž hráli svobodníci a desátníci, četaři a rotní, zatímco o poručících a kapitánech jsme se tam dočetli velmi sporadicky. O plukovnících a generálech ani nemluví a nepíší. Na mě, jako mladšího funkcionáře, knihy podobného rázu působily, jakoby i funkce velitele roty byla tehdy vojákům jaksi vzdálená a že velitel roty měl značný odstup od svých podřízených. A když takový funkcionář mezi vojáky zavítal, něco to znamenalo, šlo o jakýsi malý svátek. Asi proto se tam vlastně plukovníci a generálové nevyskytovali. Dole na jednotkách systém a práce fungovaly a nebylo jich třeba.

V posledních dvou desetiletích tomu bylo a je jinak. Možná dokonce i opačně. Slyšíme často o majorech, plukovnících a generálech, tu a tam dokonce o inflaci plukovníků, zatímco o vojíněch, svobodnících a dalších mnoho slyšet není. Dříve aspoň ve vojenském denním tisku se nějaký objevil. Nyní v podstatě nic. Jakoby na hodnostně nejvyšší nezůstávalo místo, ba jako by se s nimi ani nepočítalo. A přece – zamysleme-li se věcně, střízlivě a se znalostí stavu „dole“, což zřejmě mnoha lidem „nahofe“ (i z pochopitelných důvodů) chybí – jde o otázku hodnou vážnějšího a hlubšího rozboru a uvažování. Dovolil bych si ji vyjádřit několika podotázkami, jejichž výčet zcela jistě není úplný. Není však účelem mého zamýšlení rozprostit všechny souvislosti, neboť vše řečené již čtenáře nenutí pokračovat v rozmyšlení. Tak tedy ony podotázky:

- Jaké postavení dnes vlastně náš poddůstojník má?
- Jaké postavení by dnes měl poddůstojník mít?
- Co dnes vlastně od poddůstojníka chceme? (sféra pracovní, vztahová, organizační, osobnostní a další)
- Co poddůstojníkům dnes dáme (jsme schopni dát) a v čem jim pomůžeme?
- Jak dnes poddůstojníky připravujeme a jaké podmínky jim vytváříme?
- Máme konkrétní a hlavně reálnou představu o postavení, poslání a úkolech poddůstojníků příštích let?
- Jsme dnes schopni naznačené problémy materiálně, finančně, odborně a zejména lidsky (pomoc, vztahy, respektování, úcta, prostor ap.) zvládnout?

Dovolím si stručnou poznámku k současnému postavení poddůstojníků, která by mohla pomoci v rozjasnění následujících úvah a vývodů. Asi nebudu daleko od pravdy, když napíšu, že není nijak vysoké, vynášené a záviděníhodné. Můžeme pozorovat – pro někoho zajímavý a méně pochopitelný – jev, který o současném stavu mnohé napoví. Dnešní vojáci se nijak nehnou na poddůstojnická místa, do poddůstojnických škol, hodností a funkcí. I vybraní a do funkcí ustanovení se často brání povyšování do vyšších základních hodností. Nezasvěcenému by se takový postup zdál přinejmenším podivný, neboť je v rozporu s přirozenou touhou a směřováním člověka k vyššímu, lepšímu, dokonalejšímu. Člověk přece nechce stagnovat, princip aktivity je mu zcela vlastní a vyjadřuje jeho nejbystřejší zájem.

Ovšem, pokusíme-li se vžít do pocitů, uvažování a prožívání obyčejného vojáka, lépe pochopíme. Vysvětlení je neuvěřitelně snadné. S funkcí a hodností přibývá úkolů (ne vždy v absolutním rozsahu) a především odpovědnosti a nároků na aktivitu, samostatnost, tvořivost, organizování, zajišťování, rozkazování a hodnocení činnosti ostatních vojáků. Takový proces je pro mladého člověka sám o sobě velmi nepříjemný. Hned z několika důvodů. Mladý člověk nechce být moc řízen. Sám nechce moc řídit, protože to je spojeno s problémy, konflikty a odpovědností. Vezmeme-li v potaz, že kolem působí vojenské podmínky, které dnes téměř 100 % mladých mužů zásadně odmítá a přemýšlí, jak se jim bez postihu vyhnout anebo je aspoň stravit „hladce“, bez úhony a bez námahy, máme odpověď již téměř úplnou. Zbývá dodat, že řídit a organizovat kamarády v podmínkách, kdy úkol musí být splněn, je značně složitá a nepříjemná. Navíc jde o kamarády neukázněné, zpravidla nevychované, s únikovými a vyhýbacími reakcemi a tendencemi, kteří pracovat nechťejí, poslouchat neumějí, význam úkolů zlehčují, občas kladou úmyslné překážky atd.

Není vše stejné. Existují také výjimky mezi vojáky, ale takoví – jak sami přiznávají – mají ve vojenských jednotkách velmi těžký život. Od vyššího opotřebování přes delší a náročnější pracovní nasazení až po obviňování ze spolupráce („kolaborace“) s vojáky z povolání. Jak lze uznat – takový život není pro mladého člověka žádný med. Ten vlivem současné atmosféry a zvláštnosti svého věku smýšlí, cítí a požaduje jinak (dostatek peněz, času, volnosti...).

Jak vyplývá z výše řečeného, jsme opět jako již mnohokrát u problému základní práce s lidmi. Ještě velmi vzdálenou od známých a propracovaných systémů společenských věd jako psychologie, právo, sociologie, praxeologie, teorie řízení aj. Mladí lidé nejsou k podobným hodnotám vychováni, s pojmy samostatnost, tvořivost, kompetentnost, odpovědnost se setkávali a žel setkávají velmi řídko. Málo je znáji a zcela pochopitelně z nich mají obavy. Proto se aktuálním požadavkům zákonitě vyhýbají – ze strachu a obav, dále z pohodlnosti a v neposlední řadě proto, aby se jim ostatní nesmáli, aby je neuvrhli do sociální izolace (tvrdá specifika a dopady právě ve vojenské službě) či dokonce aby nebyli fyzicky či psychicky postihováni. A právě tady můžeme vidět jeden ze zásadních rozdílů mezi dnešním českým poddůstojníkem a poddůstojníkem některé z vyspělejších a modernějších armád na západ od našich hranic.

Ale ono stačí pohlédnout i na sever – do Polska. V těchto státech totiž branec, mladý muž – jak jsem měl možnost se přesvědčit – přichází do armády s přibližně takovýmto názorem:

Jsme svobodným občanem své země. Předě mnou stojí úkol stanovený počtem měsíců sloužit v armádě, která má v naší společnosti kredit a prestiž. Úkol v souladu s ústavou musím splnit. Musí ho splnit každý. Společnost a okolí ode mne splnění očekává. Když už v armádě musím sloužit, aspoň se v ní něco naučím, v něčem se zdokonalím a prověřím. Rozvinu si svou osobnost, doplním a rozšířím si svou kvalifikaci, získám cenné zkušenosti z jednání se stejně starými i staršími lidmi, z jednání s nadřízenými, naučím se hlubší kázi a pořádku, který má jasný smysl. Obohatím se o zvažování cest a rizik spojených s plněním úkolů, naučím se zvažovat dopady vlastních rozhodnutí. Víím, že budu v rukou dobře připravených a zkušených pracovníků, kteří mají ve svém civilním okolí dobrou pověst a renomé a kteří vedle odborné způsobilosti vlastní i schopnosti pro práci s lidmi. Celkové vzato – vykonáním základní vojenské služby nemohu ztratit, neboť s vysokou pravděpodobností přispěje k mému rozvoji. Takový proces není k zahoezení a zavržení...

Možná mé zamýšlení zní nadnesené a ideálně. Souhlasím, ale jednotlivé výchovné instituce a společenský systém mladého člověka utvrzují, že je tomu právě takto a navíc se snaží i o praktické naplnění a odraz svých tvrzení.

Do východisek zcela jistě patří zmínka, že všichni poddůstojníci naší armády nejsou stejní. Kolik asi tak máme skupin poddůstojníků? Jak vidím kolem sebe, jak poslouchám názory a s využitím vlastní zkušenosti bych tipoval tři:

- 1. skupina – poddůstojníci, kteří plní stanovené úkoly zodpovědně a ukázněně, z vlastního přesvědčení a dokonce rádi. Asi se shodneme,

že se jedná o početně nejmenší skupinu. Několik takových desátníků, četařů a rotných v našich útvech skutečně existuje. Vojna je obohacuje, přináší jim trochu uspokojení, drobet radosti. Je ironií doby (předchozí i současné), že právě takových chlapců potřebujeme nejvíce.

● 2. skupina – je poněkud širší a tvoří ji poddůstojníci, kteří plní úkoly a své vojenské poslání proto, aby neměli problémy s nadřízenými a kvůli několika málo výhodám spojeným s nošením vyšší hodnosti a se zastáváním funkcí. Delší vycházka a vyšší služné, lepší přístup k informacím, netrestání vězením, dříve chození v civilním oděvu, občas výhody při ubytování, stravování, někde i ve službách. Výhody jim jsou nadkretovány řády či veliteli anebo jsou schopni si je díky svému postavení zaříditi sami. Netřeba dlouze dodávat, že přednosti jsou na druhé straně „kompenzovány“ širšími pracovními povinnostmi a požadavky a vyšší osobní odpovědností. A v jaké kvalitě se jich jednotliví poddůstojníci zhošťují, je potřebné zkoumat vždy v konkrétních podmínkách, dle místa služby a působení.

● 3. skupina – je zřejmě nejpočetnější a tvoří ji poddůstojníci plnící úkoly pod přímým tlakem až hrozbou svých nadřízených. Až na řídce výjimky konají bez vlastního přístupu, bez aktivity, pouze na rozkaz, který však zpravidla bezvýbitku splní, aby nebyly problémy a aby se nedostali do centra pozornosti vojáků z povolání. Jinak sázejí (a zpravidla tuto formu činnosti dobře ovládají) na současný i dřívější občasný nepřehled u jednotek, mezery v řídící činnosti nadřízených, nedostatek času a občasnou nedůslednost a na skutečnost, že tu a tam půjde nějaký (hlavně náročný a méně příjemný) úkol jaksi do vytracena. Rádi splyvají s příslušníky mužstva, kde je jim nejlépe – bez odpovědnosti. Naopak k výhodám a služnému se hlásí vždy, kdy je to možné, aby nebyli ukřádceni. Výčitky se u nich zřejmě vůbec nedostávají a pokud ano, snaží se je zaplašiti anebo na ně zapomenout. Vždyť – kam by dnes s nějakou morálkou a přehnanými skrupulami dorazili? Řada z nich nemůže a ani nechce se vyrovnat se svou funkcí. Sotva se vyrovnávají sami se sebou, natož ještě nést riziko a nastavovat kůži a pověst za někoho jiného. Takový typ člověka nebyl jinak veden doma, ve škole a ani na dalších místech a zařízeních. Zřejmě měl omezené možnosti v něčem a někde vyniknout, slabě působily motivy – a stimuly k dosažení konkrétního úspěchu (pokud, tak zpravidla pochybného charakteru – počet piv, cigaret, děvčat...) či k vedení pracovní nebo jiné skupiny. Těžko pak můžeme jako vojenští funkcionáři od nich v náročných a specifických vojenských podmínkách očekávat pronikavou změnu, úspěchy, bojovnost, prosazení, zájem a aktivitu. Podííváme-li se právě těmito směry, nemůže nás překvapit voják zaujímající strategii – hlavně vydržet, nemít problémy a konflikty, službu absolvovat v maximálním klidu, úspěšně proplouvat, neníčit se, nerozčilovat atd. Jde o naprosto jasný a pochopitelný cíl, který však není hodný a důstojný mladého muže nynější a budoucí společnosti.

Ještě jednu významnou souvislost kromě výchovy bychom si měli uvědomit. Je jí hodnotový systém a hodnotová orientace mladého člověka. Mezi nejčastější prvky patří bezstarostnost, volnost, peníze, alkohol, děvčata, motorky a auta, obdiv ze strany okolí, domácí a zahraniční rockové hvězdy a mnohdy až nekritický vztah k nim, tendence vyhnout se všemu, co se nehodí a není příjemné a přínosné atd. Po příchodu do vojenského prostředí po nich chceme úplně jiné hodnoty. Naše požadavky a představy mají zcela jiný obsah. Jsou nabouráním až popřením hodnotového světa mladého muže a ten naše úsilí bere jako útok proti sobě, svému světu, svým cílům a hodnotám. Pak se kladenému odporu, nechuti a nezájmu nemůžeme podíívat.

Jsou samozřejmě výjimky mezi vojáky. Vlivem krutého působení některých mechanismů skupinové činnosti však mají nesnadný život a během pár měsíců vojenské služby zakusí nejednu hořkost a vyslouží si nejednu nelichotivou přezdívku. Řada z nich se vlivem své osobní slabosti, nedokonalosti a nízké vytrvalosti zhroutí a raději přijímá hodnoty jiných s cílem lépe vydržet – v duchu známého přísloví – kdo chce s vlky býti, musí s nimi výtí. Rozhodování poněkud se lišícího vojáka je nesmírně těžké, drásající, konfliktní a málokdo je schopen mu poskytnout včasnou, přiměřenou a kvalitní pomoc. Důležitou informací je, že ač se voják tváří jinak a navenek takovou pomoc či intervenci odmítá, uvnitř ji vítá a je za ni vděčen. Jen by byl rád, kdyby se o ní ostatní nedozvěděli. I takové jsou zvláštnosti jejich adolescentního prožívání, navíc ve vojenském prostředí.

Jak jsem se již snažil naznačit rozdělení poddůstojníků na tři skupiny,

neměli bychom poddůstojníky vidět jako celistvé a unifikované těleso, jako jednotnou kategorii. Řada z nich pracuje na skutečně dobrých místech – sedí v teple, přátelsky debatuje s vojáky z povolání, je jim blízko, týká si s praporečkami. Poněkud se odklání od vojínů a tím se jejich vztahy komplikují. Na jedné straně jim uvedená podoba přináší jisté služební výhody, ale na druhé straně problémy v komunikaci se spoluvojáky. Jsou označováni za tzv. malé vojáky z povolání a padá aktuální otázka – čím jsou víc? Dochází k různým podobám a tvarům hry na dvě strany, jež může být různě rozmanitá, zajímavá a úspěšná. Takové postavení může být jen domněle dobré a prospěšné, neboť jsou stále vojákům z povolání na očích, vše musejí hlásit, často jsou sháněni a pověřováni i tzv. netypickými úkoly a zpravidla jsou nositeli relativně vysoké osobní odpovědnosti.

Dokladem může být i existence falešných představ o různých profesích základáků. Na první pohled zastávají atraktivní místa, ale ve skutečnosti se za nimi skrývá řada problémů a těžkostí jako např. v práci písafů, kuchářů, zdravotníků či různých instruktorů a pomocníků. Máme-li si pomoci příslušníky – pak není všechno zlato, co se třpytí. Výše psané je mj. jedním z hmatatelných důkazů nesprávných vztahů mezi vojáky – panuje tendence – kdo se vybavuje s důstojníky, s nimi já mluvit nebudu. Využijme však pozitivního momentu, kdy si vojín uvědomují, že by poddůstojník měl mít poněkud jiné, vyšší postavení, než mají oni sami.

Stále častěji se mluví a požaduje zřízení a výstavba profesionální armády. Podle představ nás a podle zkušeností a reality ve vyspělých armádách v ní důležité místo nepochybně budou mít právě poddůstojníci. K dosažení jinde panujícího stavu nám mnohé ještě chybí. Např. celospolečenská podpora, souhlas a atmosféra. Jakási duchovní a výchovná (i pracovní) kontinuita rodiny, školy, církve, zájmových organizací a armády. Ta zatím ještě chybí a je otázkou, zda její základy již vůbec byly položeny a zda o ně někdo usiluje.

Dále bychom měli dosahovat u poddůstojníků přesvědčení o správnosti a požitnosti jejich funkce, práce a poslání. Měli bychom u nich formovat pozitivní vztah k pořádku a úkolům obecně a v armádních podmínkách zvlášť. Aby se sami příkladně učili, zlepšovali a zdokonalovali a bez tlaku k tomu vedli i své podřízené v okolí. Aby se jejich cti a chloubou stala vlastní vycvičenost, připravenost a vychovanost a totéž u podřízených vojínů, kteří jsou jejich vizitkou. Aby poddůstojník nepřemýšlel, jak se úkolům vyhnout, ale aby přicházel s novými náměty a způsoby lepšího plnění a aby uměl téhož dosáhnout u svých podřízených – jde o umění získat lidi. A protože takový přístup a schopnosti zpravidla nespátuje u svých velitelů – vojáků z povolání, bude případná změna složitější. Tím se dostáváme k další důležité a neopominutelné otázce, která vydá na samostatnou kapitolu.

Nakolik je současný velitelský sbor schopen a také ochoten pracovat s poddůstojníky, jaké má znalosti, možnosti, motivy a podmínky? Ne vedlejší otázka a velký problém. Část velitelů ví, jak by s nimi měli pracovat a čeho je třeba dosáhnout. Jsou ale výjimkami mezi ostatními. Běžná situace nevypadá nijak příznivě a nadějně – sami velitelé a jejich poddůstojníci nemají dostatečný prostor a nejsou úkolováni v duchu současných změrů a představ. Zřejmě jinak v nynějším řídícím stylu ani nelze. Jednak nejsou podmínky a volnost shora, dále vojáci nechtějí pracovat náročnějšími metodami (tím se připravují o vlastní obohacení a zdokonalení) a jednak část velitelů musí vlivem podmínek (nejsou lidi, materiál, změny úkolů ap.) řešit problémy, které jsou jejich západním kolegům takřka neznámé. Tím dochází k nesprávnému procesu, že na podstatné věci (práce s lidmi, růst odborné připravenosti, sebevzdělávání v souvisejících a obecných oborech, koncepce vlastní práce aj.) nezbývá čas.

Stačí se zamyslet – kolik velitelů dnes během pracovní doby či po ní vezme do rukou materiál týkající se řízení, práce s informacemi, vedení lidí, umění komunikace, zásad plánování aj.? Řada podobný krok i učiní a vyvine snahu ke zlepšení, ale ještě častěji jsou působící okolnosti silnější (úkony, strážnické lidi v okolí, slabost osobnosti aj.). Jak propastný rozdíl, vzpomenu-li si na nedávné setkání s americkými vojáky – účastníky bojů v Perském zálivu. Jak zní jedna z významných zkušeností? Že poddůstojníci dostávali přiměřené úkoly a že nesli tíž dílu odpovědnosti jako důstojníci (na irácké straně nikoli). Sami Američané tuto skutečnost označili jako jeden z faktorů vítězství své armády v Zálivu! Netřeba se na adresu velitelů více vyjadřovat. Jejich situace je se stavem poddůstojníků analogická – dají jim podmínky a vyžadovat změnu způsobu plnění úkolů!

Zamyšlení nad důležitou oblastí existence armády by nemělo být zakon-

čeno bez předložení návrhů na způsob řešení dané problematiky. Po rozboru relativně bohatého teoretického i empirického materiálu předkládám tyto:

- zvýšit podporu a odpovídající respektování poddůstojníků jako vojenských funkcionářů a jako osobností a občanů ze strany velitelů a odborných náčelníků
- vytvořit odpovídající podmínky pro vlastní přípravu a tím zlepšit možnost pro poddůstojníka, aby skutečně byl připraven k plnění úkolů a požadavků
- zajistit delší časové úseky mezi účastí v celodenní směně (našeho a např. německého vojáka v tomto ohledu lze jen stěží srovnávat)
- průběžně ho připravovat na práci s lidmi, zejména cestou vymezení a zabezpečení podílu pracovníků sociálního řízení, psychologů, pedagogů a právníků aj.
- zabezpečit podmínky pro jeho vlastní práci s podřízenými (aby mu např. obden nechodilo do směny a hotovostí a aby měl odpovídající materiální zajištění úkolů)
- zajistit mu možnost reálného podílu na stanovování obsahu a zejména způsobu plnění vojenských úkolů a opatření, tím realizovat v jiných armádách běžnou metodu řízení a vedení lidí = participace
- projevovat nejen kritiku a úřednickou strohost a komisnost ze strany nadřízených, ale vyjádřit také uznání, ocenění a pochopení, obyčejnou lidskou vzájemnost, tak dosáhnout, aby se poddůstojník stal mladším kolegou staršího a zkušenějšího vojáka z povolání (mj. jde o jednu z důležitých cest odstranění dnešního negativního stavu, kdy poddůstojník nemůže pořádně zavelet a zorganizovat práci vojákům)
- zajistit (v rámci možnosti) věkový, zkušenostní a finanční odstup, rozdíl mezi poddůstojníky a ostatními vojáky, požadovat nejen vyšší odpovědnost a vyšší úroveň vědomostí, návyků a dovedností, ale také jim přidělit více peněz
- mít možnost uplatnit difference mezi jednotlivými poddůstojníky dle vymezených kritérií (práce s podřízenými, dosahované výsledky, sebevzdělávání ap.)
- vypracovat promyšlený systém hmotné a duchovní zainteresovanosti poddůstojníka
- stanovit rozsah kompetencí, učit je procesům rozhodování, předat jim orientační recepty k řešení nových a neočekávaných situací (za nepřítomnosti důstojníků ap.), tím je učit na sebe přebírat možná rizika z dopadů přijímaných rozhodnutí (a samozřejmě v rámci kontextu přijímat jejich zdůvodnění)
- pěstovat v poddůstojnících pocity hospodářů a samostatných pracovníků na svých úsecích a oblastech (tady to máš, pracuj, ve stanovené době složíš účet)
- podstatně zvýšit prostor pro osobní odpovědnost a samostatnost (opět diferencované dle schopností, kapacit a výsledků)
- učit je dosahovat vyšší vliv na vzájemné vztahy mezi lidmi v armádě (VZS : VZS i VZS : VZP) – vést je k tomu, že není jen narušování, ale i tvorba a zkvalitňování vzájemných vztahů.

Závěrem si dovoluji ještě jedenkrát podtrhnout, že se jedná o skutečně významnou problematiku. Její důležitost si zatím mnozí neuvědomují. Existuje více zdrojů, které nás o tom mohou přesvědčit. Zahraniční zkušenosti, samotný stav poddůstojníků, zpracovaná Koncepce výstavby AČR do r. 1996 atd. V potaz současně musíme vzít i další horizonty – celková transformace společnosti, její ekonomické možnosti, potenciál naší armády (lidé, technika, prostory), vztah obyvatelstva k armádě a obraně země, celosvětové trendy atd. Toto vše si vyžaduje učinit zcela konkrétní kroky a pravděpodobně co nejdříve. Každý řídicí pracovník může zhodnotit své okolí – jaká byla minulost, co bylo dobré a co ne, srovnat s dneškem, prostudovat cizí zkušenosti (ne mechanický, ale tvořivý přístup), využít mentalitu národa a jednotlivců, vojenských tradic atd. To jsou kameny možných změn v uvažování a řízení každého z nás. Vhodným se nabízí diskuze k problému před přijetím závěrečného rozhodnutí – běžný postup ve vyspělých zemích a pracovních skupinách. Výše uvedené úvahy a náměty mohou být jedním ze skromných příspěvků řešení.

Změna v práci a postavení poddůstojníků, jejich chování, prožívání, řízení a vedení může být důležitým směrem zkvalitňování armády, posílení jejího bojového, morálního a profesionálního ducha. Tím se může stát důvěryhodnější složkou společnosti a občan k ní může zlepšit svůj vztah a postoj. Není tajemstvím, že také občané se na tomto hlubokém a nesnadném procesu přeměny mohou aktivně podílet – veřejnou kontrolou, náměty a připomínkami, v rámci teritoriálního doplňování, svými (veřejně projednanými) postoji. Existují i další možnosti a cesty. Na samotný závěr otázka: Budeme mít opravdu dobré a schopné poddůstojníky?

Připravujeme nový Polní řád

Plukovník doc. Ing. JOSEF KAŠPAR, CSc.

V časopise *Vojenský profesionál* č. 4/94 jsme uvedli první informaci o přípravě nového Polního řádu pozemního vojska Armády České republiky. V tomto čísle uvádíme informaci o navrhované struktuře obsahu jeho prvního dílu.

Jak již byli naši čtenáři informováni, připravovaný Polní řád pozemního vojska Armády České republiky bude mít celkem 5 dílů a každý z těchto dílů bude vydán jako samostatná kniha.

První díl zahrnuje obecně platné poznatky a teoretické poučky taktiky a tvoří základ, na němž jsou stavěny a dále rozpracovávány další díly. Tento díl, který vlastně zevšeobecňuje praktické zkušenosti taktiky, obsahuje poměrně široký souhrn poznatků, pravidel, návodů a doporučení z různých taktických činností aktuálních pro pozemní vojsko Armády České republiky. Tím pochopitelně i jeho celkový obsah je dosti pestrý.

V duchu platných zásad pro zpracování a vydávání vojenských předpisů je obsah tohoto dílu rozdělen na úvod, hlavy a závěrečná ustanovení. Každá z hlav pak řeší určitou, úžeji tématicky vymezenou oblast taktiky. Jednotlivé hlavy jsou rozděleny do statí a statě do článků.

Jaká je navrhovaná osnova (struktura obsahu) řádu?

Po úvodu následuje 8 hlav a závěrečná ustanovení. Tato osnova je stále považována za pracovní a v průběhu dopracovávání jednotlivých hlav a statí a také v průběhu oponentních řízení může dojít k určitým korekturám (jak v počtu hlav, tak i v počtu statí a v jejich obsahu). A nyní stručně k jednotlivým hlavám!

Hlava 1 zatím zahrnuje 6 statí. Svým pojetím a obsahem představuje souhrn různých složek, které jsou předmětem zkoumání vojenského umění, a všeobecných východisek pro řešení taktických problémů. Tato hlava tvoří teoretický základ pro zpracování dalších hlav. Z toho důvodu byla nazvána **základy soudobého boje** a v současné době je nejpodrobněji rozpracována. Proto lze podat i stručnou informaci o obsahu jejích statí.

V první statí je uveden charakter možné války. V této statí se vychází z možných ohrožení České republiky, které by za určitých okolností mohly přerůst v ozbrojený konflikt různého rozsahu i charakteru a vyžádaly by si použití ozbrojených sil státu.

Ve druhé statí je charakterizován soudobý boj. Nejdříve jsou krátce rozebrány složky boje (palba, úder, manévr), pak jeho charakteristické rysy a jak se tyto rysy promítají do požadavků na velitele, štáby a vojska, a nakonec jsou stručně charakterizovány jednotlivé druhy boje, které by svazky (útvary a jednotky) pozemního vojska mohly vést při obraně státu.

Třetí statí se zabývá zásadami přípravy a vedení boje. Vychá-

zí se v ní z dávno poznané skutečnosti, že úspěch v boji závisí na úrovni přípravy boje (a ta pak na znalostech, zkušenostech a organizačních schopnostech velitelů a štábů), na morálně bojovém stavu vojsk a jejich psychické odolnosti, na vybavenosti vojsk výzbrojí, municí a materiálem všeho druhu a na pevném velení vojskům. V jednotlivých člancích jsou rozvedeny obecně platné zásady přípravy a zásady vedení boje.

Čtvrtá stať stručně charakterizuje podmínky boje a jejich vliv na bojovou činnost vojsk. Je v ní uveden možný vliv fyzikálního prostředí, radiační a chemické situace, radioelektronického boje, leteckých úderů a paléb různých zbraní.

Pátá stať je nazývána Soudobé bojové prostředky a jejich určení. Jak už sám název napovídá, je v ní podána stručná charakteristika používaných bojových prostředků a upozornění (návod), k čemu mohou být v boji používány.

Hlava 1 je zakončena šestou statí nazvanou Zvláštnosti boje s protivníkem, který používá zbraní hromadného ničení. Tato stať vychází z reality současného světa. Armáda České republiky nevlastní a tedy ani nemůže používat zbraně hromadného ničení, ale nelze vyloučit, že v případném konfliktu většího rozsahu by nebyly tyto zbraně, ať v omezeném nebo větším měřítku, použity proti jejím vojskům. Pokud nedojde k úplné likvidaci zbraní hromadného ničení, je nutno stále počítat i s jejich možným použitím a cvičit vojska v ochraně proti nim.

Hlava 2 je nazývána Druhy pozemního vojska Armády České republiky a jejich bojové určení. Je rozdělena do tří statí: V první statí je podána charakteristika polního vojska, včetně jeho svazků a útvarů, druhá stať charakterizuje síly rychlého nasazení a třetí stať vojsko územní obrany.

Hlava 3 se zabírá velením vojskům. I když zatím nebyla její struktura i obsah plně doladěny, lze již dnes uvést, že v ní budou řešeny všeobecné zásady velení, systém velení na taktickém stupni a jeho komponenty, zásady činnosti velitelů a štábů při plánování a organizaci boje a zpracování bojové dokumentace.

Hlava 4 řeší všestranné zabezpečení boje. Je rozdělena do tří částí: V první části je řešeno bojové zabezpečení (v jednotlivých statích této části jsou pak uváděny druhy bojového zabezpečení), ve druhé části logistická podpora (ta bude mít rovněž své statí) a ve třetí části zdravotnické zabezpečení.

Hlavy 5 a 6 se zabírají jednotlivými druhy boje. V hlavě 5 je uceleně, ale jen v obecné podobě řešena problematika soudobé obrany (nejsou v ní konkrétní normy platné pro svazky, útvary a jednotky). V první statí jsou uvedeny všeobecně platné zásady obrany (v této statí je vlastně ve stručné podobě uvedena teorie soudobé obrany) a další statě pak obsahují konkrétnější zásady přípravy a vedení obrany na taktických stupních velení. Pozornost je věnována i zásadám obrany ve specifických podmínkách (obraně v horách a lesích, obraně měst a osad, obraně v noci a obraně v zimě) a obraně na široké frontě. V poslední statí hlavy 5 jsou uvedeny zásady odchodu.

Hlava 6 se zabírá útokem a její struktura je uspořádána obdobně, jako u hlavy 5. Začíná všeobecně platnými zásadami útoku a pokračuje přípravou útoku, rozbořem jednotlivých druhů útoku a zásadami útoku ve specifických podmínkách (jde o útok v horách a lesích, útok ve městech a osadách, útok v noci a útok v zimě). V samostatné statí je pak řešen i násilný přechod vodních překážek a v poslední, zcela nové statí, jsou uvedeny zásady proskakování.

Hlava 7 má název Přesuny vojsk. Její vnitřní uspořádání je obdobné jako v dřívějších řádech: Nejdříve je uveden význam přesunů a jejich druhy a dále pak jsou uvedeny zásady pochodu a zásady přepravy vojsk.

Hlava 8 byla nazývána poněkud netradičně: Jiné taktické činnosti. Pod tímto dosti obsažným názvem se v jednotlivých statích skrývají následující činnosti:

- přeskupení a vystřídání vojsk,
- boj v obklíčení a vyjití z obklíčení,
- rozmístění vojsk mimo boj a jejich zajištění,
- použití taktických výsadek,
- protivýsadková činnost.

Jde tedy jak o určité bojové činnosti, tak i činnosti, které s bojem bezprostředně souvisí. Proto byl zvolen i uvedený název hlavy.

Řád bude zakončen stručnými závěrečnými ustanoveními.

Co dodat k této krátké informaci o obsahu připravovaného 1. dílu Polního řádu?

I z letního pohledu je každému, kdo zná dosud platný Bojový řád Všeob-Ř-1 (Všeob-Ř-2 a Všeob-Ř-3) zřejmé, že uspořádání obsahu připravovaného polního řádu je jiné. Při tvorbě obsahu 1. dílu Polního řádu pozemního vojska Armády České republiky byl brán v úvahu obsah a struktura připravovaného operačního předpisu a v něm formulované zásady operačního použití vojsk Armády České republiky při obraně České republiky (zásady operačního umění a všeobecné taktiky nemohou být v rozporu), bojové možnosti nově organizovaných svazků (útvarů a jednotek), pozemního vojska, možné způsoby jejich bojového použití i jejich činnosti v případném ozbrojeném konfliktu, vliv geografických a dalších podmínek na jejich činnost a další faktory.

Vedle již tradičních hlav a statí (pojednávajících např. o druzích boje) jsou do řádu zařazeny i zcela nové hlavy a statě, jejich náplň je dána novými požadavky na svazky pozemního vojska Armády České republiky i samotnými potřebami vojsk hledat odpovídající taktické způsoby jejich činnosti v boji. To pak pochopitelně vedlo k obsažným úpravám a změnám oproti současněmu bojovému řádu.

Připravovaný Polní řád je tedy, populárně řečeno „šitý na míru“ svazkům, útvarům a jednotkám pozemního vojska Armády České republiky. Nebude tedy řádem závazným pro vojska určité koalice, ale jen pro naše taktické stupně velení.

Na rozdíl od předchozích polních a bojových řádů bude řádem skutečně českým (nejenom proto, že bude vydán v jazyce českém) respektujícím funkci armády v demokratickém nově vytvořeném českém státu i jeho nově koncipované bezpečnostní zájmy a úlohu, kterou chce hrát v evropském prostoru. K tomu jen malou poznámku: Od roku 1951 byly pro potřebu dřívější čs. armády vydávány jen překlady sovětských polních a bojových řádů.

To, že tvoříme vlastní polní řád ale neznamená, že budou pašálně zavrhnuty všechny zásady taktiky uvedené v předchozích řádech. Vojská taktika přece nezaniká se zánikem určitého společenskopolitického systému, tak jako s ním nezaniká matematika, fyzika a další vědní disciplíny. Je ryze odbornou vojenskou vědní disciplínou a ve svém dalším vývoji musí respektovat určité zákonitosti vojenství a využívat všech osvědčených zásad a zkušeností z minula.

Je samozřejmé, že vedle zkušeností z minulých válek a různých ozbrojených konfliktů, musí být respektovány i nově vzniklé geopolitické podmínky obrany státu a nový charakter jeho armády. A tak vedle zcela nových statí a článků budou v řádu i takové, které čerpají ze stále platných a i do budoucna aktuálních taktických zásad, poznatků a myšlenek uvedených v dosud platných bojových řádech.

Ještě ke kontrolní práci z taktiky

Podplukovník Ing. BEDŘICH RÝZNAR, CSc.

V souvislosti se změnami organizačních struktur probíhajícími v Armádě ČR a zaváděním nových taktických značek chci navázat na článek pplk. Ing. Jiřího Herynka, CSc., „Kontrolní práce z taktiky“, zveřejněný ve VP č. 12/1992, a uvést možnou formu a obsah zpracování dokumentace kontrolní práce z taktiky.

Z výcvikových dokumentů pro rok 1994 vyplývají mj. tyto hlavní úkoly přípravy velitelů a štábů:

- prohlubovat a aktualizovat znalosti důstojníků v plánování a organizaci boje...
- zdokonalovat znalosti a návyky v umění velet za složité situace, naučit se rozhodnosti, iniciativě...

Je zřejmé, že při realizaci uvedených úkolů bude narůstat význam skupinového cvičení a kontrolní práce z taktiky (KP) jako metod přípravy velitelů a štábů, používané zejména ve velitelské přípravě, při velitelských shromážděních, na školách a v kurzech.

Kontrolní práce z taktiky (letuška) je metoda opakování a procvičování a současně i metoda zkoušení a hodnocení vědomostí, dovedností a návyků.

Cílem KP je prohloubit získané návyky a dovednosti a přezkoušet schopnost aplikace získaných teoretických znalostí v praktické činnosti velitelů, štábů při organizaci a vedení boje v podmínkách přibližujících se skutečnosti.

KP se způsobem provedení přibližuje metodě SC. Na rozdíl od něho spočívá v grafickém nebo písemném řešení 1–2 učebních úkolů, zpravidla se složitou situací, v časové lhůtě, která by byla na vyřešení podobného úkolu v boji.

Pro řízení kontrolní práce se v souladu s předpisem Vševojsk-51-12 zpracovávají tyto dokumenty:

- plán provedení KP (na mapě);
- taktický námět, včetně rozkazů a nařízeních nadřízeného (může být přímo na mapě);
- metodická rukověť.

Pro jednoduchou kontrolní práci je však v závislosti na odborné a metodické připravenosti řídicího zaměstnání a jeho praktických

zkušenostech v mnoha případech možné na místo taktického námětu zpracovat „uvedení do situace“. Údaje uvedené graficky v plánu provedení KP pak jsou řídicím zaměstnáním diktovány přímo z mapy. Obdobně lze místo metodické rukověti přímo na plán provedení KP uvést „opatření řídicího“.

Grafický záměr plánu provedení KP přitom obvykle obsahuje:

- výchozí situaci, uskupení vojsk a bojové úkoly nadřízeného stupně každé strany k začátku KP;
- rozhodnutí velitelů k této situaci (na straně vlastní rozhodnutí toho velitele, v jehož úloze řídicí vystupuje);
- bojové úkoly cvičícího svazku (útvaru, jednotky);
- bojové úkoly sousedů;
- možné rozhodnutí velitele, v jehož úloze vystupují cvičící.

Při výuce předmětu metodiky taktické přípravy na Vojenské akademii v Brně byl v rámci zaměstnání, při nichž se studenti 1. akademického kurzu vševojskové specializace učili zpracovávat dokumentaci pro kontrolní práci, stanoven zkušební úkol – zpracovat Plán provedení KP pro novou organizační strukturu vojsk AČR a v nových taktických značkách. Vybraným studentům, kteří tento úkol plnili, byla poskytnuta potřebná pomoc.

S cílem dodržet zásadu, aby výchozí situace zabezpečovala procvičení nejtípičtějších období vedení boje, byla dynamická, složitá, vyžadující důkladnou analýzu a připouštějící možnost několika řešení, bylo zvoleno pro KP (prováděné v terénu při velitelské přípravě se skupinou velitele mechanizované brigády, následující téma:

Odrážení protizteče mechanizovaným praporem při boji v hloubce obrany protivníka.

Pro kontrolní práci byl stanoven učební cíl: „Provést důstojníky v rychlém přijímání rozhodnutí ve funkci velitele praporu pro odrážení protizteče při boji v hloubce obrany protivníka a prohloubit jejich dovednost formulovat bojové úkoly podřízeným“.

V souladu s učebním cílem byly stanoveny 2 učební úkoly:

1. Přijetí rozhodnutí velitele praporu pro odrážení protizteče při rozvíjení útoku v hloubce obrany protivníka.

2. Zpracování bojových nařízení podřízeným jednotkám.

Možná varianta obsahu zákresu grafického záměru v nových značkách je uvedena na obr. 1. Pro lepší pochopení obsahu je na obr. 2 uveden stejný záměr vyjádřený stávajícími značkami. Z důvodu zachování přehlednosti jsou uvedena schémata poněkud zjednodušená.

Při tvorbě taktického záměru by měla být výchozí situace rozpracována tak, aby její řešení nebylo jednoznačné, ale aby poskytovala cvičícím možnost přijmout i více variant. V našem případě to může být:

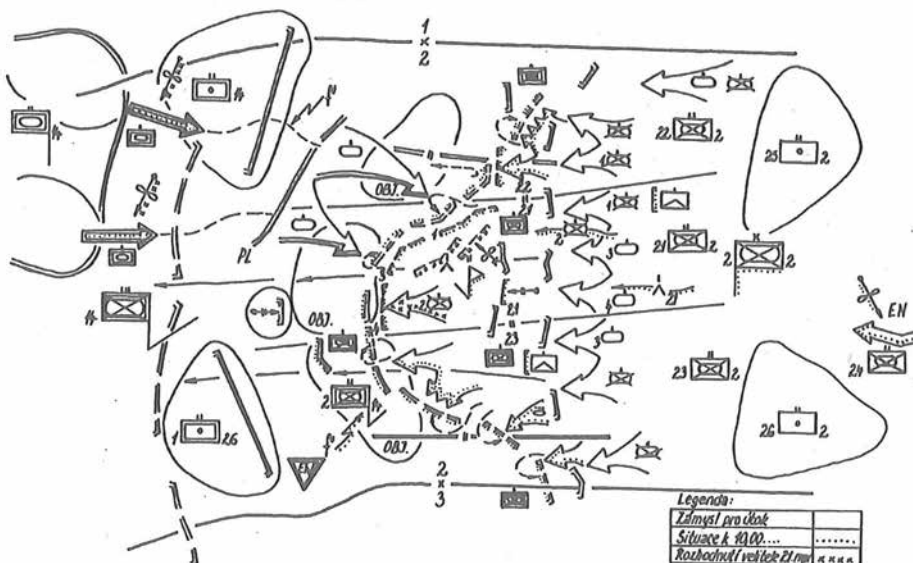
- odrážet protizteč celým praporem;
- odrážet protizteč hlavními silami praporu v součinnosti se sousedem a částí sil pokračovat v rozvíjení útoku (tak, jak je uvedeno ve variantě rozhodnutí velitele na obr. 1);
- odrážet protizteč částí sil praporu v součinnosti se sousedem s využitím zásahu protitankových a ženijních prostředků nadřízeného velitele a v útoku pokračovat hlavními silami.

Kromě toho, pokud je vytvořena situace, při které prapor nemá zasazen svůj druhý sled, musí cvičící řešit i jeho použití.

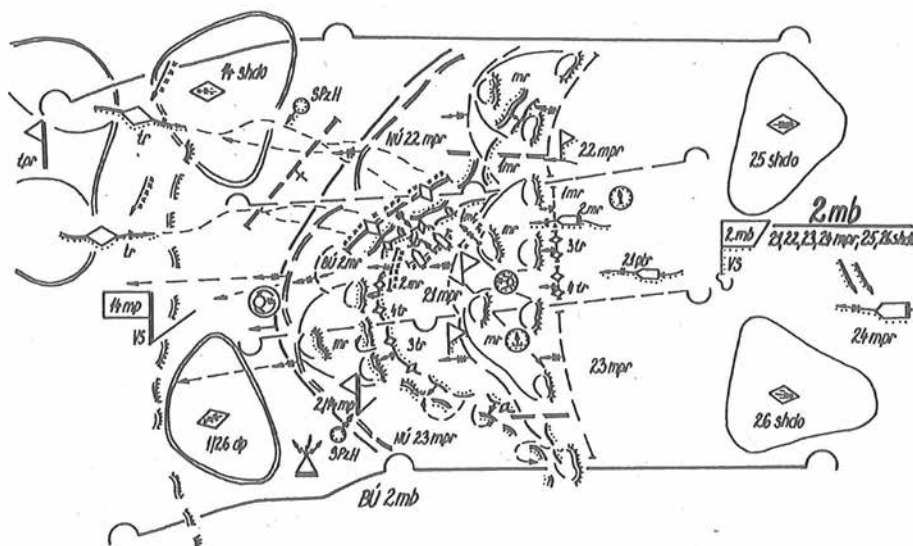
S ohledem na nutnost informovat cvičící o záměru velitele brigády a rozhodnutí velitele, v jehož úloze vystupují cvičící (tedy před vlastní výchozí situací) je účelné zakreslit do grafické části plánu provedení KP i tyto údaje. To poskytuje řídicímu potřebné podklady pro uvedení do situace a umožňuje, aby cvičící lépe pochopili, jak tato situace vznikla.

Uvedení do situace na plánu provedení KP bylo zpracováno s následujícím obsahem:

- Operační čas: 09.00 20. 1.
- Jednotkám 14. mp protivníka se nepodařilo odrazit útok 2. mb a udržet přední okraj obrany. K 09.00 h vedou boj na čáře ... (viz mapa) se třemi mechanizovanými prapory v prvním sledu. Ve druhém sledu 14. mp je tpr, který je soustředěn v prostoru ... (mapa).

Obr. 1. Taktický záměr plánu provedení KP z taktiky (zákres novými značkami)

Obr. 2. Taktický záměr plánu provedení KP z taktiky (zákres stávajícími značkami)

- 2. mb byla v 06.00 20. 1. po přesunu z hloubky zasazena do boje. Na směr hlavního úderu brigády ... (mapa) se podařilo proložit obranu 14. mpr do hloubky 2,5 km. Útvary prvního sledu brigády (22., 21. a 23. mpr) vedou boj na čáře ... (mapa). Jejich útok je postupně zpomalován a v úseku ... (mapa) zastaven. Ve druhém sledu 2. mb postupuje v proudu 24. mpr, čelem ... (mapa).
- Útočné pásmo 2. mb ... (mapa).
- 21. mpr (cvičící) útočí z čáry přechodu ke zteči ... na směr ... s úkolem ... (mapa). Rozhraní vpravo ..., vlevo ... (mapa).
- Situace jednotek 21. mpr a sousedů ... (nadiktovat z mapy nebo vydat průsvitku).
- 21. mpr utrpěl 10 % ztrát osob, výzbroje

a techniky a má 80 % pohyblivých zásob.

- Na základě zpráv od SPzH 2. mb bylo vyhodnoceno zahájení vyvádění tpr 14. mpr protivníka ze zaujatého prostoru, proudy jeho tr na komunikacích čelem ... (mapa). Protivník pravděpodobně zamýšlí provést protizteč na směr ... (mapa).

● Ve prospěch 21. mpr bude proveden úder SBoL ... a palebný přepad ... (mapa).

Opatření řídicího může mít následující obsah:

1. Provedení topografické orientace... 5'
2. Uvedení cvičících do situace (včetně zákresu výchozí situace do mapy)... 10'
3. Stanovení úkolu cvičícím... 5'

4. Činnost cvičících – zpracování grafického rozhodnutí velitele do pracovní mapy a písemných bojových nařízeních jednotkám... 45'

5. Kontrola splnění úkolů a provedení rozboru... 10'

Obsah takto zpracovaného plánu provedení KP plně postačuje k řízení zaměstnání a podstatně snižuje rozsah dokumentace řídicího.

K poznatkům získaným při zpracování grafického záměru plánu provedení KP patří zejména skutečnost, že rozpracování taktických situací pro vojska v nové organizační struktuře a v nových značkách je provázáno řadou problémů. Činnost zpracovatelů je ztížena zejména tím, že dosud nebyly přijaty oficiální taktické zásady pro stupně brigáda a prapor v novém složení, ani vydán nový polní řád.

Z tohoto důvodu nelze vyloučit možné chyby v obsahu taktického záměru a rovněž i možné rozpory se základními ustanoveními pro vedení útoku mechanizovaným praporem a brigádou, které budou stanoveny v připravovaném polním řádu.

Kromě toho se při grafickém vyjádření záměru novými taktickými značkami objevila celá řada nejasností ve způsobu jejich použití, což potvrzuje i srovnání obou způsobů zákresu. **Problém vidím především v tom, že:**

- jsou rozpory mezi dosavadním způsobem členění bojových úkolů jednotek, útvarů a svazků za útoku a možnostmi jejich grafického vyjádření (tedy buď budou chybět situační značky např. pro čáry bližšího úkolu, následujícího úkolu ap. nebo bude nutné v připravovaných řádech a předpisech aplikovat jiný způsob stanovování bojových úkolů vojskům – určení třeba jen objektu zteče);

- význam názvů některých situačních značek neodpovídá obsahu tradičních pojmů, používaných ve stávajících bojových řádech i prozatímním vydání polního řádu (výchozí bod – výchozí místo; postavení rot – opěrný bod roty – bojové postavení roty; čára zteče – čára přechodu ke zteči a jiné).

Z uvedených důvodů byl zákres některých prvků sestavy proveden tak, jak je používán v některých armádách NATO.

Je zřejmé, že s podobnými problémy se mohou střetávat i ostatní zpracovatelé při tvorbě dokumentace k různým metodám přípravy velitelů, štábů a vojsk (pozn. autora: v souladu s terminologií pomůcky Vševojsk-51-12).

Ze zhodnocení současného stavu a perspektivy rozvoje forem a metod přípravy velitelů, štábů a vojsk vyplývá, že použití metody kontrolní práce v taktické přípravě velitelů a štábů může být velmi účelné.

Kontrolní práce umožňuje nejen prověřením, ale i učením podřízených velitelů optimálnímu řešení různých taktických situací, přijímání rozhodnutí, zpracování bojových dokumentů ap., přitom bez velkých nároků na složitou přípravu a ekonomické náklady.

Skupinová cvičení ve vojenském vysokoškolském studiu –

část 1

Podplukovník Ing. JIŘÍ HERYNK, CSc.

Na Vojenské vysoké škole a v akademických kurzech Vojenské akademie představuje skupinové cvičení nejpoužívanější metodu vyučování, jejíž pomocí studenti v předmětu všeobecná taktika získávají a rozšiřují si základní teoretické znalosti a praktické vědomosti, návyky a dovednosti pro výkon velitelských (štábních) funkcí především v oblasti přípravy (zejména plánování a organizace) a vedení boje.

V předcházejících číslech časopisu Vojenský profesionál (č. 4–9/1993) byla v sérii článků zveřejněna problematika přípravy a provedení skupinových cvičení (SC). Byla publikována v takové formě a obsahu, jež je v souladu s pomůckou Vševojsk-51-12 a odpovídá zejména potřebám vojsk. V poznámce redakce časopisu, uvedené na str. 8 č. 9/1993 bylo poznamenáno, že otázkám SC prováděných v rámci vojenského vysokoškolského studia budou věnovány další příspěvky.

Je zřejmé, že vzhledem k požadovanému profilu absolventa vojenské vysoké školy (VVŠ) a akademických kurzů Vojenské akademie (AK VA) nemůže být metoda SC uskutečňována v takové podobě jako u vojsk a má svá specifika. V dalších článcích se proto chci (v návaznosti na předcházející blok článků – „Skupinové cvičení“ (zveřejněný v č. 4–9/1993) zabývat některými zvláštnostmi přípravy a provedení SC v systému vojenského vysokoškolského studia.

*

Kromě údajů, uvedených v první části tematického bloku článků (viz Vojenský profesionál č. 4/1993, str. 13), společných pro SC prováděných ve vojscích i na vojenských vysokých školách, se ve vojenském školství projevuje ve SC řada jejich zvláštností,

kteří zejména spočívají v:

- použití různých druhů SC (metodické, základní, zdokonalovací) v souladu s cílem vyučování;
- organizačním a metodickým uspořádáním SC na několik částí, v počtu zaměstnání s různým rozsahem učebních úkolů a odpovídajícím zvýšení množství času na jejich provedení;
- přípravě a provedení (řízení) SC, včetně většího rozsahu dokumentů a obsaženější dokumentace SC;
- obsahu přípravy učitele a cvičících (studentů) na zaměstnání SC;
- metodice a různých způsobech provedení jednotlivých druhů SC a zaměstnání aj.

V závislosti na cílech vyučování vševojskové specializace v předmětu všeobecná taktika na VVŠ, resp. v AK VA mohou být do výuky zařazena následující SC:

- metodická skupinová cvičení;
- základní skupinová cvičení;
- zdokonalovací skupinová cvičení.

Cílem metodického SC zpravidla je, učit studenty na konkrétní taktické situaci: Obsahu a metodice práce velitele, popř. i štábu (AK VA) při plánování a organizaci boje; správně využívat vlivu různých činitelů na obsah a pořadí práce velitele; všestranně hodnotit bojové možnosti vlastních vojsk a modelového (fiktivního) protivníka;

umět analyzovat objektivně vzniklé taktické situace a učit se přijímat k nim v daném čase optimální rozhodnutí; při rozboru zdůvodňovat rozhodnutí velitele ap.

Kromě toho musí metodická SC zabezpečit i seznámení studentů s obsahem a způsoby zpracování bojových dokumentů na daném taktickém stupni a připravit je tím k samostatnému řešení úkolů v základních nebo zdokonalovacích cvičeních, jež na ně zpravidla navazují.

Dílejší zvláštností metodických SC může být to, že se v nich zpravidla neřeší průběh vedení boje (řešení taktických situací), ale že nejčastěji končí rozбором rozhodnutí.

Všechna zaměstnání metodického SC může řídit jeden učitel katedry (skupiny) všeobecné taktiky.

Cílem základního SC obvykle je: Zdokonalit studenty v tvůrčí aplikaci teoretických zásad boje a ustanovení Polního řádu; naučit je počátečním praktickým návykům v práci ve funkci velitele (náčelníka), nebo jiného funkcionáře (náčelníka štábu, náčelníka operační skupiny nebo důstojníka operační skupiny) určitého taktického stupně při přípravě (plánování a organizaci) boje a vedení boje (při řešení taktických situací a velení podřízeným v průběhu boje).

Na vedení zaměstnání se může podílet katedra (skupina) specializace (jedna i více skupin katedry) a nebo se ve většině případů podílejí učitelé všech ostatních kateder (operačně taktických kateder) fakulty.

V zaměstnáních základních SC se studenti ve funkci velitele učí organizovat práci nejen svou, ale od stupně praporu výše i příslušníků štábu odpovídajícího taktického stupně velení. Prohlubují si znalosti bojových možností a použití druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb. Učí se pracovat podle metodiky práce velitele a štábu, zpracovávat základní bojové dokumenty, připravovat podklady pro práci velitele, včetně propočtů (operačně taktických propočtů) a kalkulací, formulaci závěrů a úkolů pro podřízené ap.

Cílem zdokonalovacího SC především je: Upevňovat získané návyky a dovednosti studentů v plánování a organizaci boje, především v přijímání rozhodnutí, ve velení podřízeným jednotkám a útvarům v průběhu boje; pěstovat jejich velitelské schopnosti; učit

je plnit složité úkoly v reálném čase (i ve zkrácených časových lhůtách) nebo v jiných omezujících podmínkách. Specifikou zdokonalovacích SC je i to, že nemusí být vždy uváděny všechny údaje v jednotlivých dokumentech SC konkrétně. Tzn. že bojové dokumenty (jež jsou součástí dokumentace SC) obvykle mohou být formulovány tak, aby studenti museli, v souladu se svými propočty a kalkulacemi (před provedením nebo v průběhu zaměstnání SC) navrhnout (stanovit) chybějící údaj (údaje).

Podle metodiky řízení a materiálního zabezpečení se mohou SC provádět také s prvky velitelskoštábních cvičení nebo bez nich, s použitím spojovacích a jiných technických prostředků speciálních učeben nebo bez použití těchto prostředků, s využitím prostředků výpočetní techniky (s počítačovou podporou, perspektivně s využitím taktického modelu boje), za použití didaktické techniky ap.

U SC prováděných v terénu se mohou používat i přenosné spojovací prostředky a vozidla zabezpečující velení.

Jednotlivá zaměstnání SC se mohou provádět individuálně i kolektivní metodou vyučování. Rovněž v nich mohou být zahrnuty prvky problémového a programového vyučování. Studenti se v nich nejčastěji snaží analyzovat taktickou situaci, vyvozovat závěry, provádět propočty, rozhodovat se ve složitých situacích (i ve zkrácených časových lhůtách), organizovat a jak udržovat součinnost, všestranné zabezpečení boje aj. Učí se zpracovávat bojové dokumenty, využívat výpočetní techniku a další technická zařízení, používat různé pomůcky a prostředky, jimiž jsou nebo budou vojska vybavena.

V průběhu vyučování studenti aplikují získané teoretické znalosti polních řádů, předpisů a pomůcek v konkrétní variantě taktické situace v činnosti velitele (náčelníka), náčelníka štábu, popř. důstojníka štábu (důstojníka operační skupiny). Studenti se učí organizovat svou práci i práci svých podřízených.

Mohou tedy (podle druhu SC a jeho cílů) všichni pracovat jak v roli jednoho funkcionáře, tak i na různých funkcích nebo kombinovaně. Např. na zaměstnání, kde se přijímá rozhodnutí mohou být všichni zařazeni na funkci

velitele a na jiných zaměstnáních (při rekognoskaci, organizaci součinnosti, řešení taktických situací v rámci vedení boje) na různých funkcích.

Tematika SC (v souladu s komplexním plánem studia) se na vojenských vysokých školách procvičuje v průběhu několika zaměstnání. Např. při jednom zaměstnání (v trvání asi 4–8 hodin) se obvykle procvičí několik učebních úkolů. Jejich obsah závisí na rozsahu a místě zaměstnání. V závislosti na druhu SC se na jednotlivé učební úkoly (v rámci jednotlivých zaměstnání) vyčleňuje zpravidla vždy více času než u vojskových SC. Celkově může být doba na provedení SC (v závislosti na jeho druhu) stanovena v rozmezí do 20–30 hodin.

SC bývají organizačně členěna na zaměstnání prováděná na učebně a v terénu.

SC prováděné na učebně, obsahuje zpravidla problematiku, jež nevyžaduje činnost cvičících bezprostředně v terénu. Tato zaměstnání umožňují řešit taktické úkoly na mapách. Nejčastěji jsou na učebně prováděna metodická SC.

Při zaměstnání v terénu je procvičována především organizace boje, zejména činnost při rekognoskaci, tj. topografická a taktická orientace, upřesnění přijatých rozhodnutí, (přijímání důležitých rozhodnutí k jednotlivým taktickým situacím), organizace součinnosti, situace vzniklé v průběhu boje a jiné otázky, které je třeba řešit s přihlédnutím k vlastnostem terénu. Činnost studentů v terénu je nezbytnou součástí základních a zdokonalovacích SC.

Ve SC s prvky VŠC se procvičuje zejména vedení boje a velení vojskům. SC bývá obvykle rozdělena na celky o několika zaměstnáních, jež zpravidla zahrnují:

- plánování boje;
- organizaci boje;
- vedení boje;
- rozbor cvičení.

Opatření plánování boje bývají zpravidla procvičena v několika zaměstnáních na učebně, včetně přípravy bojových a dalších dokumentů potřebných pro organizaci boje v terénu (pro rekognoskaci a organizaci součinnosti).

Praktická organizace boje je zpravidla procvičena v průběhu několika zaměstnání v terénu nebo i (např. za nepříznivé počasí) na speciální učebně s využitím plastického stolu (místě velení, např. cvičném velitelském stanovišti) v rámci areálu školy.

Bylo by žádoucí, aby všechny učební úkoly (taktické situace) zahrnující celou oblast vedení boje byly procvičeny v terénu. Avšak především s přihlédnutím k cílům SC, úrovni dosažené přípravy studentů, druhu SC, nákladům na zaměstnání ap. je možné část zaměstnání provést na učebně a část v terénu.

Celkový rozbor SC se obvykle provádí na učebně.

SC jako metoda přípravy studentů vojenského vysokoškolského studia plní i důležité výchovné poslání. Učí studenty nejen racionálnímu a tvůrčímu myšlení, postřehu, představitivosti, ale i předvídání, schopnosti neustále hodnotit situaci a reagovat na ni, kritickému posuzování rozhodnutí přijatých jimi osobně nebo jejich kolegy.

V souladu s úkoly obsaženými v hlavních dokumentech na výcvikový rok je třeba ve SC dále rozvíjet dialektické myšlení studentů, zkoumat jednotlivé situace (podmínky) přípravy a vedení boje v jejich vývoji, v neustálých změnách a souvislostech, pronikat k podstatě řešených problémů, obohacovat poznávací proces tvůrčími prvky a hledat nešablonovitá řešení, která jsou předpokladem pro dosažení úspěchu v boji.

(pokračování)

Poznámka autora: Další zvláštnosti SC na vysoké vojenské škole, resp. v akademickém kurzu Vojenské akademie, tj. příprava a provedení (řízení) SC, příprava učitele a studentů na SC, výběr prostoru (stanovišť) a příprava materiálního zabezpečení, možný způsob provedení zaměstnání SC na učebně (speciální učebně) nebo v terénu a rozbor SC, budou uvedeny v dalších pokračováních.

Použitá literatura: Vševojsk-51-12, *Formy a metody přípravy velitelů, štábů a vojsk taktického stupně, pomůcka FMO, Praha 1983.*

Herynk, J.: *Skupinové cvičení, Vojenský profesionál č. 4–9/1993.*

Místo a úloha NTAS v rozhodovacím procesu NVTZ-ZV

Podplukovník Ing. JIŘÍ HORÁK, CSc.

Soudobý boj klade na řízení TATZ vysoké požadavky. Jako objektivní kritérium účinnosti řízení vystupuje do popředí především faktor času. Proto v řízení TATZ nabývá na významu zejména jeho operativnost, pružnost, nepřetržitost a pevnost.

Obsah řízení TATZ zahrnuje potřebná a nutná opatření řídicích orgánů jak pro přípravu boje, tak v jeho průběhu. Tuto činnost je možné charakterizovat jako cyklický děj, jehož základem je tok informací.

Cyklus řízení zahrnuje:

- získání potřebných informací,
- zpracování získaných informací a přijetí řešení,
- stanovení a doručení úkolů podřízeným, kontrolu jejich pochopení a plnění.

Tento děj lze konkrétně popsat s využitím obecných funkcí řízení:

- **Plánování a organizování** patří do tzv. přípravné fáze řízení.
 - **Operativní řízení a kontrola** plnění úkolů náleží do tzv. realizační fáze řízení.
 - **Evidence a výchova** kádrů postihuje obě fáze řízení.
- Všechny obecné funkce řízení TATZ jsou navzájem spjaty, prolínají se a fungují souběžně. Jejich význam se mění v závislosti na charakteru situace, úkolech a stupních velení, na nichž jsou realizovány.

Přesně vymezený čas pro plánování boje nutí velitele a štáby hledat takové metody plánování, které jim umožní šetřit síly a zkrátit lhůty na plnění tohoto úkolu. Práce velitelů a štábů při organizování boje závisí na konkrétní situaci, obdrženém úkolu a časových možnostech. Může se uskutečňovat metodou souběžné nebo postupné organizace boje, někdy kombinací obou.

Vzhledem k tomu, že **technické oddělení je součástí štábu daného stupně**, musí se jeho příslušníci, tedy i NTAS, podílet té metodě plánování, kterou pracuje štáb, což v praxi mj. znamená, že časy vydávání předběžného bojového nařízení nebo bojového rozkazu velitele jsou limitní pro zpracování příspěvků do obdobných dokumentů, jako je předběžné nařízení NVTZ-ZV, rozkaz pro technické zabezpečení a bojový rozkaz pro velitele protě.

V rozhodovacím procesu NTAS probíhá celá činnost ve vzájemné návaznosti a propojenosti všech služeb řízených NVTZ-ZV. Z toho vyplývá, že NTAS bude závislý na metodice práce nadřízeného a pro jeho rozhodovací proces budou omezující časy vyplývající z časového rozpočtu NVTZ-ZV zpracovaného pro technické oddělení.

Z metodického hlediska je vhodné rozhodovací proces rozdělit po jednotlivých částech a na nich objasnit činnost NTAS.

Seznámení s úkolem

Náčelník tankové a automobilní služby je seznamován s úkolem zpravidla na velitelském stanovišti. Seznámení provádí NVTZ-ZV nebo jeho zástupce, na základě informací obdržených od velitele nebo náčelníka štábu.

V případě, že se jedná o souběžnou organizaci boje, je NTAS seznám s obsahem:

- a) předběžného bojového nařízení velitele armádního sboru,
- b) zámyslu boje velitele brigády (divize),
- c) předběžné nařízení NVTZ-ZV armádního sboru.

Při postupné organizaci boje jsou vstupní informace pro rozhodovací proces NTAS obsaženy v:

- a) Směrnici velitele armádního sboru,
- b) Zámyslu boje velitele brigády (divize),
- c) Směrnici NVTZ-ZV armádního sboru.

V obou uvedených případech však k dalším podkladům pro plánování patří:

- pokyny pro práci technického oddělení,
- potřebné údaje z dokumentů druhů vojsk a služeb,
- znalost výchozí situace v TATZ.

Ujasnění úkolů

Ujasnění úkolů provádí NTAS osobně, s využitím výše uvedených podkladů, podle pracovní mapy NVTZ-ZV. Obsah ujasnění úkolu musí odpovídat další činnosti NTAS v rámci rozhodovacího procesu.

Z celkového ujasnění úkolu musí NTAS vyplynout záměr rozhodnutí pro TATZ, který má obsahovat především:

- a) **záměr použití sil a prostředků TATZ v přípravném období:**
 - opatření, která je nutno splnit v technické přípravě osob a v přípravě TAT do doby pohotovosti k plnění úkolu,
 - způsob, lhůty a opatření k vytvoření zvýšených zásob TAM na jednotlivých stupních,
 - časový rozpočet činnosti vlastní i podřízených v rámci „Metodiky práce NVTZ-ZV a technického oddělení“,
- b) **předpokládané členění a využití sil TATZ v průběhu boje.**

Proto se v rámci ujasnění úkolu NTAS zaměřuje na tyto základní otázky:

- a) **pochopení úkolu a místa brigády (divize) v operační sestavě**
 - hloubka a šířka bojového úkolu, časové lhůty jeho plnění a charakter nastávající činnosti,
 - na jakém směru bude brigáda (divize) plnit úkol,
 - základní údaje o protivníkovi a o jeho činnosti, možnost jeho působení na vlastní vojska a týl,
 - pravděpodobné členění bojové sestavy,
 - uskupení a úkoly dělostřelectva, složení a rozmístění záloh, předpokládané palebné čáry, úkoly a rozmístění protiletadlových prostředků.
- Z této části ujasnění úkolu musí vyplynout zejména:**
- směry a prostory hlavního úsilí sil TATZ,
 - ve kterých fázích boje a na kterých směrech lze očekávat největší ztráty tankové a automobilní techniky
 - které útvary je nutno přednostně zabezpečit tankovým a automobilním materiálem.

b) opatření TATZ organizovaná nadřízeným

- doplnění tankové a automobilní techniky po provedených opravách (nové) do doby pohotovosti k plnění úkolu,
- místo a doba předání neopravitelné tankové a automobilní techniky prostředkům nadřízeného,
- místa (prostory) a doba činnosti prostředků TATZ nadřízeného ve spěch brigády (divize),
- dobu, místo a způsob převzetí přidělených prostředků od nadřízeného,
- způsob doplnění tankového a automobilního materiálu,
- plánované odsunové osy, přísunové a odsunové cesty nadřízeným,
- konkrétní úkoly stanovené nadřízeným NVTZ-ZV v předběžném nařízení.

c) časový průběh plnění úkolu

- čas, který je k dispozici do doby pohotovosti,
- dokdy je třeba přednostně zabezpečit předsunované útvary,
- dokdy připravit příspěvek do předběžného nařízení NVTZ-ZV,
- čas pro přípravu informační zprávy NTAS,
- čas pro přípravu příspěvku do rozkazu pro TEZ.

Hodnocení situace v TATZ

Hodnocení předpokládaného vývoje situace je jednou z nejdůležitějších fází rozhodovacího procesu NTAS, neboť jeho závěry slouží jako výchozí podklady pro vlastní rozhodnutí, které dokladuje NVTZ-ZV formou informační zprávy.

NTAS hodnotí předpokládaný vývoj situace v TATZ osobně, částečně s využitím mapy. V průběhu této činnosti podle rozhodnutí NVTZ-ZV provádí součinnost v rámci štábu, aby získal hluboké, úplné a kvalitní informace o stavu TAT, sil a prostředků TATZ vlastního a podřízeného stupně.

Při hodnocení situace se NTAS zaměřuje na:

a) Početní a technický stav TAT

Hodnocení předpokládaného vývoje početního a technického stavu TAT je výchozí podklad pro plánování TATZ. NTAS přitom vychází z:

- operativní evidence TA techniky,
- evidence poškozené techniky,
- dále je nutné brát v úvahu:
 - možnosti oprav TA techniky do doby pohotovosti, předpoklad doplnění opravené a nové techniky od nadřazeného stupně a z toho vyplývající početní stav TAT k době pohotovosti,
 - proběh km po sledovaných typech a intervalech u pásové techniky,
 - předpokládaný proběh km v průběhu plnění úkolu a z toho vyplývající potřeba ošetřování TAT, prodloužení meziopravních norem ap.,
 - předpokládané prostory (počty) ztrát TAT v průběhu jednotlivých etap nastávající činnosti.

Závěry z hodnocení předpokládaného početního a technického stavu TAT k době pohotovosti a důležitým etapám boje zahrnuje NTAS do informace NVTZ-ZV s důrazem na:

- početní stav TAT u útvarů po typech, v kusech i v procentech vzhledem k plánovaným počtům, útvary s největšími a nejmenšími ztrátami,
- změny v zásobách km (mezi ošetřovací a meziopravní normy) a návrh z toho vyplývajících opatření,
- prostory největších pravděpodobných ztrát TAT a z toho vyplývajících návrh opatření (hlavní úsilí TATZ, zámysl členění sil TATZ),
- potřebná opatření k zabezpečení správného provozu TAT, vzhledem k povětrnostním podmínkám, terénu, denní a roční době.

b) Předpokládaný vývoj situace a stavu sil a prostředků TATZ

1. Hodnocení řidičů tankové a automobilní techniky a specialistů tankové a automobilní služby

- početní stav řidičů TAT, jejich vycvičenost vzhledem k zvláštnostem úkolu, možnosti ovlivnění jejich znalostí technickou přípravou,
- početní stav specialistů TAS, jejich vycvičenost, dávky ozáření, psychická odolnost,
- stav a možnost bojového, materiálního a zdravotnického zabezpečení sil TATZ v průběhu plnění úkolu s důrazem na vyčleňované skupiny.

Závěry

- potřebná opatření v technické a speciální přípravě osob,
- požadavky na doplnění řidičů a specialistů TAS,
- opatření bojového, materiálního a zdravotnického zabezpečení do doby pohotovosti a v průběhu plnění úkolu.

2. Zásobování TAM

Hodnotí se:

- stav zásob náhradních dílů a ostatního TAM u vozidel, v pojízdných dílenských prostředcích TATZ a ve skladech prmr,
- předpokládaná spotřeba, možnosti a způsob doplnění zásob,
- možnosti využívání místních zdrojů,
- potřeba a možnosti rozčlenění zásob TAM do bojové sestavy.

Závěry

- návrh rozčlenění zásob TAM a zámysl manévru se sklady TAM,
- způsob doplňování prostředků TATZ a skladů chybějícím TAM,
- způsob vyžadování a doplňování TAM v průběhu boje.

3. Řízení TATZ

Hodnotí se:

- doplněnost řídicími funkcionáři TAS, úroveň jejich připravenosti a praktických zkušeností,
- stav a vybavenost prostředků pro řízení TATZ, zabezpečení prostředků pro spojení,
- možnosti, sil a prostředků k provádění technického pozorování a rekonstrukci (i když to nemá NTAS ve funkčních povinnostech provádí technický průzkum sil a prostředků TAS),
- předpokládaná místa velení, systém a lhůty jejich přemísťování.

Závěry

- návrh organizace technického pozorování a rekonstrukce, síly a prostředky k tomu vyčleňené,
- organizace způsobů předávání zpráv a hlášení,
- rozdělení úkolů důstojníků technické skupiny v průběhu boje,
- úkoly v kontrolní činnosti a pomoci útvarům.

Po ukončení této činnosti má NTAS k dispozici veškeré údaje nezbytné pro přípravu informační zprávy NTAS pro NVTZ-ZV.

Součinnost v rámci štábu

V celém průběhu plánování technického zabezpečení, v tom i TATZ, je nutná spolupráce s ostatními funkcionáři štábu jak v době příprav, tak v průběhu bojové činnosti vojsk.

Náčelník tankové a automobilní služby se účastní součinnosti podle pokynů NVTZ-ZV, kde zpravidla řeší:

• s náčelníkem štábu:

- prostory intenzivní činnosti vojsk a využití TAT,
- výši předpokládané spotřeby km a možnosti ošetřování,
- upřesnění početního stavu TAT,
- doplnění chybějících řidičů a specialistů TAS,

• se zástupcem pro týl:

– místo a dobu rozvíjení podřízených a přidělených sil a prostředků TATZ,

- odsunové osy a možnosti využití dopravních prostředků pro odsun,
- prostory rozvinutí skladů TAM, požadavky na přísuny v průběhu plnění úkolu,

– potřebu PHM a jiných provozních hmot, způsob, lhůty a prostory doplňování,

– materiál a zdravotnické zabezpečení sil TATZ včetně vyčleňovaných prostředků,

– organizaci obrany a ochrany rozmístění sil TATZ,

– těžení materiálů z místních zdrojů, využití opraven civilního sektoru,

• se zpravodajským náčelníkem:

– předpokládanou časovou a prostorovou činnost protivníka, její vliv na činnost sil TATZ, s důrazem na vyčleňované prostředky,

– pravděpodobné prostory největších ztrát TAT,

– předpoklad použití ZHN protivníkem, jakož i předpokládané výroby škodlivin na teritoriu a charakteristická poškození výzbroje a techniky vlivem těchto účinků,

• se spojovacím náčelníkem:

– možnosti spojení v rámci sil TATZ,

– organizace oprav a ošetřování podvozků spojovací techniky,

• s náčelníkem ženijní služby:

– rekonstrukce odsunových os a jejich úprava,

– ženijní budování prostorů činnosti sil TATZ (rozsah, možnosti, vyčlenění prostředků),

– vybavení a doplnění sil TATZ ženijním materiálem (maskovací sítě, nátěry, osvětlovací prostředky, trhaviny ap.),

– výsledky ženijního průzkumu vodních překážek, organizace záchranné a vyprošťovací služby při překonávání vodních překážek,

– organizace oprav ženijní techniky,

– průchody v minových polích protivníka,

• s náčelníkem chemické služby:

– organizace radiačního, chemického a biologického průzkumu a kontrol při plnění úkolů TATZ (v SPT, poškozené výzbroje a techniky),

– způsoby a místa provedení speciální očisty osob a techniky,

– způsob překonávání zamořených prostorů, a další podle potřeby.

Doručení úkolů podřízeným

Vzhledem k tomu, že řídicím orgánem TEZ je NVTZ-ZV a všechny rozkazy a nařízení musí projít jeho schválením, má rozhodující postavení i při vydávání úkolů podřízeným. V případě, že se tak děje osobně, hovoříme o tzv. technické součinnosti, jejímž účelem je dosáhnout jednoznačného pochopení stanovených úkolů v rozkaze pro TEZ u všech podřízených a vzájemné zladění jejich činnosti co do prostoru i času. Účastníky jsou náčelníci služeb přímo podřízení NVTZ-ZV, velitel útvaru TEZ, velitelé přidělovaných sil, NVTZ podřízených útvarů a případně další.

Závěr

Cílem článku je poskytnout vodítko pro práci NTAS v rámci rozhodovacího procesu NVTZ-ZV, který se od předešlé struktury řízení zástupcem velitele pro výzbroj značně liší. Je třeba připomenout, že článek vychází ze současné organizační struktury, o níž lze předpokládat, že bude platit u většiny svazků naší armády do konce roku 1994.

Zahrnování oprav dálky a směru střelby

*pro odstupy a rozstupy děl při nepravidelném
rozmístění děl v palebném postavení*

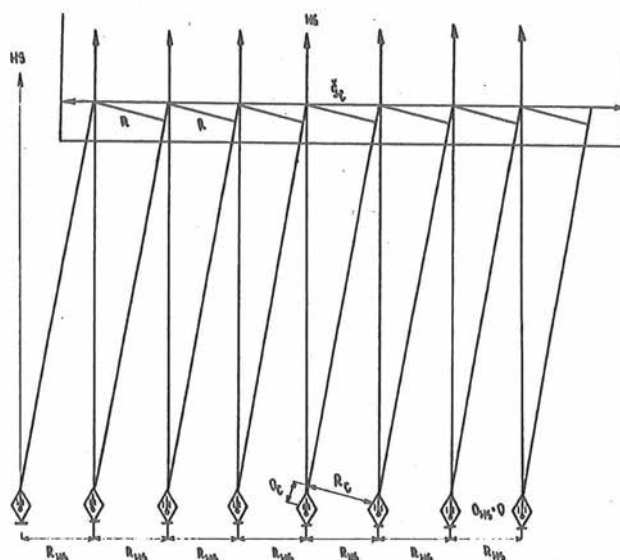
**Plukovník Ing. JOZEF VALKO, CSc.,
major Ing. BOHUSLAV PŘIKRYL**

Změněné podmínky, vyplývající z podstatných strukturálních a organizačních změn v Armádě České republiky, mají značný vliv i na zásady bojové činnosti vojsk. Je proto nutné v nových podmínkách posuzovat i všeobecně známé a zdánlivě neměnitelné zásady a postupy a v případě potřeby je přehodnotit z hlediska kritérií kvality a efektivity.

Jedním ze základních požadavků u dělostřelectva AČR je rozptýlené rozmístění děl v palebných postaveních a manévrový způsob plnění palebných úkolů, což odpovídá zvýšeným nárokům na zachování životnosti vlastních jednotek. Tento, z hlediska soudobé vojenské teorie vyspělých armád jistě oprávněný požadavek, přináší některé problémy v organizaci řízení palby. Je tomu tak proto, že vzniká rozpor mezi taktickými požadavky a skutečnými možnostmi, vyplývající především z vybavenosti dělostřeleckých jednotek automatizovanými systémy velení. Zatímco v některých armádách jsou zavedeny a vyzkoušeny systémy velení, které podstatně zrychlují i přípravu prvků pro účinnou střelbu, v dělostřeleckých jednotkách AČR se podobné systémy teprve začínají s problémy využívat. Vzhledem k tomu, že v dohledné době se nepředpokládají podstatné změny v materiálním vybavení, je třeba hledat efektivní způsoby využití stávajících prostředků.

Zásada rozptýleného rozmístění děl v palebném postavení má vliv na řadu oblastí přípravy střelby a organizace řízení palby a v současné době se řeší například otázky organizace průzkumu cílů, organizace průzkumu a topograficko geodetického připojení palebných postavení, organizace manévru v průběhu vedení palby, zásobování municí a další. Dosud nejsou zcela dořešeny ani otázky organizace přípravy prvků pro účinnou střelbu.

Příprava prvků pro účinnou střelbu se v současné organizaci dělostřeleckých jednotek uskutečňuje s využitím výpočetního systému POTAS-I anebo bez něj, s využitím počítačů, kteří pracují na přístrojích pro řízení palby (PUO) na velitelském stanovišti oddílu. V obou případech jsou výsledkem počítané prvky pro řízení děla baterií – při rozmístění po četách pro řízení děla četa (4. a 5. dělo). Určení prvků zaměřovače pro ostatní děla baterie realizuje starší důstojník baterie (velitel palebné

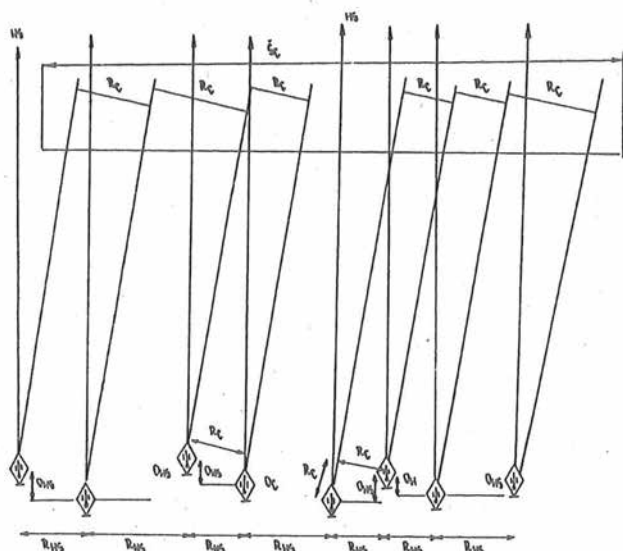

Obr. 1. Rozstupy a odstupy děl při rozmístění baterie v linii (R_{HS} , O_{HS} – rozstupy a odstupy děl při zamíření do HS, R_O , O_O – rozstupy děl při zamíření na cíl).

Rozstupy a odstupy 1. děla

Tabulka 1

Palpost č.	HS-5-00	HS-2-50	HS	HS+2-50	HS+5-00
ROZSTUP	+115	+121	+120	+111	+93
ODSTUP	-38	-9	+20	+50	+77

Obr. 2. Rozstupy a odstupy děl při rozmístění baterie rozptýlené po četách (R_{HS} , O_{HS} , R_C , O_C – jako obr. 1).

Oprava dálky a směru baterie na cíl 102

Tabulka 2

Dělo	8.d	7.d	6.d	3.d	2.d	1.d
z	140	80	30	40	70	120
ZS	17-00	13-50	16-00	44-50	45-50	46-70
Kvadr	III.	IV.	III.	II.	I.	I.
R_{HS}	-137	-79	-30	+40	+70	+120
O_{HS}	-29	+13	-3	-2	+4	+20
R_{+250}	-125	-80	-30	+39	+68	+111
O_{+250}	-63	-8	-11	+8	+22	+50
S	-0-01	-0-02	-0-02	+0-01	+0-04	+0-04
D	+3	0	+1	0	-1	-1
da	239	236	237	236	235	235
Sop	+2-46	+2-45	+2-45	+2-48	+2-41	+2-41

čety) a velitelé děl (VD) pomocí úpravy vějíře a započítáním individuálních oprav.

Vějíř baterie (čety) je svazek výstředních rovin děl zaměřené baterie (čety) a upravuje se podle rozstupů děl a šířky cíle (1).

Individuálními opravami děl se rozumí opravy dálky a směru, kterými se vyloučí změny podmínek střelby jednotlivých děl baterie (čety) vzhledem k řídícímu dělu (ŘD) baterie (čety). Individuální opravy zahrnují VD do počítaných prvků pro střelbu, přičemž do libely (dálky zaměřovače) se zahrnují opravy:

- pro nesrovnalost děla vzhledem k ŘD vyplývající z různých změn počátečních rychlostí
- pro nesouhlas elevačních úhlů zaměřovače a kvadrantu
- pro změnu hmotnosti střely

– pro převýšení děla vzhledem k ŘD

– pro odstup děla vzhledem k ŘD.

Do časování se zahrnuje:

– oprava časování.

Do strany se zahrnují opravy:

– pro vychýlení záměrné (1).

Z uvedeného vyplývá, že realizace rozptýleného rozmístění děl ovlivňuje určení intervalu vějíře a individuální opravy pro odstup děla vzhledem k ŘD, protože se změnou směru střelby se mění také rozstupy a odstupy děl.

Rozstup (interval) je vzdálenost mezi mříďmi sousedních děl, měřená kolmo ke směru střelby.

Odstup je vzdálenost od palebného stanoviště děla (jeho mřídel) ke kolmici ke směru střelby vedené mříďmi ŘD (1).

Pokud jsou děla rozmístěna s pravidelnými rozstupy a s minimálními odstupy (dosavadní zaužívaná praxe), je určení oprav poměrně jednoduché, protože opravy intervalu vějíře i dálky pro odstupy děl jsou pro jednotlivá děla příslušnými násobky určité hodnoty a může je řešit SDB podle stávajícího předpisu Dě1-3-1 (obr. 1).

Pokud je baterie rozmístěna rozptýleně a navíc po četách, tzn., že všechny rozstupy i odstupy děl pro každé dělo mohou být různé, tudíž opravy intervalu vějíře i opravy dálky pro odstupy děl pro každé dělo mohou být rovněž různé (obr. 2). Jejich výpočet starším důstojníkem baterie by vyžadoval při vedení palby relativně mnoho času, a proto je účelné hledat jiný postup pro výpočet prvků pro jednotlivá děla.

Pro rozptýlené rozmístění děl se jeví možné, aby určování opravy směru pro interval vějíře i opravy dálky pro odstup děla bylo povinností velitelů děl. Takový postup by měl být jednoduchý a co nejméně náročný na doplňkové pomůcky.

Pro určení opravy směru pro úpravu vějíře v závislosti na šířce cíle a opravy dálky pro odstup děla vzhledem k ŘD je potřebné znát rozstupy a odstupy děl vzhledem k ŘD jak při zamíření baterie, do hlavního směru (HS), tak při zamíření baterie na cíl, kdy se změní stranová odchylka.

K určování rozstupů a odstupů děl je možné využít šablon uvedené v Dě1-3-1, str. 26, nebo pomůcky v novém návrhu předpisu „Obsluha zbraňových systémů“ (str. 130), což se jeví – jako použití každé mechanické pomůcky, méně praktické, protože v obou případech je nutné s nimi manipulovat a také tyto pomůcky nějakým způsobem pro SDB opatřit (zatím nejsou jeho standardní výbavou). Navíc jako vstupní hodnoty je potřebné znát odstupy a rozstupy děl při zamíření děla do HS, jejichž určení vyžaduje doplňkové výpočty a tím také čas.

Jiným možným řešením by mohl být proto následující postup. Vzhledem k tomu, že mezi rozstupy a odstupy děl a stranovými odchylkami platí jednoduché matematické vztahy (obr. 3), mohou se výsledné hodnoty sestavit do jednoduchého grafikonu (obr. 4) anebo do tabulky *. Grafikon (tabulka) by mohl být součástí záznamu velitele děla, čímž by nevznikly žádné další nároky na jiné mechanické pomůcky. Z obrázku 3 plyne, že vstupními údaji pro práci s grafem jsou úhel a základna z. Pro zjednodušení práce velitele děla je však výhodnější použít základní strany ZS (zajištění) daného děla na řídící dělo a základny z proto, že to umožňuje zároveň zjistit kva-

drant – polohu vlastního děla vzhledem k řídicímu dělu (obr. 3, 4).

Grafikon má v horní části schéma polohy děl (kvadrantů) vůči ŘD čty (baterie), podle kterého je možné pomocí základní strany okamžitě tuto polohu určit. Po stranách jsou stupnice rozstupů, v horní části je stupnice odstupů. Uprostřed je stupnice základny. Průsečíky části kružnic se šikmými přímkami slouží pro vyčítání rozstupů a odstupů děla při stranových odchylkách.

Vstupní hodnoty může VD získat buď od velitele dělostřelecké průzkumné skupiny pro průzkum palebných postavení (velitele čty), který je měří při průzkumu palebného postavení pomocí buzoly ze stanovišť řídicích děl, anebo určením základní strany dělového dalekohledu (po zaujetí palebného stanoviště a zamíření děl do HS). Podle základní strany velitel děla určí kvadrant – polohu příslušného děla vzhledem k ŘD (obr. 3), znaménko a velikost rozstupu a odstupu děla v hlavním směru, a znaménko a velikost rozstupů a odstupů při stranových odchylkách vpravo a vlevo 2–50 a 5–00 (obr. 4). Určené hodnoty zapíše do tabulky (tab. 1).

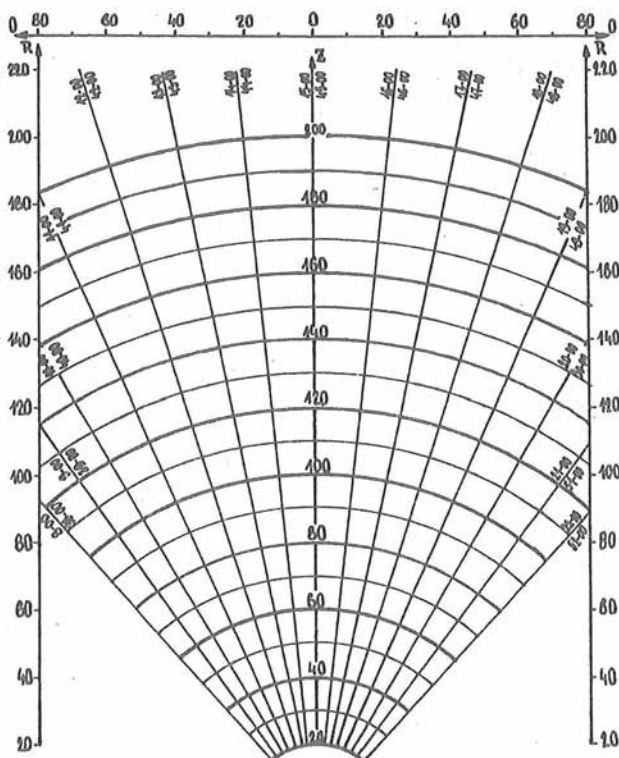
Při použití tabulky *) se vychází z následujících předpokladů:

- rozstupy mezi jednotlivými děly (v hlavním směru střelby) v palebném postavení mohou nabývat hodnot 30 až 50 m
- odstupy jednotlivých děl (v HS střelby) vzhledem k řídicímu dělu baterie (čety) mohou být 20 až 40 m
- jednotlivá děla vzhledem k řídicímu dělu baterie (čety) mohou být rozmístěna:

- vpravo a vpředu I. kvadrant (znaménko rozstupu „+“, odstupu „+“)
- vpravo a vzadu II. kvadrant (znaménka „+“ a „-“)
- vlevo a vzadu III. kvadrant (znaménka „-“ a „-“)
- vlevo a vpředu IV. kvadrant (znaménka „-“ a „+“).

Vlastní tabulka je rozdělena do 4 základních sloupců. Sloupce č. 1 a 2 představují hodnoty rozstupů děla a ŘD baterie (čety) v rozsahu 30 až 150 m a odstupů děl v HS střelby vzhledem k ŘD baterie (čety) v rozsahu 20 až 40 m. Sloupce 3 a 4 před-

4. kvadrant 0<ZS; <15-00 R - 0 +	1. kvadrant 45-00<ZS; <60-00 R + 0 +
3. kvadrant 15-00<ZS; <30-00 R - 0 -	2. kvadrant 30-00<ZS; <45-00 R + 0 -

Obr. 4. Graf pro určování rozstupů a odstupů děl (zhotovit na mm papíru).

stavují hodnoty rozstupů (vzdálenosti od děla k ŘD baterie, čety – označené jako ROZSTUP') a odstupů děl vzhledem k ŘD baterie (označené jako ODSUP') tak, jak se projeví v cíli při stranových odchylkách odstupňovaných po sto dílcích (v rozsahu 100 až 500 dílců).

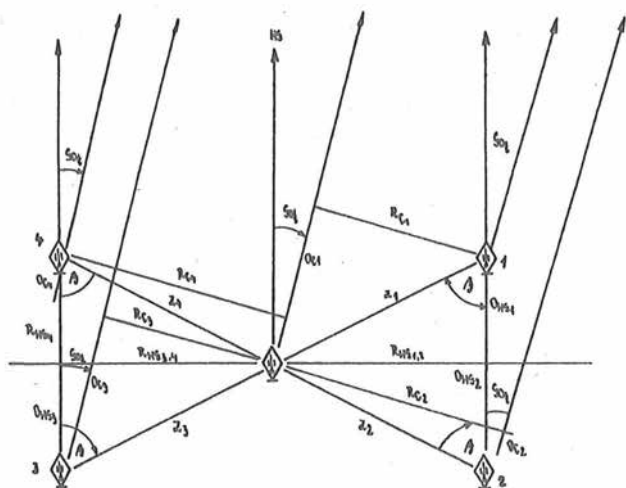
Z tabulky *) lze určit hodnoty ROZSTUPU' a ODSUPU' v cíli při rozmístění děl vzhledem k ŘD baterie (čety) vpravo a vpředu a při stranové odchylce doprava. Současně ji lze využít pro určení ROZSTUPU' a ODSUPU' v cíli při rozmístění děl vzhledem k ŘD baterie (čety):

- vpravo a vzadu při stranové odchylce doleva
- vlevo a vzadu při stranové odchylce doprava
- vlevo a vpředu při stranové odchylce doleva.

(Znaménka ROZSTUPU' a ODSUPU' se v těchto případech určují podle vztahů uvedených ve spodní části tabulky.)

Z tabulky *) – druhá část – lze určit hodnoty ROZSTUPU' a ODSUPU' v cíli při rozmístění děl vzhledem k ŘD baterie (čety) vpravo a vpředu a při stranové odchylce doleva. Současně ji lze využít pro určení ROZSTUPU' a ODSUPU' v cíli při rozmístění děl vzhledem k ŘD baterie (čety):

- vpravo a vzadu při stranové odchylce doprava

Obr. 3. Určení rozstupů a odstupů děl pomocí základny a úhlu β . ($R_{HS} = Z \cdot \sin(\beta)$; $O_{HS} = Z \cdot \cos(\beta)$; $R_C = Z \cdot \sin(\beta + \phi_1)$; $O_C = Z \cdot \sin(\beta + \phi_1)$).

- vlevo a vzadu při stranové odchylce doleva
- vlevo a vpředu při stranové odchylce doprava.

(Znaménka ROZSTUPŮ a Odstupů se v těchto případech určují podle vztahů uvedených ve spodní části tabulky. Výsledky zapsat do tabulky 1.)

Uvedená činnost může proběhnout v průběhu přípravy střelby ve vyčkávacím postavení pro všechna připravená palebná postavení. V průběhu vedení střelby pak při určení opravy dálky pro odstup děla vzhledem k ŘD velitel děla postupuje tak, že podle velené stanovené odchylky vyčte v tabulce 1 příslušnou hodnotu odstupu, kterou vynásobí koeficientem z tabulky individuálních oprav pro danou náplň a dálku, která je sestavena předem (tab. 2) a výsledkem je oprava dálky pro odstup děla na daný cíl.

Při určení opravy směru pro úpravu vějíře na daný cíl je možné postupovat dvěma způsoby:

a) SDB navělí veliteli děla hodnotu vějíře v dílcích, kterou určí podle šířky cíle a dálky střelby. Velitel děla vynásobí velenou hodnotu počtem intervalů mezi vlastním dělem a ŘD a od této hodnoty odečte hodnotu rozstupu vyčtenou z tabulky střelby v km. Výsledkem je oprava směru pro úpravu vějíře na střed úseku daného děla v cíli v dílcích. Tuto hodnotu připočítá se znaménkem k velené hodnotě stranové odchylky a výsledkem je počítaná stranová odchylka (strana) daného děla.

b) Podle velené dálky střelby velitel děla samostatně upraví vějíř sevřený tak, že rozstup děla pro velkou stranovou odchylku vydělí délkou střelby v km a o výslednou hodnotu s opačným znaménkem opraví zamíření děla. Po navelení hodnoty intervalu vějíře SDB pak velitel děla postupují známým způsobem, tzn., že opraví směr o násobek veleného intervalu podle pořadí děla. VD pak mohou automaticky zahrnovat opravy dálky a směru vyplývající z rozstupů a odstupů děla a z příslušné stranové odchylky. Činnost SDB (VČ) by mohla spočívat v námetkové kontrole v průběhu stavění prvků na zaměřovačích děla. Uvedený postup se tak blíží metodice, která se využívá při určování počítaných prvků pro účinnou střelbu pomocí systémů velení dělostřeleckým jednotkám, kdy se prvky střelby počítají přímo na úseky každého děla.

Do doby, než dělostřelecké jednotky AČR získají potřebné prostředky, je třeba pro zrychlení přípravy prvků pro účinnou střelbu při rozptýleném rozmístění děl v palebných postaveních ověřovat všechny dostupné metody. To však předpokládá, aby velitel děla byli dobře připraveni, čehož je možné dosáhnout pouze soustavným výcvikem. Současné záznamy velitelů děl (SDB) by bylo vhodné doplnit dvoustranou s grafikonem (obr. 4) a tabulkou 1.

(pokračování)

Poznámka:

Tabulka *) má dvě části a vzhledem k její obsáhlosti ji uvedeme ve zkráceném provedení v pokračování spolu s příkladem postupu při výpočtu rozstupů a odstupů.

Literatura:

1. POTUŽÁK, L., PŘIKRYL, B., FILIP, J.: *Modernizace obsluhy zbraňových systémů. Učební text.* Vyškov, VVŠ PV 1993, 178 s.

2. *Děl-3-1: Palebná služba dělostřeleckých jednotek, Praha 1984.*

Výcvik ženijních jednotek v předmětu trhaviny a ničení

Plukovník Ing. JAKUB RYŠAVÝ, CSc.

1. Úkoly, druhy, formy a metody výcviku v předmětu trhaviny a ničení

Úkoly výcviku z předmětu trhaviny a ničení jsou pro ženijní jednotky uvedeny v „Programech bojové přípravy jednotek ženijního vojska“ (předpis Žen-7-3), v „Programech bojové přípravy výcvikových ženijních jednotek“ (předpis Žen-7-2) a v „Metodice přípravy ženijních jednotek, velitelů a štábů“ (předpis Žen-51-3).

K hlavním cílům výcviku patří:

- naučit vojáky základním vlastnostem travin, rozněcovadel, přístrojů a pomůcek používaných při trhacích pracích a pravidlům pro zacházení s nimi,

- naučit vojáky a jednotky provádět trhací práce všeho druhu a nejjednodušší kalkulace při nich za použití různých druhů roznětů,

- vštěpovat vojákům zásady a pravidla bezpečnosti a bezpečnostních opatření při trhacích pracích.

Z hlediska bojové připravenosti jednotky je nutno hodnotit, jak je jednotka schopna plnit speciální úkoly na ni kladené, tedy jak teoreticky a prakticky ovládá předmět trhaviny a ničení. Při výcviku v manipulaci s travinami a v ničení je nutno respektovat zvláštnosti, které mají podstatný vliv na jeho organizaci, realizaci a řízení.

V bojové situaci bude úkoly spojené s používáním travin samostatně plnit malá skupina vojáků, mnohdy i jednotlivců, bez přímého řízení velitelem družstva (např. roznětové hlídky u objektů připravených k ničení). Z toho vyplývá, že prvořadým úkolem při výcviku je důkladně vycvičit a připravit každého jednotlivce tak, aby dokonale zvládl základní úkony a získal trvalé návyky v práci s travinami a rozněcovadly, a byl schopen prakticky, bezchybně a samostatně plnit požadované úkoly.

Vojáci musí být vycvičeni zejména:

- ve zhotovování časovaných rozněcovačů, v případě náloží, v sestavování bleskovicových roznětových sítí a jejich odpálení,

- v sestavování a kontrole elektrických roznětových sítí a v elektrickém odpálení náloží,

- ve všech způsobech trhacích prací, které obsluha, družstvo nebo četa plní.

S tím souvisí dokonalé materiální zabezpečení výcviku, aby mohl být co nejefektivněji využit čas stanovený pro danou tematiku.

Další důležitou zvláštností je, že trhací práce vyžadují dodržování zvláštních bezpečnostních opatření. Proto se při základním výcviku, i když je při něm používán jen cvičný materiál, musí tato opatření přísně respektovat, aby se jejich dodržování stalo pro každého trvalým návykem.

Teoretická příprava se provádí ve speciálně vybavené učebně metodou výkladu a ukázky z vysvětlením. Při výkladu se používají zásadně školní trhaviny a rozněcovadla, modely, řezy, obrazy a schémata. Výhodné je využít výcvikové filmy a diafilmy.

Na kvalitu základního výcviku u trhání a ničení má velký vliv i správně vybavené ženijní cvičiště, které zvyšuje názornost a umožňuje rychle a účelně procvičit dílčí úkoly se všemi vojáky. Na tomto metodickém cvičišti je výhodné zřídit pracoviště pro trhání dřevěných a ocelových prvků, zdíva, mostních konstrukcí, různých protitankových a protipěchotních zátarasů ap. Rovněž velmi vhodné je, aby na některých prvcích byly ukázány dřívější účinky trhaviny.

Výcvik v provádění trhacích prací vyžaduje naprostou přesnost a důkladnost při provádění všech dílčích úkonů, zejména při roznětu. Na jejich realizaci závisí pak nejen bezpečnost práce, ale také kvalita a rychlost, s jakou jsou dané úkoly splněny. Z toho vyplývá požadavek, vést vojáky po celou dobu výcviku k odpovědnému provádění prací a k bezpodmínečnému dodržování pořádku v materiálu, k vysoké organizovanosti a ke kázní. Velitelé všech stupňů pak musí být dokonale připraveni a musí mít dobré znalosti z dané problematiky.

K úspěšnému zvládnutí těchto požadavků, které pak mají vliv na kvalitu splnění výcvikových úkolů, je třeba využít vhodné druhy a metody výcviku. Výcvik v předmětu trhavy a ničení se provádí zpravidla jako základní výcvik a polní výcvik.

Základní výcvik se používá u ženijních jednotek zejména při přípravě jednotlivce k osvojení praktických znalostí a návyků. Tento druh výcviku je časově značně náročný, ale velmi účinný. Z hlediska vojenské metodiky je nejlépe využitelný zejména při zahájení nové tematiky v předmětu.

Účinnost tohoto druhu výcviku spočívá v tom, že vojáci mají možnost vidět všechny prostředky a pomůcky pro trhací práce, účinky náloží na různé materiály a mohou si tak vytvořit konkrétní představu o požadovaném výsledku trháni.

Základní výcvik se při praktickém zaměstnání provádí obvykle v rámci celé čety a je při něm vhodné dodržet tento postup:

- oznámit předmět, téma, cíl a formu výcviku,
- vysvětlit hlavní úkoly výcviku,
- provést ukázkou a popis (činnosti, funkce materiálu...),
- provést praktické procvičení jednotlivých úkonů (spojování vodičů, proměňování rozbojek...),
- na závěr provést celou část (bleskovicový roznět, elektrický roznět...),
- provést vyhodnocení činnosti.

Cíle výcviku je pak třeba stanovit tak, aby byly v návaznosti na předchozí výcvik, dosažené vědomosti a návyky z trhacích prací, a aby odpovídaly i časovým a materiálovým možnostem.

Rozvoj a upevňování rozumových schopností vojáků a jejich kladných charakteristických vlastností lze dosáhnout využitím správných výcvikových metod. **Výcviková metoda** je vlastně cílvědomý a promyšlený způsob práce velitele, který soustavně využívá a tím usiluje o to, aby vojáci získali potřebné vědomosti, dovednosti a návyky. Velitel nepoužívá výcvikové metody libovolně, ale volí je zejména s ohledem na cíl, který má být v určitém tématu dosažen.

Pro výcvik v předmětu trhavy a ničení, kde vojáci musí získat nejen vědomosti, ale i dovednosti a návyky, lze obvykle využít těchto metod **základního výcviku**:

- výkladu,
- ukázky s vysvětlením,
- nácviku.

Základní výcvik lze provést těmito organizačními metodami:

- metodou souběžnou,
- metodou záměnnou.

Souběžná metoda výcviku vyžaduje vybavení každého družstva (skupiny) potřebným materiálem k procvičení všech učebních úkolů. To znamená, že všechny jednotky procvičují jednotlivé učební úkoly současně, nezávisle na sobě.

Výhody této metody:

- logický sled podle posloupnosti jednotlivých učebních úkolů,
- na procvičení jednotlivých učebních úkolů je možno vyhradit odpovídající čas podle jejich důležitosti nebo náročnosti,
- nedochází ke vzniku časových ztrát předáváním materiálu mezi jednotkami,
- možnost kontroly jednotlivců velitelem čety.

Nevýhodou této metody je velká potřeba materiálu, případně dopravních prostředků a zvýšené požadavky na prostor výcviku a na přípravu velitelů družstev.

Záměnná metoda výcviku spočívá v tom, že jednotky střídavě přecházejí od jednoho pracoviště (učebního úkolu) k druhému. Každá jednotka je vybavena jen tím materiálem, který potřebuje k procvičení jednoho úkolu. Učební úkoly se procvičují na jednotlivých pracovištích.

Výhody této metody:

- menší nároky na materiální zabezpečení.

Nevýhody:

- není dodržována posloupnost jednotlivých učebních úkolů,
- vznikají časové ztráty při změně pracovišť a předávání materiálu,
- doba potřebná na procvičení jednotlivých úkolů může být různá podle jejich důležitosti a náročnosti.

Výsledky výcviku jsou kromě volby správné výcvikové metody do značné míry ovlivněny i osobností velitele čety a velitelů družstev. Jejich vystupování musí být energické a rozhodné. Dojem nejistoty, projevující se zejména v neukázněnosti a v nepřesném výkladu, vede zpravidla ke ztrátě autority a k nezájmu vojáků.

Základní výcvik v celém procesu musí zabezpečit potřebné technické zvládnutí předmětu. Po jeho ukončení musí být každý voják schopen provádět samostatně jednotlivé úkony.

Polní výcvik je hlavním druhem výcviku, jehož prostřednictvím vojáci získají potřebné zkušenosti, vůli, vytrvalost, samostatnost i odvahu. V oblasti psychologické přípravy je to pak zejména odstranění obav z manipulace s ženijní municí, při současně výchově k vysoké kázní, přesnosti, zodpovědnosti a kolektivnímu pojetí při plnění úkolů. Z tohoto hlediska je nutné připravit a vést výcvik s odpovídající organizovaností a náročností.

Metody polního výcviku jsou:

- komplexní nácvik,
- takticko-pořadové cvičení (TPC),
- průpravné ženijní taktické cvičení (PŽTC),
- ženijní taktické cvičení (ŽTC),
- součinnostní taktické cvičení.

Při těchto metodách polního výcviku se trhacích prací používá k plnění úkolů, které plní jednotky v rámci ženijního zabezpečení boje.

2. Příprava velitelů družstev pro vedení zaměstnání v předmětu trhavy a ničení

Správně organizovat a řídit zaměstnání z předmětu trhavy a ničení je umění, které kromě rozsáhlých odborných znalostí vyžaduje také základní znalosti pedagogické a metodické. Příprava ke splnění tohoto úkolu velitelů družstev se provádí zpravidla:

- před zaměstnáním formou instruktáže,
- při instrukčně metodických zaměstnáních,
- samostatnou přípravou.

Přípravu poddůstojníků před zaměstnáním formou instruktáže provádí velitel cvičící jednotky před zaměstnáním s cílem, ujasnit podřízeným velitelům družstev organizační a metodické otázky řízení zaměstnání. Dále vydá pokyny k přípravě zaměstnání.

Instruktáže mohou probíhat na učebnách s použitím cvičného materiálu a modelů, nebo přímo v terénu (na metodickém cvičišti). Velitelé družstev pak provádějí svou samostatnou přípravu.

Instrukčně metodická zaměstnání jsou hlavní formou metodické přípravy velitelů družstev. Pro instrukčně metodické zaměstnání je vhodné vybírat nejobtížnější témata příštího týdne. Velitel roty nebo určený velitel čety vystupuje ve funkci velitele družstva a velitelé družstev provádějí veškeré úkony jako vojáci. Při této formě přípravy poddůstojníci sledují činnost velitele, jako velitele družstva, a sami se snaží přesně technicky provádět požadované úkony. Při tomto zaměstnání je nutné, aby materiální zabezpečení výcviku bylo stejné, jaké bude při vlastním zaměstnání.

Při instrukčně metodickém zaměstnání z předmětu trhavy a ničení je možné volit následující postup:

- před zaměstnáním zadat velitelům družstev k povinnému prostudování články předpisů a úkoly, na které se mají připravit,
- při zaměstnání seznámit velitele družstev s tématem, cílem, úkoly a formou zaměstnání a bezpečnostními opatřeními,
- prověřit, jaké mají poddůstojníci znalosti z teorie, které se vztahují k probírané tematice,
- vysvětlit a ukázat velitelům družstev organizaci a materiální vybavení,
- předvést velitelům družstev potřebné úkony, ujasnit metodu provedení, opravovat chyby, odstraňovat nedostatky a řešit vzniklé problémy,
- na závěr instrukčně metodického zaměstnání provede velitel, který ho řídil, jeho rozbor, v němž vyhodnotí, jak byl splněn stanovený cíl, přípra-

venost a činnost jednotlivých velitelů družstev. Dále pak vydá pokyny k přípravě na příští zaměstnání.

Samostatná příprava poddůstojníků je prováděna s cílem naplnit zásadu: výcvik může dokonale vést jen ten, kdo je dokonale na zaměstnání po teoretické stránce připraven. Proto velitel (roty) pravidelně zadává články a ustanovení z předpisů, které mají za úkol poddůstojníci prostudovat před zaměstnáním. Splnění zadaného úkolu je pak třeba pravidelně kontrolovat a hodnotit.

Kromě uvedených forem metodické přípravy z předmětu trhaviny a ničení si velitelé družstev osvojují metodické návyky také tím, že **prakticky vedou výcvik**. Proto musí velitel, který zaměstnání řídí, dbát na to, aby zaměstnání bylo cílevědomě a důsledně vedeno za dodržování všech didaktických zásad a bezpečnostních opatření.

3. Materiální a technická základna pro výcvik v předmětu trhaviny a ničení

K hlavní materiální výcvikové základně pro výcvik tematiky z předmětu trhaviny a ničení patří:

- výcvikové pomůcky a materiál,
- odborná učebna,
- odborné cvičišť.

Výcvikový materiál a pomůcky k výuce předmětu trhaviny a ničení zahrnují cvičné ženijní náloživo, jeho řezy, cvičné pomůcky k roznětu, soupravy pomůcek pro trhání, cvičné roznětové sítě ap.

Cvičný materiál zpravidla odpovídá svým tvarem a hmotností materiálu ostrému. Pravidla pro manipulaci s ním jsou stejná jako pro materiál ostrý.

Odborná učebna se využívá k přednášení nové látky a dále k osvojení těch činností, které nelze zvládnout jen praktickým výcvikem. K základnímu vybavení učebny patří audiovizuální pomůcky, řezy, makety, obrazy ap.

Odborná cvičiště musí umožnit provádění základního výcviku z předmětu trhaviny a ničení. Celková vybavenost ženijního metodického cvičiště pro výcvik v trhání a ničení a cvičiště pro výcvik v ostrém trhání je řešena v předpise Žen-3-8 „Výstavba učebny a výcvikové základny ženijního vojska a výcvikových zařízení pro ženijní přípravu vojsk“.

4. Zásady správného provádění výcviku v předmětu trhaviny a ničení

Při výcviku v trhavinách a ničení je nutno dodržovat **hlavní zásady** jeho správného provádění, které pak umožní dosáhnout rychleji vytyčené cíle výcviku. K těmto zásadám patří:

- základní výcvik se provádí většinou prakticky na cvičištích pro ničení až po zvládnutí potřebné teorie, těžiště výcviku je ve výcviku jednotlivce,
- výcvik musí být organizačně zabezpečen tak, aby mohl každý voják procvičovat úkony samostatně, po dobu potřebnou k bezpečnému zvládnutí látky – tomu je nutno přizpůsobit organizaci výcviku; zpravidla bude závislá na možnostech materiálního zabezpečení,

- výcvik se organizuje převážně v četě po družstvech, což se přibližuje nejvíce bojovému plnění úkolů ženijního zabezpečení spojených s použitím trhavin,

- výcvik s cvičným materiálem se provádí podle stejných zásad jako s materiálem ostrým, za přísného dodržování stanovených bezpečnostních opatření,

- v dalších zaměstnáních se navazuje na úkony ze zaměstnání předchozích, jejich opakováním se vojákům umožní získat praktické návyky nutné pro jejich provádění,

- během výcviku se u vojáků rozvíjí smysl pro odpovědnost, přesnost, dodržování pořádku, kázně a organizovanosti,

- velkou pozornost je třeba věnovat důkladné přípravě těch velitelů družstev, kteří přímo řídí výcvik vojáků.

Současný stav

ochrany spojovací soustavy vševojskového svazku proti rádiovému průzkumu

Podplukovník Ing. JÁN TKÁČIK

Podle vojenského normativního názvosloví rozumí se ochranou spojovací soustavy proti rádiovému průzkumu protivníka schopnost spojovací soustavy čelit všem druhům nepřátelského rádiového průzkumu (1).

Ochrana spojovací soustavy proti rádiovému průzkumu protivníka tedy zahrnuje celou řadu organizačních, provozních a technických opatření, zaměřených na snížení působnosti prostředků rádiového průzkumu protivníka na rádiové prostředky naší spojovací soustavy.

Ve vyspělých armádách se v současné době věnuje této problematice vysoká pozornost.

V současnosti je hlavním cílem ochrany spojovací soustavy proti rádiovému průzkumu protivníka především nezbytnost omezit jeho účinnost, tj. snížit věrohodnost údajů získaných nepřátelským průzkumem a tím současně i prodloužit čas odhalení spojovací soustavy tímto průzkumem.

Podle dosud platného předpisu (2) je rádiové spojení ve vševojskovém svazku **hlavním druhem spojení** a v některých fázích boje jediným prostředkem zabezpečujícím velení vojskům. Svými vlastnostmi umožňuje rádiové spojení zabezpečit velení vojskům i v nejsložitějších bojových situacích a to jak na místě, tak i za pohybu.

Tyto skutečnosti ukazují, že otázkám rádiového spojení na taktickém stupni a jeho ochrany, v podmínkách neustále se zdokonalujícího rádiového průzkumu, je třeba věnovat mnohem větší pozornost.

Vysoké číslo používaných rádiových spojovacích prostředků na zabezpečení spojení ve vševojskovém svazku, představuje velký počet objektů pro rádiový průzkum protivníka. Tuto skutečnost si dnešní vševojskoví velitelé i velitelé spojovacích útvarů a jednotek na taktickém stupni často málo uvědomují.

Důsledkem toho i dnešní současný stav, kdy není problematice ochrany spojovací soustavy vševojskového svazku proti rádiovému průzkumu protivníka věnována adekvátní pozornost ze strany všech uživatelů rádiového spojení na taktickém stupni.

Celkově si příslušníci spojovacích útvarů a jednotek, jakož i vševojskové štáby, velitelé a všichni uživatelé rádiového spojení, málo uvědomují následující skutečnosti:

- hlavním předpokladem pro účinné zarušení rádiového spojení je odhalení celé organizace tohoto spojení rádiovým průzkumem protivníka,

- účinnost úmyslného nepřátelského rušení rádiového spojení bude podstatně snížena správným naplánováním a včasným uskutečňováním potřebných opatření na snížení efektivity rádiového průzkumu protivníka,

● opatření na ochranu rádiového spojení před rádiovým průzkumem protivníka jsou neododdělitelnou součástí všech opatření na ochranu rádiového spojení,

● je nezbytné přijímat další účinná opatření proti rádiovému průzkumu i potom, kdy protivník zahájil úmyslné rádiové rušení.

Další příčiny nedostatků v ochraně spojovací soustavy vševojskového svazku proti rádiovému průzkumu protivníka jsou také způsobeny objektivními a subjektivními faktory a to především v následujících oblastech:

● na cvičeních se všeobecně otázky ochrany spojovací soustavy proti rádiovému průzkumu procvičují většinou jen v teoretické rovině,

● nízká je úroveň výcviku obsluh rádiových spojovacích prostředků v praktickém uskutečňování jednotlivých opatření ochrany proti rádiovému průzkumu,

● dnešní programy přípravy spojovacích útvarů a jednotek neodpovídají požadavku zvyšování úrovně ochrany rádiového spojení před moderními prostředky rádiového i jiného technického průzkumu,

● nedoceňován je význam praktické realizace možných organizačních, provozních a technických opatření proti rádiovému průzkumu protivníka ze strany spojovacích náčelníků, velitelů spojovacích jednotek a útvarů vševojskových svazků,

● nízký je počet utajovacích zařízení na utajení rádiového provozu, jakož i dalších technických prostředků na utajení přenosu informací na taktickém stupni,

● stále jsou používány dnes už zastaralé typy rádiových spojovacích prostředků, které jsou poměrně těžko zjistitelné rádiovým průzkumem.

Na taktických velitelských cvičeních vševojskových svazků a útvarů jsou otázky ochrany spojovací soustavy proti rádiovému průzkumu protivníka procvičovány většinou formálně. Opatření k ochraně spojovací soustavy proti rádiovému průzkumu protivníka, i když jsou uvedeny v plánu spojení a v nařízení pro spojení, nejsou potom dále podrobně rozpracovávány a prakticky uskutečňované.

Dnešní systém organizace rádiového spojení ve vševojskovém svazku je šablonovitý a málo pružný na změny v průběhu boje. Nevyužívají se vhodné dostupné organizační opatření jako např. klamný rádiový provoz na důležitých informačních směrech, dostatečné zabezpečení rádiových stanic volací znaky, kmitočty a kontrola vedení rádiového provozu.

Nízká úroveň výcviku obsluh rádiových prostředků v praktickém uskutečňování jednotlivých opatření proti rádiovému průzkumu protivníka se v průběhu vedení rádiového provozu projevuje v těchto nedostacích:

● rádiový provoz se zpravidla uskutečňuje s maximálním vyzařovaným výkonem i při zabezpečování rádiového spojení na kratší vzdálenosti,

● u rádiových stanic středního výkonu se nevyužívají antény se směrovými účinky,

● krátké zprávy jsou vysílány i při dobré slyšitelnosti s prodlouženým voláním protistojící rádiové stanice,

● při nízké intenzitě rádiového provozu se nevyužívají ke kontrole rádiového spojení předem domluvené krátké signály,

● efektivně se nevyužívá tabulka radisty v průběhu rádiového spojení,

● relativně dlouhá je doba při navazování rádiového spojení a vzájemném prověřování rádiových stanic při přechodu na nové rádiové provozní údaje,

● je vyvíjena malá snaha na co nejkratší dobu vysílání rádiové stanice,

● nevyužívá se vedení rádiového provozu bez volacích znaků při kvalitním rádiovém spojení.

Uvedené nedostatky, které se vyskytují při vedení rádiového provozu, jsou také často způsobené i nízkou úrovní osobní odpovědnosti jednotlivých obsluh rádiových spojovacích prostředků za ochranu rá-

diového spojení proti působení rádiového průzkumu protivníka. Slabá úroveň výcviku obsluh rádiových spojovacích prostředků je také způsobena nízkým stupněm výcviku především v odborné i technické přípravě obsluh rádiových spojovacích prostředků.

Porušování zásad vedení utajeného rádiového provozu na rádiových spojovacích prostředcích je způsobováno také samotnými uživateli rádiového a rádioreléového spojení. I když jsou jim mnohé skutečnosti známy, přesto dochází k porušování zásad utajení vedení rádiového provozu především v rádiových sítích bez utajovacích zařízení, kterých je dnes ve spojovací soustavě vševojskového svazku 79 %.

Příčinu vidím ve dvou oblastech. **Za prvé** je to nízká osobní kázeň a odpovědnost za ochranu vysílaných zpráv rádiovými spojovacími prostředky. **Za druhé** je to způsobeno tím, že mnozí příslušníci vševojskových štábů a různých druhů vojsk ještě nedokáží vést pružně a přesně otevřený hovor s využitím spojovacích prostředků a ostatních vhodných a dnes dostupných pomůcek na utajení rádiového spojení.

K porušování provozní kázně v průběhu rádiového provozu často dochází u příslušníků vševojskových štábů zejména v těch fázích cvičení, kdy jsou v časové tísní. Některým jednotlivcům také chybí potřebné návyky ve zručné a rychlé obsluze rádiových spojovacích prostředků při vedení simplexního rádiového provozu.

Všeobecně je příslušníky vševojskových štábů a útvarů podceňováno dodržování zásad spojovacího provozního řádu (3) a to částí, v níž se říká: „Každý, kdo chce uskutečnit hovor, je povinen se na něj připravit tak, aby hovor byl co nejkratší a přitom splnil svůj účel. K tomu je třeba si připravit poznámky, přinést ke spojovacímu prostředku všechny pomůcky k vyřízení věci a k vedení utajovaného hovoru, hovořit stručně a bez zbytečných frází.“

Opatření na ochranu spojovací soustavy vševojskového svazku proti rádiovému průzkumu protivníka jsou podceňovány veliteli spojovacích útvarů i funkcionáři na **nejnižších stupních velení**. Převládají u nich názory, že uskutečňování různých druhů opatření na snížení účinnosti rádiového průzkumu protivníka je zbytečné.

Používání utajovacích zařízení je v současné době všeobecně na taktickém stupni velmi nízké v porovnání s vyspělými armádami, které už dnes používají utajovací zařízení i v přenosných rádiových spojovacích prostředcích na **nejnižších stupních velení**.

Dnes představuje počet rádiových sítí ve vševojskovém svazku, v nichž se používá utajovací zařízení – 21 %. Jde o utajovací zařízení typu T-219. Pro rádioreléové a linkové spoje se používají utajovací zařízení typu T-217.

Uvedené typy utajovacích zařízení jsou výrobkem bývalého Sovětského svazu. **Jejich kryptologická odolnost je nízká.**

Jediným utajovacím zařízením, které se ve spojovací soustavě vševojskového svazku dnes používá a umožňuje přenášet informace tajného charakteru je typu T-206. Je určeno pro rádiodálnopisný provoz na zabezpečení spojení štábu vševojskového svazku s nadřízeným štábem.

Z hodnocení současného stavu ochrany spojovací soustavy vševojskového svazku proti rádiovému průzkumu a rušení protivníka vyplývá, že je tento stav na velmi nízké úrovni. Je to způsobeno celou řadou objektivních i subjektivních příčin, které mají dlouhodobý charakter. Jejich původ je odrazem zastaralé koncepce budování armády z osmdesátých let.

Literatura:

1) *Československá vojenská norma, ČSVN 62 005, STV SEV 0217 86 Vojenské spojení, Praha 1986*

2) *Spoj-1-1/s: Spojovací řád A ČSFR, část I. MNO-GŠ, Praha 1973*

3) *Spoj-4-1/s: Spojovací provozní řád ozbrojených sil ČSFR, MNO Praha 1971*

Zimním semestrem školního roku 1993/94 byla na VA zahájena výuka speciální tělesné přípravy. Zavedení této formy výuky tělesné výchovy v Armádě ČR vychází z nově přijaté koncepce progresivního rozvoje armádní tělovýchovy, jejímž cílem je dosažení vysoké úrovně fyzické zdatnosti a aktuálního stavu tělesné výkonnosti a zdraví.

K realizaci speciální tělesné přípravy na VA Brno

Podplukovník dr. KAREL JANDA

V souladu s touto koncepcí došlo od letošního školního roku k podstatnému rozšíření počtu hodin tělesné výchovy na VA z dosavadních 2 na 4 hodiny výuky a 2 hodiny fakultativní tělesné výchovy týdně. Legislativně jsou tedy vytvořeny příznivé podmínky a časové dispozice pro výukovou, tréninkovou a relaxačně aktivační činnost studentů a současně i rozhodující předpoklady k zařazení aktivit a činností speciální tělesné přípravy do systému tělesné výchovy na VA.

Cílem speciální tělesné přípravy, jako jedné z nosných součástí systému tělesné výchovy příslušníka AČR, je utváření a rozvíjení speciálních pohybových schopností a dovedností a psychofyzické odolnosti vůči hraničním zátěžím, které umožňují vojákům úspěšně zvládnout a řešit náročné vojenské činnosti. Schopnost úspěšného zvládnutí náročných situací vojenské činnosti se stává důležitým a nezbytným předpokladem k utváření a rozvíjení komplexní profesionální připravenosti vojáků, jež jim umožňuje uchovat si i v podmínkách mnohostranného zatížení vysokou úroveň bojové schopnosti a praceschopnosti.

Obsahem speciální tělesné přípravy v AČR je široký soubor speciálních tělesných cvičení elementární i komplexní povahy, jež jsou identické motorickým projevům vojáka v reálné vojenské, zejména bojové činnosti. Jejich výběr souvisí s vojensko-profesním zaměřením jednotlivých druhů vojsk a vyžaduje specializovaný výcvik a zabezpečení.

Obsahová náplň výuky speciální tělesné přípravy studentů VA je v současném období přízvušena, vzhledem ke specifikaci odborného zaměření studia na VA, mnohostranným aktuálním podmínkám a potencionálním možnostem zařazení vhodných specializovaných tělesných cvičení a podobných struktur do nových výukových programů.

Výuka je zaměřena na:

- výcvik v boji zblízka (MUSADO MCS);
- překonávání překážek;
- organizování přesunů s využitím prvků orientace v terénu;
- překonávání vodních překážek a prvky voj. praktického plavání;
- osvojení si základů horolezectví;
- základy combat střelby;
- osvojení si prvků přežití v přírodě.

Výcvik je realizován formou:

- samostatných hodin speciální tělesné přípravy (zaměřené převážně na výcvik MUSADO);
- týdenních výcvikových kurzů speciální tělesné přípravy (2. roč. studia);
- týdenních letních a zimních výcvikových kurzů (3. a 4. roč. studia);
- zařazení některých prvků speciálních pohybových činností do hodin TV;

- zapojením studentů do voj. praktických soutěží v rámci přeborů VA, AČR a akademických přeborů VŠ ČR;
- nabídkou výběrových tělovýchovných aktivit v rámci fakultativní činnosti, které vedou k rozvoji výše uvedených schopností a dovedností.

Pro zajištění výuky speciální tělesné přípravy byla dnem 1. 9. 1993 ustanovena v rámci KTVS VA skupina speciální tělesné přípravy. V období od 3. 9. do 1. 10. se ve výcvikovém středisku Nový Řadov uskutečnily týdenní výcvikové kurzy speciální tělesné přípravy, kterých se ve 4 turnusech zúčastnilo 125 studentů 2. ročníku 5letého studia. V termínu od 6. do 17. 9. se skupina pedagogů KTVS zúčastnila kurzu boje zblízka MUSADO MCS v Bechyni, který byl organizován MO ČR jako příprava instruktorů 1. stupně pro potřeby AČR. Po odborně metodické a organizační stránce byly kurzy plně zabezpečeny vyskolenými instruktory z řad učitelů KTVS VA.

Kurzy speciální tělesné přípravy byly obsahově zaměřeny na:

- výcvik boje zblízka MUSADO MCS;
- kondiční vytrvalostní a silovou přípravu;
- překonávání přírodních překážek;
- rozvoj psychofyzické odolnosti a cvičení odvahy;
- překonávání vodních překážek skrytým plaváním a broděním v oděvech;
- překonávání vodního toku;
- základy slaňování a využití lan k překonávání překážek a vodních toků;
- seznámení se základy pudové střelby;
- orientaci v neznámém terénu ve dne i v noci;
- teoretické základy speciální tělesné přípravy a výcviku boje zblízka.

K obsahu kurzů speciální tělesné přípravy

Výcvik k boji zblízka – MUSADO MCS byl zaměřen na přímé osvojení a upevnění základů správného technického provedení všech 40 prvků, které jsou zařazeny do 1. stupně výcviku v AČR. Byl charakterizován nižší úrovní dynamiky pohybu a vzájemné agresivity v útočné i v obranné činnosti, menší mírou variability použitých technik a důrazem na emočně motivační a kognitivní složku dynamické struktury osobnosti studenta.

K urychlení výcviku, zlepšení jeho efektivity a navození potřebné motivační atmosféry, bylo využito teoretických přednášek, promítání videokazet s ukázkami jednotlivých technik a výcviku u speciálních jednotek a aktuální promítání videozáznamu z výcviku studentů. Využití videokazety se stalo jedním z progresivních prvků efektivity výchovně výcvikového procesu na kurzech speciální tělesné přípravy.

Pravidelnou součástí výcviku boje zblízka bylo zařazení krátkodobých vysoce intenzivních kondičních cvičení zaměřených především na dynamické posilování svalstva horních kon-

četin a břicha a rozvoj obecné aerobní vytrvalosti. Tato kondiční cvičení byla vkládána do výcviku záměrně s cílem:

a) splnit jednu z hlavních zásad výcviku MUSADO – provádět výcvik podle stupně vycvičenosti, vždy po určité fyzické zátěži a tuto zátěž postupně zvyšovat na takovou úroveň, aby byl voják připraven na válečnou realitu;

b) zvýšit funkční kapacitu a výkonnost;

c) sledovat individuální schopnosti psychické a fyzické adaptace (odolnosti) při vysokém stupni zatížení;

d) aktivně působit na rozvoj volních procesů, procesů psychické regulace a psychické nezdolnosti, v činnostech, spojených s vysokým stupněm tělesné únavy.

Výcvik studentů v boji zblízka a kondiční příprava představovaly rozhodující, fyzicky nejnáročnější část programové náplně speciální tělesné přípravy. Úspěšné splnění výcviku však bylo podmíněno zvládnutím speciálních pohybových činností zaměřených na překonávání přírodních překážek a vodních toků, skoky hlubokodaleké, spojené se speciální obratností, základy slaňování, pudové střelby a orientaci v terénu.

Vyvrcholením výcviku bylo absolvování a úspěšné splnění komplexního cvičení speciální těl. přípravy 3členných hlídek a individuální závěrečné přezkoušení studentů ze zvládnutí technik MUSADO.

Činnosti spojené s překonáváním překážek a zdoláváním vodních toků:

- překonávání terénních nerovností přelézáním, přeskakováním (bez použití náčiní);
- překonávání šikmé a kolmé stěny seskoky, slaňováním a vylézáním s pomocí lana;
- sjíždění kolmých a šikmých stěn na patách (tvrdé písečné stěny);
- seskoky hlubokodaleké vpřed s kombinací pádů na šikmé stěně, napadením protivníkem a jeho likvidací (6–10 m, měkké písečné stěny);
- seskoky hlubokodaleké vzad s kombinací pádů vzad na šikmé písečné stěně;
- seskoky hlubokodaleké vpřed s překonáním překážky na hraně kolmé stěny s omezením zrakové kontroly místa dopadu;
- překonání vodního toku chůzí na 2 vodorovně zavěšených laněch nad sebou;
- překonání vodního toku přelézáním i vodorovně zavěšeného lana;
- překonání vodního toku sjížděním na šikmém laně z výšky 8–10 m závěsem na smyčce s karabinou;
- překonání vodní překážky 70–80 m skrytým broděním a plaváním ve cvičné voj. ústroji.

Činnosti spojené s nábívkem pudové střelby (makety pistole)

Výcvik pudové střelby byl zaměřen na zvládnutí speciálních pohybových dovedností předcházejících vlastní střelbě (pády, sebrání zbraně, klamné pohyby do stran) a rychlé zaujetí správné polohy ke střelbě. Důraz byl položen na bezchybnou pohybovou koordinaci v přípravě ke střelbě a rychlé zamíření.

Konkrétně:

- pád vpřed kotoulem přes ramena se zbraní a střelba vleže, vkleče a vstoje;
- pád vpřed pro zbraň a střelba vleže, vkleče a vstoje;
- pád vpřed se zbraní přes překážku a střelba vleže, vkleče;
- pád vzad (toporně) a střelba z lehu vzadu;
- pád vpřed (toporně) se zbraní a střelba vleže;
- pád vpřed (toporně) s klamným odvalením do stran a střelba vleže.

Komplexní cvičení spec. tělesné přípravy

Úspěšné absolvování komplexního cvičení bylo rozhodujícím kritériem zvládnutí požadavků obsahové náplně kurzu speciální tělesné přípravy. Komplexní cvičení bylo zařazeno do po-

sledního výcvikového dne. Bylo zaměřeno na prověření speciálních dovedností získaných v průběhu soustředění a na kontrolu úrovně individuální psychické a fyzické odolnosti.

Obsahová náplň cvičení:

– orientace v neznámém terénu podle mapy a buzoly (1. polovina v noci, 2. ve dne) na vzdálenost 40–45 km (doba trvání cvičení 8–10 hodin);

– likvidace protivníka při napadení;

– překonání vodní překážky broděním a skrytým plaváním;

– překonání vodního toku na vodorovně zavěšeném laně.

Cvičení bylo organizováno jako plnění úkolu 3členných hlídek s kritériem časového omezení do 10 hodin.

Zařazením kurzů speciální tělesné přípravy do výuky TV studentů VA je zahájena výuka 1. stupně boje zblízka MUSADO MCS, která předpokládá výcvik v celkovém rozsahu 135 hodin. Po absolvování těchto kurzů pokračuje výuka boje zblízka ve 3. a 4. semestru v rozsahu 90 výcvikových hodin, která bude na závěr 4. semestru zakončena závěrečnou zkouškou.

Studenti, kteří splní požadovaná kritéria přezkoušení, obdrží osvědčení o úspěšném absolvování výcviku, nejlepší studenti mohou, při prokázání vysokého stupně zvládnutí praktických a teoreticko-metodických požadavků, obdržet osvědčení Mezinárodní asociace MUSADO MCS – cvičitel nebo instruktor. Toto osvědčení je bude opravňovat k samostatnému vedení výcviku v armádě ČR.

Účast studentů na kurzech byla povinná. Výcvik probíhal denně v rozsahu 7–8 výukových hodin, včetně soboty a neděle. Cvičilo se v přírodě, v polních stejnokrojích a bez zvláštního zřetele na nepříznivé změny počasí. Náročný a velmi tvrdý výcvik vyžadoval od všech účastníků maximální koncentraci, kázeň, psychickou a fyzickou odolnost, odvahu a houževnatost. Důležitým předpokladem pro úspěšné zvládnutí všech činností a požadavků bylo vytvoření vysoké vstupní úrovně pozitivní motivace studentů.

Aktivní a zodpovědný přístup k výcviku se podařilo navodit komplexním působením různých druhů iniciativ na motivačně emoční a hodnotovou oblast studentů v takovém rozsahu, aby se v maximální možné míře identifikovali s plánovaným výcvikovým programem. Tato skutečnost se příznivě promítla nejenom do vlastního pedagogického procesu, kvality a rychlosti osvojení si a upevnění potřebných pohybových struktur a teoretických znalostí, ale měla také pozitivní vliv na úroveň kázně, sebekázně a vzájemné ohleduplnosti. Přes náročnost výcviku a určitá větší rizika možného individuálního a vzájemného poranění nedošlo v průběhu kurzu k vážnějšímu onemocnění nebo tělesnému poškození.

Dokladem kladného a aktivního přístupu studentů k výcviku a ke splnění požadovaných úkolů byla existence minimálního výskytu únikových tendencí z výcviku, a to i při vysokém stupni zatížení, doprovázeném značnou fyzickou a psychickou únavou a četnými drobnými poraněními. Podobně je třeba vyzvednout i celkové chování studentů při užití zásad demokratického stylu řízení vyučovacího procesu ve výcviku i v době jejich osobního volna. To mělo nezanedbatelný vliv na vytvoření převážně kladných interpersonálních vztahů mezi studenty a pedagogy, což se odrazilo i v navození a vytvoření dobré pracovní atmosféry.

Na základě dosud získaných poznatků se zaváděním speciální tělesné přípravy na naší škole, je možné konstatovat:

● nové, dynamičtější formy výuky tělesné výchovy byly přijaty všeobecně jako prvek progresivní;

● výcvik přispívá ke zkvalitnění úrovně studia a voj. profesionální přípravy studentů VA;

● tyto formy mohou být, svou vysokou náročností, již při zahájení studia, jedním z kritérií a měřítek skutečného zájmu studentů o jejich budoucí vojenské povolání.

1. Vztah životního prostředí a armády

Ekologie a vojenství mají protikladné cíle. Cílem ekologie jako nauky o vztazích v prostředí je toto prostředí chránit, cílem činnosti vojsk je připravenost se na ničení protivníka, což je spojeno s rozsáhlou devastací prostředí.

Do výzbroje armád jsou zaváděny stále nové prostředky, jejichž hlavním posláním je, výrazně ztížit činnost protivníkových ozbrojených sil a citelně narušit normální režim hospodářství nepřátelské krajiny.

Armáda se svojí činností i v době míru podílí na znečišťování životního prostředí. Jedná se o řadu vojenských aktivit jakými jsou například:

- vojenská cvičení a přesuny vojsk,
- provádění běžného výcviku (s technikou a materiálem),
- používání a manipulace s pohonnými hmotami, mazivy a dalšími provozními hmotami,
- ošetřování a ukládání techniky a materiálu,
- skladování techniky a materiálu,
- likvidace zrušeného materiálu a materiálu s prošlou dobou životnosti,
- likvidace odpadů všeho druhu.

Také zbrojní aktivity a vyřazování zastaralé techniky mají vliv na životní prostředí:

- vývoj, výroba a zkoušky zbraní,
- dekompletace a likvidace vyřazené (nadpočetné) techniky a materiálu ap.

Je nutno také uvést, že armáda má řadu specialistů, speciální techniky a dalších prostředků, které lze úspěšně použít k ochraně životního prostředí a to především při likvidaci provozních havárií, živelních pohrom, velkých dopravních nehod a jiných událostí, které mají negativní vliv na kvalitu životního prostředí.

Vybrané síly a prostředky armády je vhodné začlenit do připravovaného integrovaného záchranného systému České republiky. Tyto úkoly by také měly být legislativně podpořeny, například v připravovaném zákonu o národní bezpečnosti, zákonu o prevenci a likvidaci provozních havárií, zákonu o využívání jaderné energie ap.

2. Zásady ochrany životního prostředí v armádě

V posledním období byly přijaty všechny základní právní normy včetně například zákona č. 17/1992 Sb. o životním prostředí nebo zákona č. 224/1992 Sb. o posuzování vlivu na životní prostředí a mnoho dalších. Tyto právní normy jsou platné v celé společnosti, tedy včetně armády. Podle zprávy Ministerstva životního prostředí o stavu životního prostředí České republiky je jejich celkový počet 61.

Pochopitelně, že obecně závazné legislativní normy jsou plně závazné i pro armádu. Armáda jako nedílná součást společnosti musí řešit své ekologické problémy v návaznosti a úzké spolupráci se státní správou a dalšími organizacemi a institucemi.

Ustanovení o ochraně životního prostředí postupně pronikají do základních vojenských normativů. Uvedme například:

- Zákl-1 (1992) „Základní řád ozbrojených sil ČR“, hlava 6, článek 536–539: Ochrana životního prostředí,
- Vševojsk-1-1 (1993) „Povinnosti funkciónářů útvarů a jednotek pozemního vojska ČR“, hlava 1, článek 2: Odpovědnost velitele,
- Vševojsk-7-1 (1993) „Programy přípravy – základní výcvik jednotlivce a specialisty“, článek 35: Vedení k spoluodpovědnosti za uchování životního prostředí,

Ochrana životního prostředí v AČR

Podplukovník Ing. OTAKAR MIKA, CSc.

Téměř žádná činnost člověka, ani činnost vojáka, vojsk a zbrojní výroba se neobejde bez různého stupně negativního zásahu do životního prostředí. Proto je třeba všechny možné negativní vlivy těchto aktivit preventivně hodnotit a hledat cesty k jejich minimalizaci.

- Vševojsk-7-2 (1993) „Programy přípravy mechanizovaných (motorizovaných, pěších) jednotek“ – dodržování pravidel ochrany životního prostředí.

Také v dalších normativních Armády České republiky jsou novými doplňky připomenuty důležité skutečnosti k ochraně životního prostředí:

- Vševojsk-17-2 (1982) „Hospodaření s materiálem a materiální působnost v armádě ČR“,
- Vševojsk-2-12 (1986) „Vojenské výcvikové prostory“,
- Vševojsk-16-7 (1986) „Ochrana půdy a vody před nepříznivými účinky závadných látek“,
- Všeob-P-52 (1985) „Stavební a ubytovací zabezpečení“,
- Stav-51-2 (1982) „Vliv ropných látek na čistotu vody“,
- Dop-3-1 (1987) „Doprava nebezpečných nákladů“ a další.

Při každé činnosti armády je nutné dodržovat jak civilní tak i vojenské normy, předpisy a směrnice, které stanoví mnoho důležitých a potřebných opatření týkajících se ochrany životního prostředí.

3. Ekologické orgány v armádě

První ekologické orgány v armádě vznikly na základě rozhodnutí kolegia ministra obrany v roce 1988. Byli ustanoveni ekologové na svazech a dále ekologové na krajských vojenských ubytovacích a stavebních správách, celkem 15. Současně bylo rozhodnuto, aby na vybraných správách ministerstva, v podnicích a zařízeních byli určeni pracovníci k řešení ekologických otázek. Na všech organizačních stupních armády byly také zřízeny ekologické komise.

Tyto komise jsou poradními orgány velitelů a náčelníků. Mohou být trvalé, jestliže potřeba náročných a složitých ekologických řešení je dlouhodobá, nebo se účelově zřizují například při vojenských cvičeních.

Rozsah úkolů v oblasti ochrany životního prostředí vyvolal potřebu zřídit centrální systém pro řešení otázek životního prostředí.

V současné době pracují v Armádě České republiky tyto ekologické orgány:

- oddělení životního prostředí ministerstva obrany,

- pracovníci pověřeni řešením ekologických otázek u vybraných správ a samostatných oddělení ministerstva obrany,
- ekologické oddělení generálního štábu (včetně ekologické inspekce),
- ekologické skupiny svazů,
- samostatní ekologové brigád,
- samostatní územní ekologové,
- ekologové státních podniků v působnosti ministerstva obrany,
- ekologické komise.

4. Ekologická výchova a vzdělávání v armádě

Cílevědomá ekologická výchova a vzdělávání je aktuálním úkolem především všech výchovně vzdělávacích zařízení a pracovníků. Kromě toho musí na jedince komplexně, dlouhodobě a systematicky působit v ekologickém duchu i další složky společnosti jako rodina, sdělovací prostředky, státní instituce, politické strany a hnutí, společenské, zájmové, kulturní a sportovní organizace.

Ekologickou výchovu a vzdělávání v podmínkách armády můžeme rozdělit podle objektu působení na ekologickou výchovu a vzdělávání:

- vojenských profesionálů (včetně studentů vojenských škol),
- vojáků základní služby,
- občanských zaměstnanců.

Je všeobecně známo, že ekologie je interdisciplinární vědou. Z tohoto důvodu by se na její výuce měla podílet řada odborníků a specialistů různých druhů vojsk a služeb jako například: zdravotní služby, služby pohonných hmot a mazadel, chemického vojska, ženijního vojska, stavebně ubytovací správy ap.

Připravenost vojenského profesionála (absolventa VŠ) k ekologické výchově a vzdělávání do značné míry může ovlivnit mimo jiné i úroveň „ekologického myšlení a jednání“ vojáků základní služby a občanských zaměstnanců armády, kteří jsou mu podřízeni. Proto je potřeba věnovat ekologické výchově a vzdělávání vojenských profesionálů zvýšenou pozornost.

Vojenské profesionály (studenty VŠ) „ekologicky myslící“ je potřeba připravovat s jistým předstihem. I když došlo v posledních letech k podstatnému snížení frekvence velkých vojenských cvičení, přesunů vojsk a jiných událostí majících negativní vliv na kvalitu životního prostředí, dosud v různé míře dochází k poškozování životního prostředí. Tento fakt je zásadní pro motivaci přípravy ekologicky vzdělaných vojenských profesionálů.

Cílem snažení při přípravě vojenského profesionála (studenta VŠ) z hlediska ekologické výchovy a vzdělávání je připravit vojenského profesionála, který musí:

- aktivně zvládnout potřebné vědomosti, návyky a dovednosti z oblasti ekologie,
- ekologickou výchovou působit na své podřízené i své okolí,
- být připraven ke spolupráci s ekologickými orgány a organizacemi v armádě i mimo ni.

5. Konference k životnímu prostředí v armádě

Dokladem toho, že ochraně životního prostředí v armádě se věnuje stále vyšší pozornost, že do ochrany životního prostředí v podmínkách armády je vztahováno stále více příslušníků armády, je mimo jiné i níže uvedený stručný přehled o konferencích k životnímu prostředí v armádě.

Zemplínská šířava

Ve dnech 4. a 7. listopadu 1991 proběhla na Zemplínské šířavě 1. celoarmádní konference „Životní prostředí a armáda“. Konference se zúčastnili zástupci z mnoha různých pracovišť a resortů v celkovém počtu kolem 200 osob. Byli to jak příslušníci armády, a tak i pracovníci z civilního sektoru. Konference se také zúčastnily zahraniční delegace USA, Německa a Polska.

Problematika životního prostředí byla rozdělena do 6 odborných sekcí:

- organizační, právní a výchovné zajištění ochrany životního prostředí,
- ekologické služby, havarijní systém,
- ochrana prostředí před ropnými látkami,
- ochrana přírody a půdního fondu,
- zdravotně nezávadné prostředí,
- ekologie staveb.

Z této první ekologické konference v armádě bylo vydáno 5 sborníků se 143 příspěvky.

Konference CATE '93

Ve dnech 27. až 29. září 1993 byla zorganizována mezinárodní konference CATE '93 (Community – Army – Technology – Environment) na Vojenské akademii v Brně. Během jednání konference bylo předneseno asi 150 odborných příspěvků v pěti odborných sekcích:

- sociální, ekonomické a ekologické souvislosti společnosti a armády,
- životní prostředí a armáda (27 příspěvků),
- vojenské technologie a rozvoj techniky – strojní část,
- vojenské technologie a rozvoj techniky – elektrotechnická část,
- metrologie, měření, diagnostika, avionika.

Konference se zúčastnili zástupci ze 14 zemí světa (USA, Německo, Belgie, Polsko, Ukrajina, Izrael, Velká Británie, Maďarsko a další). Příspěvky byly publikovány v obsáhlém sborníku.

Vranov nad Dyjí

Ve dnech 8.–12. listopadu 1993 se sešla druhá armádní ekologická konference „Životní prostředí a armáda“ ve Vranově nad Dyjí, pod záštitou prvního náměstka, ministra obrany PhDr. Jiřího Pospíšila, který ji také oficiálně zahájil.

Na konferenci se akreditovalo kolem 140 odborníků z NATO, USA, Německa, Norska, Polska, Velké Británie a České republiky.

Vojensko-civilní týmy ekologů pracovaly v průběhu konference v pěti odborných sekcích:

- ochrana přírody a krajiny,
- zdraví a životní prostředí,
- ochrana půdy, vody a ovzduší,
- legislativa, ekologická etika, výchova a vzdělávání,
- hospodaření s odpady a ekologické investice.

Příspěvky (55 prezentací) byly publikovány ve dvou sbornících.

Kromě konferencí k životnímu prostředí v armádě proběhly i jiné významné akce, kde byly prezentovány, diskutovány a řešeny otázky životního prostředí a armády. Za všechny je možné vzpomenout výstavu vojenské techniky v Brně IDET '93, kde se v doprovodných programech projednávaly problémy životního prostředí a armády.

6. Závěr

Ochrana životního prostředí je v popředí zájmu společnosti a armády. Proto je potřeba věnovat zvýšenou pozornost ekologické výchově a vzdělávání, a to nejen vojenských profesionálů, ale i vojáků základní služby a občanských zaměstnanců armády. Je nutné vyzvednout nezbytnou potřebu znalostí všeobecné i vojenské legislativy a její přísné dodržování.

Každý ve své funkci, každý na svém úseku činnosti by měl samostatně hledat cesty minimalizace ekologických dopadů vojenské a jiné činnosti.

A je tu ještě jeden velice významný aspekt, který nelze přehlédnout. A totiž to, že máme v armádě každodenní příležitost dlouhodobě a systematicky působit na převážně mužskou část mladé generace (vojáky základní služby). Tato příležitost nesmí být promarněna.

Na základě zákona č. 632/1992 Sb., který schválilo Federální shromáždění 15. prosince 1992 a který nabyl účinnosti dnem vyhlášení, tj. 31. 12. 1992, státní normy schválené před účinností zákona č. 142/1991 Sb., tj. před 15. květnem 1991, pozbývají závaznost dnem 31. prosince 1994. To znamená, že od 1. ledna 1995 budou státní normy nezávazné a jejich povinné používání může být stanoveno buď smluvně nebo na základě právního předpisu.

Jak se tento zákon dotýká oborových norem? Ty pozbyly platnosti dnem 31. prosince 1993. Avšak mohou být i nadále využívány jako technická specifikace uzavíraných smluv nebo mohou být převzaty do podnikových norem, tj. norem vydávaných organizací pro svou vnitřní potřebu.

K 1. lednu 1993 byl Ministerstvem hospodářství ČR zřízen Český normalizační institut (ČSNi), aby zabezpečil odborné výkonné činnosti. ČSNi byl vytvořen sloučením Institutu pro technickou normalizaci a Centra služeb pro normalizaci, které byly zřízeny Federálním úřadem pro normalizaci a měření k 1. říjnu 1992.

Posláním ČSNi je:

- ▲ tvorba, vydávání a distribuce českých technických norem
- ▲ účast na tvorbě mezinárodních norem
- ▲ poskytování informací z oblasti technické normalizace
- ▲ spolupráce s nevládními mezinárodními a evropskými normalizačními organizacemi.

ČSNi se opírá o spolupráci se širokým okruhem odborníků působících v průmyslu, obchodu, službách, na vysokých školách a ve výzkumných ústavech. Dále musí spolupracovat s orgány státní správy, společenskými organizacemi, sdruženími spotřebitelů. To znamená se všemi, kterých se výsledky práce technické normalizace týkají.

I naše Vojenské zkušební středisko PHM 150 Brno spolupracuje na tvorbě nových norem, což v současné době obnáší zapracovávání evropských norem ISO, EN do ČSN. Konkrétně se jedná o dvě normy:

- ČSN 65 6505 Motorová paliva. Bezolovnaté benzíny. Požadavky a metody zkoušení. Zde je zapracováván mezinárodní dokument EN 228:1993.
- ČSN 65 6506 Motorová paliva. Motorové nafty. Požadavky a metody zkoušení. Jde o zapracování mezinárodního dokumentu EN 590:1993.

Hlavní úkoly ČSNi jsou:

- ▲ koordinace normalizačního úsilí na národní úrovni
- ▲ vytváření postupů pro normalizační práci, zaručující rovnocennou účast na této práci všem subjektům, které o ni projeví zájem
- ▲ dohled nad dodržováním těchto postupů v procesu tvorby norem.

V současné době je nejdůležitějším úkolem dosažení srovnatelného stavu technických norem ČSN se stavem ve státech Evropského společenství. To znamená vyrovnaní technické úrovně řešení daného technického úkolu s normami, které platí ve státech Evropského společenství.

Problematika

norem a jejich vliv na práci v Armádě České republiky

RNDr. ALICE KOTLÁNOVÁ

Současné změny v problematice normalizace zajímají v dnešní době nejednoho příslušníka AČR. Ovlivňují práci jak vojenských zkušebních a technických ústavů, tak i všech, kteří s technickými normami ČSN přicházejí do styku. Článek se snaží poukázat na některé aspekty ve změnách používání ČSN v následujícím období.

Tento problém se odrazí v práci ČSNi. Současná soustava českých technických norem (ČSN) sestává z cca 15 000 ČSN, z nichž značná část byla vytvářena jako nástroj direktivního řízení hospodářství minulých let a ve vazbě na státy bývalé RVHP. To se v některých normách projevilo snížením technické úrovně. Dále pak soustava zahrnuje cca 10 000 oborových norem (ON) s celostátní platností, vytvořených a schválovaných tzv. středním článkem řízení, které již do značné míry ztratily své opodstatnění.

V oblasti legislativy přijetí zákona č. 142/1991 Sb. umožňuje přechod na nezávazné technické normy, jako základní podmínku k dosažení koncepční slučitelnosti naší normalizační soustavy se soustavou EN.

V oblasti metodiky byl zpracován a vydán soubor metodických podkladů pro praktickou realizaci přechodu na nezávazné normy podle téhož zákona a pro přejímání mezinárodních a evropských norem formou a způsoby shodnými s požadavky vnitřních pravidel příslušných normalizačních organizací.

Od roku 1991 jsou normalizační práce výrazně orientovány na přejímání mezinárodních a evropských norem. Jejich výběr je zaměřen na oblasti, u nichž se předpokládá převzetí mezinárodních norem do soustavy norem evropských. Podíl úkolů na přejímání evropských norem v plánu roku 1993 tvořil 50 % všech přejímaných norem.

Do této doby bylo přejato přes 2400 evropských norem. Do roku 1997 by měl jejich počet dosáhnout osm až devět tisíc. Jejich začlenění do soustavy ČSN bude náročné nejen metodicky, organizačně a kapacitně, ale vyžaduje i značné finanční zdroje.

Zpracování evropských norem jako jsou EN, ISO, CEN, způsobí, že splnění požadavků těchto norem otevře cesty našim výrobkům pro úspěšný export do států Evropského společenství i do států Evropských sdružení. Tato možnost, přejímat evropské normy, je však vázána souhlasem evropských normalizačních organizací, jako je Evropský výbor pro normalizaci (CEN) a Evropský výbor pro elektrotechnickou normalizaci (CELEC). Aby mohly být normy těchto organizací zapracovány do ČSN, je nutno zrušit všechny kolidující státní a oborové normy. Tam, kde není možno kolidující státní normu zrušit, lze ji ponechat, ovšem s touto podmínkou, že bude výše uvedenými organizacemi modifikována.

Česká republika podepsala smlouvu o přidružení k ES a tím se stala členem Evropského výboru pro normalizaci CEN a Evropského výboru pro elektrotechnickou normalizaci CELEC s právy pozorovatele.

Armáda České republiky by měla z hlediska vojenské normalizace reagovat na současný stav řešení problému českých technických norem ČSN a normalizace. Všem pracovníkům, kteří pracují s těmito dokumenty, by měly být zpřístupněny zahraniční normy, jejichž znalost je v současné době nezbytná pro práci se zahraničními výrobky. ČSNi zabezpečuje kopie těchto zahraničních dokumentů, avšak jako každý dokument jsou i tyto normy chráněny autorskými právy a to znamená, že každá kopie musí být zaplacená. Proto by bylo výhodné, shromáždit požadavky na jednotlivé normy ode všech uživatelů v rámci AČR a provést centrální zakoupení těchto norem. Pouze tímto způsobem se dá řešit tato finančně náročná záležitost.

Po čtyřech desítkách let tak zanikla prokuratura jako orgán dozoru nad důsledným prováděním a zachováváním zákonů a jiných právních předpisů, včetně její vojenské součásti. (Na základě ustanovení článku 110 Ústavy České republiky přestaly od 1. ledna 1994 působit také vojenské soudy.)

Jak se tyto změny odrazí na životě Armády ČR?

Připomeňme si nejprve, že prokuratura měla za úkol chránit výkonem dozoru:

- stát a jeho ústavní zřízení,
- politická, osobní, rodinná, pracovní, sociální, bytová, majetková a jiná práva a zákonem chráněné zájmy občanů,
- práva a zákonem chráněné zájmy organizací,

– bojeschopnost ozbrojených sil a ozbrojených sborů a kázeň a pořádek v nich stanovený a celou svojí činností přispívat ke zvýšení úcty k právnímu řádu, k plnění občanských povinností a k respektování občanských práv a svobod.

Dozor nad důsledným zachováváním zákonů vykonávala prokuratura různými způsoby. Především tzv. všeobecným dozorem, kterým sledovala důsledné provádění a zachovávání právních norem v činnosti ministerstev a jiných orgánů státní správy, obecních (městských) a okresních úřadů (dříve národních výborů), organizací i jednotlivými občany.

V podmínkách ozbrojených sil se vojenský prokurátor např. účastnil velitelských shromáždění, přezkoumával zákonnost písemných rozkazů velitelů a obecně závazných předpisů a nařízení vydávaných velitelskými i jinými orgány a uskutečňoval prokurátorské проверки dodržování zákonnosti.

Běžnými druhy prověrek byly např. prověrky zákonnosti kázeňské praxe velitelů všech stupňů, prověrky výkonu kázeňských trestů, náhradového řízení, vyšetřování a odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání, dodržování protialkoholních předpisů, plnění kontrolních povinností u útvarů a jednotek atd.

Významným prvkem všeobecného dozoru prokuratury bylo přijímání a vyřizování stížností, oznámení a podnětů vojáků, občanských zaměstnanců vojenské správy i jiných občanů. Oprávnění těchto osob obracet se také na prokuraturu bylo zakotveno přímo v zákoně o prokuratuře.

Státní zastupitelství

aneb konec prokurátorů v Čechách

JUDr. BOHUSLAV PLAŠIL

Dne 9. listopadu 1993 přijal Parlament České republiky zákon o státním zastupitelství. Zákon nabyl účinnosti dnem 1. ledna 1994. Tímto dnem byl zrušen zákon č. 60/1965 Sb., o prokuratuře, ve znění pozdějších předpisů.

Vojenská prokuratura ovšem nejen sama stížnost a jiné podněty vyřizovala, ale současně – v rámci svého všeobecného dozoru – dbala na to, aby i ostatní orgány, nad nimiž vykonávala dozor (zejm. velitelé), vyřizovaly stížnosti, oznámení a hlášení občanů (vojáků) v souladu s platnými právními normami.

Zjistil-li prokurátor, že určitý orgán (velitel) vydal nařízení, rozhodnutí nebo jiný akt odporující zákonu a ke zjednání nápravy bylo nutno tento akt zrušit (např. nezákonné rozhodnutí o povinnosti vojáka k náhradě škody, nezákonné kázeňské potrestání), podal proti němu protest. K odstranění jiných zjištěných vad, které vznikly porušením zákona a jejichž náprava nevyžadovala zrušení určitého aktu (např. nedodržení stanoveného postupu v náhradovém řízení, porušování protialkoholních předpisů), podávali vojenští prokurátoři upozornění.

Dalším prostředkem výkonu dozoru prokuratury bylo trestní stíhání pachatelů trestných činů. Uskutečňovali je jednak prokurátoři, jednak vyšetřovatelé prokuratury (vedle jiných vyšetřovacích a vyhledávacích orgánů – ke kterým podle dříve platného trestního řádu patřili i velitelé v ozbrojených silách). Smyslem této činnosti bylo zabezpečit, aby ani jediný trestný čin nezůstal neodhalen a nepostižen a aby tak v občanech bylo posilováno vědomí ne-

odvratnosti postihu pachatelů protispoločenských činů.

Prokurátoři dále vykonávali podle ustanovení trestního řádu dozor nad zachováváním zákonnosti v přípravném řízení trestním. Jejich úkolem na tomto úseku bylo zabezpečit dodržování zákonnosti v činnosti orgánů vyšetřování a vyhledávání a zajistit tak, nejen aby žádný trestný čin nezůstal neodhalen a jeho pachatel nepostižen, ale také – na druhé straně – aby nikdo nebyl bezdůvodně trestně stíhán, nezákonně omezován na osobní svobodě nebo jinak nezákonně omezován ve svých právech.

K tomu účelu byl prokurátor oprávněn dávat orgánům vyšetřování a vyhledávání závazné pokyny k dalšímu postupu, zúčastnit se provádění důkazů, příp. je provést sám, odejmout kteroukoliv věc jednomu vyšetřovateli a přikázat ji vyšetřovateli jinému; některé závažnější zásahy do osobní svobody a práv obviněného mohl vyšetřovatel uskutečnit jen se souhlasem prokurátora, a nejzávažnější zásahy mohl uskutečnit jenom prokurátor (v posledních letech dokonce jen soud).

V řízení před soudem bylo úkolem prokurátora dbát na to, aby postup a rozhodování soudu byly v souladu se zákonem. Hovořilo se o tzv. soudním dozoru. Prokurátor dožíral nad tím, aby v soudním řízení byl zjištěn skutečný stav věcí, aby ze správných skutkových zjištění

soud vycházel při svém rozhodování, aby uložené tresty odpovídaly stupni závažnosti spáchaného trestního činu, potřebě ochrany společnosti a možnostem nápravy odsouzeného atd. Působil i k tomu, aby věci byly projednávány co nejrychleji, aby výkon trestu byl nařízen bez zbytečného prodlení a aby byla co nejdříve nahrazena škoda způsobená projednáváním trestným činem.

Prokurátor měl povinnost přezkoumat zákonnost každého soudního rozhodnutí a pokud zjistil, že tímto rozhodnutím byl porušen zákon, byl povinen podat proti němu opravný prostředek – odvolání nebo stížnost.

Prokuratura dále náležel dozor nad zachováváním zákonnosti v místech, v nichž se vykonává vazba, trest odnětí svobody, ochranné léčení a ochranná výchova. Dozorem zabezpečovala, aby v těchto místech byli drženi lidé jen na základě zákonného rozhodnutí oprávněného orgánu a aby byly přesně dodržovány předpisy upravující režim v těchto místech.

Významnou součástí činnosti prokuratury byla její právně výchovná a preventivní činnost uskutečňovaná jednak plněním základních úkolů, jednak zvláštní činností spočívající např. v přednáškách a besedách, prokurátorských pohovorech, právních poradách, publikační činnosti ap.

Úkolům a posláním prokuratury odpovídala i její organizace. Dnem 31. prosince 1993 tedy tato prokuratura – včetně prokuratury vojenské – zanikla. Nezůstává však po ní vzduchoprázdno. I v nových podmínkách zůstává základním úkolem státu zabezpečování přesného a přísného dodržování zákonů a dalších právních norem v zájmu ochrany základních hodnot společnosti. Úkoly, které dosud plnila prokuratura, přecházejí na jiné státní orgány, mezi nimiž patří významné místo státnímu zastupitelství.

I

Státní zastupitelství jako představitel zájmů státu je soustavou úřadů státu určených k jeho zastupování v případech stanovených zákonem. Státní zastupitelství především podává jménem státu obžalobu v trestním řízení a plní povinnosti, které mu v té souvislosti – i nad její rámec – ukládá trestní řád. Státní zastupitelství je dále oprávněno podat návrh na zahájení občanského soudního řízení nebo vstoupit do již zahájeného občanského soudního řízení v případech,

kteří stanoví zákon. (Toto oprávnění měla v minulosti i prokuratura.)

Při plnění úkolů na úseku trestního řízení vykonává státní zastupitelství tu činnost, kterou vykonávala prokuratura na úseku tzv. dozoru nad zachováváním zákonnosti v přípravném řízení trestním – s odchylkami vyplývajícími ze změn trestního řádu.

Zásadní změny spočívají především v přesunu pravomoci býv. prokuratury při zásazích do občanských práv a svobod obviněného na soudy, další změny spočívají v tom, že státní zastupitelství nemá vlastní vyšetřovací aparát ap.

Státní zastupitelství plní obdobné úkoly jako někdejší prokuratura v rámci tzv. soudního dozoru podle trestního řádu také v řízení před soudy – opět pouze s odchylkami vyplývajícími ze změn zákona o trestním řízení.

Jaké jsou tedy zásadní změny v náplni činnosti státního zastupitelství a v jeho organizaci proti obsahu činnosti a organizaci prokuratury?

Zásadní změna v organizaci státního zastupitelství spočívá především v tom, že je součástí ministerstva spravedlnosti a že nejvyššího státního zástupce jmenuje a odvolává vláda na návrh ministra spravedlnosti, zatímco generální prokurátor byl odpovědný nejvyššímu zákonodárnému sboru a jmenoval ho – i odvolával – prezident republiky.

Další významná změna spočívá v tom, že ve státním zastupitelství (ani mimo ně) neexistují zvláštní vojenské vyšetřovací orgány (právě tak byla zrušena soustava vojenských soudů); „civilní“ státní zástupci plní své úkoly i ve vztahu k Armádě ČR a ozbrojeným sborům.

Trestné činy vojáků – včetně trestných činů vojenských – projednávají rovněž „civilní“ soudy, nejčastěji okresní soudy příslušné podle místa spáchání trestného činu.¹⁾

Soustavu státního zastupitelství tvoří Nejvyšší státní zastupitelství a vrchní, krajská a okresní státní zastupitelství a v době branné pohotovosti státu také vyšší a nižší polní státní zastupitelství. Sídla státních zastupitelství a obvody jejich působnosti se shodují se sídly a obvody soudů (tj. soudů „civilních“ – okresních, krajských, vrchních a Nejvyššího soudu). Za státní zastupitelství jedná jeho vedoucí nebo jím pověřený zástupce.

Zásadní změna v obsahu činnosti spočívá v tom, že státní zastupitelství ne-

vykonává dozor nad dodržováním zákonnosti v činnosti ministerstev a jiných státních orgánů, orgánů státní správy, samosprávy, organizací a jednotlivců v netrestních oblastech, tedy činnost, kterou dříve vykonávala prokuratura v rámci tzv. všeobecného dozoru.

Státní zastupitelství proto nebude přezkoumávat zákonnost obecně závazných právních předpisů, obecně závazných nařízení ministerstev, okresních, městských a obecních úřadů a dalších orgánů, jejich směrnic, výnosů, usnesení a jiných aktů obecné povahy; nebude přezkoumávat ani zákonnost rozkazů velitelů v ozbrojených silách a sborech; nebude u těchto orgánů provádět prověrky dodržování zákonnosti; státní zastupitelství nebude přijímat a vyřizovat stížnosti občanů (vojáků) nad rámec povinností stanovených trestním řádem a není mu uložena ani povinnost provádět právně výchovnou a preventivní činnost formou přednášek a besed, právně poradenské činnosti, publikační činnosti ap.

V zákoně o státním zastupitelství není zakotven ani dozor tohoto orgánu nad dodržováním zákonnosti v místech, kde se vykonává vazba, trest odnětí svobody, ochranné léčení a ochranná výchova.

Úkoly, od kterých je státní zastupitelství oproštěno, plní jiné státní orgány.

Např. podle zákona č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, přísluší dozor a kontrola nad výkonem vazby ministru spravedlnosti. Jemu náleží podle zákona č. 59/1965 Sb. ve znění pozdějších předpisů (zejména ve znění zákona č. 294/1993 Sb.) také dozor nad výkonem trestů odnětí svobody a jeho kontrola.

Některé významné úkoly, které dosud – ve větším či menším rozsahu – plnila prokuratura, plní v současné době např. Ústavní soud, Nejvyšší kontrolní úřad, obecné soudy, nadřízené orgány v rámci své kontrolní činnosti nad složkami podřízenými (uvažuje se o zřízení institutu tzv. ombudsmana jako ochránce práv a svobod občanů), v Armádě ČR Inspekce ministra obrany, orgány právní služby, orgány sociálního řízení, linky důvěry atd.

II

Všechny tyto a další změny se nutně odrazí i v činnosti velitelů v Armádě ČR.

Na významu nabývají právní znalosti všech velitelských a odborných orgánů – zejména také znalosti základních řádů a předpisů – pro zákonnost jejich rozhodovací činnosti. Stoupají nároky na kontrolní činnost nadřízených velitelských stupňů a význam této jejich činnosti pro upevňování zákonnosti, kázně a pořádku zejména v jednotkách a útva-

Odmořovací vozidlo francouzské armády

Podplukovník doc. Ing. DUŠAN VIČAR, CSc.

V armádách západoevropských zemí je zaveden tradičně širší sortiment výzbroje, bojové techniky i ostatního vojenského materiálu. Platí to i pro způsoby a prostředky speciální čistoty.

V těchto armádách nepůsobily totiž v minulosti tak výrazné unifikační tendence jako v armádách bývalého východního bloku. Získané poznatky ze zabezpečení speciální čistoty ve vyspělých armádách skýtají řadu námětů a inspirací pro vlastní vědeckovýzkumnou a vojenskopraktickou činnost.

Prostředky speciální čistoty bývají v armádách vyspělých zemí zpravidla rozdělovány na **individuální, vojskové a speciální**.

Značná pozornost byla a je věnována prostředkům prvotní **individuální speciální čistoty** osob, částí výstroje, osobních zbraní a prostředků individuální ochrany. Ty jsou založeny jak na chemických („roztokových“), tak i sorpčních metodách speciální čistoty. Často jsou kombinovány s prostředky pro aplikaci aktivních komponent, jako jsou například textilní rukavice, utěrky ap.

V jednotlivých zemích je zavedena celá řada **individuálních protichemických balíčků**, které v některých případech obsahují i další prostředky určené například ke zjišťování kapek OL, k odmoření výstroje a její impregnaci proti pronikání par OL. V SRN byly vyvinuty a zavedeny rovněž ochranné masti na bázi polyethylenglykolů s obsahem přísad rozkládajících OL.

Dostupné materiály, zejména zpravodajské informace a firemní prospekty, prokazují, že v poslední době byl kladen důraz na **vývoj prostředků skupiny vojskových a speciálních prostředků** a to v podobě přenosných, převozných nebo přívěsových agregátů, umožňujících aplikaci směsí ve formě kapaliny nebo pěny, případně v kombinaci s vodní parou. Jako příklady těchto prostředků je možno uvést výrobky německé firmy Alfred KÄRCHER GmbH & Co:

- vysokotlakový generátor HDS 1200 (HDS 1200 EK, HDS 1200 BK);
- víceúčelový odmořovací systém MPDS;
- odmořovací souprava C8-DADS;
- souprava MPS 3200 k hrubé očištění a oplachu;
- odmořovací souprava DECOJET TRAILER skládající se ze souprav MPDS, C8-DADS a MPS 3200 umístěných na jednoosém přívěsu;
- generátor horkého vzduchu FB 60 E pro topení, ventilaci a odmoření zastřešených prostorů.

Také vojenský výrobní program italské firmy CRISTANINI je zaměřen na vývoj obdobných vysokotlakových agregátů. Vyvinut a do armád západoevropských států byl zaveden agregát SANIJET C 921 D. Známa je rovněž jeho civilní verze COMPACTJET.

Vyšší kvalita hygienické čistoty osob je v armádách vyspělých států zajišťována používáním speciálních mycích směsí při sprchování. Jejich základem jsou účinné detergenty s aditivy k dosažení odmořovacího či dezinfekčního účinku. Mycí směsi jsou aplikovány na povrch těla ve formě vodného roztoku nebo pěny a poté opláchnuty pulzujícím vodním proudem. Příkladem takové směsi je odmořovací směs RM 21 zavedená v armádě SRN. Je vysoce aktivní, s neutrálním pH, bez nepříznivého vlivu na pokožku a oči.

Německou firmou Alfred Kärcher GmbH & Co. byl vyvinut odmořovací stan, který může být využit k hygienické očištění osob nebo k odmořování oděvů. Dalším prostředkem vyvinutým touto firmou s rozsáhlým vojenským výrobním programem je polní koupelna RM-21. Tento stanový systém se skládacím rámem spolupracuje s agregátory pro přípravu teplé vody a páry MPDS, případně HDS 1200 EK a HDS 1200 BK. Inspirativní pro náš další vývoj je dokonalá konstrukce sprchového stojanu s několika patry sprchových růžic a možností přísavání aktivní směsi.

Moderní technické prostředky pro hygienickou očištění osob jsou řešeny jako kontejnery přepravitelné nákladními automobily nebo vrtulníky. Mezi tyto prostředky je možno zahrnout německý odmořovací systém DECO-CONTAIN, britský kontejner pro hygienickou očištění a soupravu kontejnerizovaných modulů švýcarské firmy DECOTES S. A.

Prostředky tzv. centralizované (hromadné) speciální čistoty bojové techniky nejsou ve výzbroji armád NATO a Francie zastoupeny v takové míře, jak je obvyklé v armádách východních zemí. Mezi zavedené mobilní prostředky speciální čistoty patří zejména:

- teplovzdušné odmořovací zařízení XM 16 (USA), které je ve výzbroji teprve od 2. poloviny osmdesátých let. Jedná se o jedno z prvních zařízení v západních armádách využívajících ke speciální očištění tepelné a kinetické energie spalných plynů proudového motoru;

Obr. 1. Obsluha vozidla VLRA při speciální očištění osobního automobilu pomocí proudnice

Obr. 3. Příprava vozidla VLRA pro použití vysokotlakého agregátu mimo vozidlo

Obr. 4. Příslušník jednotky NBC v ochranných prostředcích s přenosným detektorem otravných látek AP 2C

- odmořovací souprava M 14 (USA) a chemický rozstřikovací automobil M 3 A3 (USA) pracující „mokrým způsobem“ speciální očištění;

- odmořovací systém DECON 2000 (SRN) jako pojízdný prostředek na podvozku Daimler-Benz 2628 5x6 určený pro speciální očištění výstroje, tanků, nákladních automobilů, letadel, osob, jejich výstroje a drobné výstroje, ale i terénu;

- odmořovací systém DECOJET (SRN) zabudovaný na lehkém terénním automobilu Mercedes-Benz. Hlavní částí je parovodní generátor HDS 1200. Je určen k odmořování pozemní i letecké bojové techniky vysokotlakým proudem horké vody nebo pěny. Možno jej využít i k odmořování terénu, výstroje a hygienické očištění osob.

Mezi nejmodernější mobilní prostředky pro speciální očištění, které se přibližují svým pojetím konstrukčního uspořádání odmořovacím vozidlům známým u naší armády (podvozek – nádrž – čerpadlo), patří francouzský systém pro speciální očištění CCSD 921.

Dekontaminační systém CCSD 921 na vozidle VLRA (dále jen VLRA) je kompletní a autonomní dekontaminační systém, který je určen k rychlému zásahu na manévrovacím prostoru a zajištění úplného dekontaminačního procesu (obr. 1). Jeho mobilnost, přepravní kapacita vody a detergentních prostředků všeho druhu, stejně jako komplexnost a modularita jeho vybavení, přispívají k jeho široké použitelnosti, včetně použití jako protipožárního prostředku.

Mobilnost systému je zajištěna vozidlem VLRA 6x6 TPK/6.40. Obsluhu tvoří 3 muži. Maximální rychlost vozidla je 90 km/hod. při přímém pohonu, 45 km/hod. s redukční převodovkou. Brodivost vozidla je 0,90 m. Kompletní systém lze přepravovat v letadlech TRANSALL C 160 a HERCULES C 130 po sejmutí skříňové cisterny, obloukových vzpěr a manipulačního ramene.

Pro činnost vozidla VLRA při dekontaminaci jsou zásadní čtyři funkční skupiny agregátů a příslušenství:

- plošina, jeřábové manipulační rameno a zařízení potřebná pro provoz systému jako celku;

- hydraulické zařízení s motorovým čerpadlem a cisternou na 300 l;
- vysokotlaký snímatelný generátor, který zajišťuje čerpání a ohřev vody, dávování a míchání detergentů;

- uzamykatelné bedny a další zařízení pro uložení provozních jednotek a dekontaminačních prostředků.

Vozidlo VLRA je vybaveno plošinou, která je opatřena na zadní straně a bočních stranách bočnicemi, které se dají sklopit a upravit tak, že vytvoří protismykový ochoz široký 0,75 m. Tento ochoz je opatřen žebříkem

a zábradlím a umožňuje tak osádce vozidla bezpečně se pohybovat a pracovat při speciální očištění ve výšce 1,2 m od země. V přepravní poloze jsou bočnice zvednuty a upraveny tak, aby se mohly připojit obloukové vzpěry a cisterna standardního typu vozidla byla během přepravy nenápadná.

Jeřábové manipulační rameno o nosnosti 300 kg, umístěné na plošině, umožňuje přeložení vysokotlakého generátoru pro speciální očištění pro jeho provoz na zemi.

Nádrž vozidla na 3000 l z nerezavějící oceli je umístěna přímo na podvozku VLRA. Je přehrazena příčkou a opatřena v horní části průlezem.

Motorové čerpadlo je spojeno s nádrží soustavou pevných trubek a ventily, které umožňují:

- plnění nádrže ze zdroje vody;
- přečerpávání vody z cisterny vozidla do pomocné nádrže;
- plnění pomocné nádrže přímo ze zdroje vody.

Motorové čerpadlo hydraulického zařízení se skládá z odstředivého čerpadla, poháněného dieslovým motorem, jednoválcovým, chlazeným vzduchem o výkonu 4 kW při 3600 ot/min. Maximální sací výška je 5 m, doba nasávání 1–3 min. je úměrná sací výšce a délce potrubí. Během přepravy je motorové čerpadlo chráněno snímatelným kovovým krytem.

Vysokotlaký generátorem zařazeným do konstrukčního celku vozidla VLRA je italské zařízení SANIJET C 921 D. Tento agregát o hmotnosti 230 kg doplněný odpovídajícím příslušenstvím je schopen nahradit vysokotlaký vodní systém a parogenerátor.

Agregát SANIJET je zdrojem:

- vysokotlaké studené vody;
- nízkotlaké teplé vody;
- vysokotlaké horké vody;
- mokré a suché páry.

V jeho možnostech je použití následujících technologií při speciální očištění:

- hrubá očištění a oplach vysokotlakým proudem vody;
- ohřev vody k přípravě směsí pro speciální očištění a pro hygienickou očištění osob;
- nástřik vodních směsí, pěnotvorných směsí a použití páry.

Agregát je vybaven čtyřtákním naftovým vzduchem chlazeným motorem LOMBARDINI o výkonu 7,35 kW při 3300 ot.min⁻¹ a spotřebě paliva 1,5 dm³.hod⁻¹. Motor je vybaven předhříváčem pro spouštění v zimě. Agregát obsahuje samonasávací odstředivé čerpadlo pro čerpání vody s vysokotlakým výstupem (sací výška 5 m na vzdálenost 20 m), hořák pro ohřev vody o výkonu 2 kVA, alternátor pro napájení hořáku, regulátory tla-

ku i teploty a zařízení pro automatické přísávání chemikálií s regulací rychlosti.

Souprava je dále vybavena akumulátorovou baterií o napětí 12 V, zásvívkou typu NATO pro propojení s jinou technikou a pojistnými ventily tlaku a teploty. Nosná konstrukce je z nerezavějící oceli vybavená háky pro přepravu vrtulníkem. Do standardního příslušenství patří mimo jiné vysokotlaká a parní hadice, napájecí hadice do sprchy, vysokotlaká a parní proudnice.

Z volitelného příslušenství, které výrobce poskytuje, jsou z hlediska možnosti provádění hygienické očisty osob a zejména pak autonomního použití zajímavé především přenosná sprcha, vak na vodu, rotující kartáč a různé typy proudnic s nastavitelným tlakem, pěnové zařízení aj. Agregát SANIJET má svůj vlastní vodotěsný ovládací panel, který je přístupný ze zadní části vozidla. V době mimo provoz je ovládací a kontrolní část agregátu chráněna snímatelným krytem.

Výkon agregátu:

- studená voda o tlaku 9 MPa... 18 l/min.
- teplá voda 38 °C o tlaku 0,4 MPa... 50 l/min.
- horká voda 95 °C o tlaku 9 MPa... 14 l/min.
- mokrá pára 120 °C o tlaku 2 MPa... 540 kg/hod.
- suchá pára 190 °C o tlaku 2 MPa... 300 kg/hod.
- maximální tepelný výkon hořáku... 90 kW
- spotřeba hořáku (nafta)... 11,5 l/hod.
- výkon při hygienické očištění osob... 150–200 osob/hod.

Sání pro agregát SANIJET je umožněno buď z komory nádrže nebo z vnějšího zdroje. Vysokotlaký agregát je možno pomocí jeřábu spustit na zem (obr. 2 na titulní straně obálky) pro jeho autonomní použití, příp. pro přípravu k dalšímu možnému transportu. Vysokotlaký agregát může ve spojení s vakem na vodu a hezbytným příslušenstvím působit rovněž autonomně (obr. 3). Vozidlo přitom může být využito pro dovoz vody do nádrže.

Bedny a vybavení, umístěné na plošině, umožňují přepravu veškerého zařízení a příslušenství pro uvedení systému do chodu a provozu.

Příslušenství zahrnuje:

- trojí výstroj pro členy posádky;
- šest souprav speciálních obleků;
- jeden radiometr a dozimetr;
- jeden detektor organofosforových látek (přísluší jednotky OPZHN s přenosným přístrojem pro kontrolu zamoření AP 2C – obr. 4);
- soupravu pro označování kontaminovaných zón;
- soupravu hydraulického příslušenství především se sacími hadicemi (2 x 10 m), výtlakovými hadicemi (20 m) a rovněž pružnou nádrž o obsahu 3 m³;
- soupravu různého příslušenství, která obsahuje především žebřík pro přístup na můstek, lehký žebřík o délce 3,5 m a 3 kanystry na vodu na 20 l.

Tato souprava základního vybavení může být doplněna speciálním příslušenstvím, které umožňuje využívat všechny možnosti systému, například připojení polních sprch ke speciální očištění osob.

Odmorovací vozidlo VLRA, uvedené na obrázcích, je součástí 601. baterie OPZHN sil rychlého nasazení francouzské armády. Ta je v míru součástí školy OPZHN v severofrancouzském městě CAEN. Tato jednotka je připravena k zásahu jak na území Francie, tak i v zámoří a je k tomuto účelu složena z profesionálů. Vozidlo je součástí i 603. baterie OPZHN, která je základem pro vytvoření 603. pluku OPZHN působícího pod 3. armádním sborem.

Použitá literatura:

1. Alfred KÄRCHNER GmbH & Co.: *Mobile systems for public and special clients. Decontamination systems* (B. r.);
2. DECOTES S. A., CH 1701 Fribourg.: *Decontamination Techniques Short – Report* (B. r.);
3. CRISTANINI S. p. A., Rivoli – Verona – ITALY: C 921 D SANIJET. COMPACT Jet. (B. r.);
4. ACMAT., Saint – Nezaire, France: *Véhicule cargo avec système de décontamination VLRA 6 x 6 type TKP 6. 40 CSD.* (B. r.);
5. Zprav-51-7/1: *Chemické zbraně a protichemická ochrana, MNO, Praha 1984.*

Foto: autor

Trendy

v logistických systémech NATO

*Podplukovník Ing. JOSEF ŠMONDRK,
major Ing. PETR SAZEČEK*

Ve výbroji vyspělých států se při všeobecném snižování vojenského potenciálu věnuje zvýšená pozornost zkvalitňování celého procesu od vývoje, výroby přes akvizici a vlastní použití výbroje a techniky. K zabezpečení zvýšení kvality a efektivnosti slouží nové logistické systémy, které jsou v současné době zaváděny v armádách NATO a jejich eventuální využití by mohlo být i v nově budovaném systému logistiky v naší armádě.

Současný vývoj v zabezpečování moderních armád prostřednictvím výkonných logistických systémů má celou řadu vyvíjejících se aspektů, z nichž důležité místo kromě jiného připadá sledování životnosti (existence) výbroje a techniky, kodifikaci materiálu, počítačové podpoře logistických systémů a novým logistickým přístupům.

Období existence výbroje a techniky

Výbroj a technika zavedená do armád NATO prochází v průběhu své existence takzvaným „cyklem životnosti“, označovaným jako „C 2 System Life Cycle“, který charakterizují dvě základní období:

I. Období projektu a jeho realizace zahrnující v sobě:

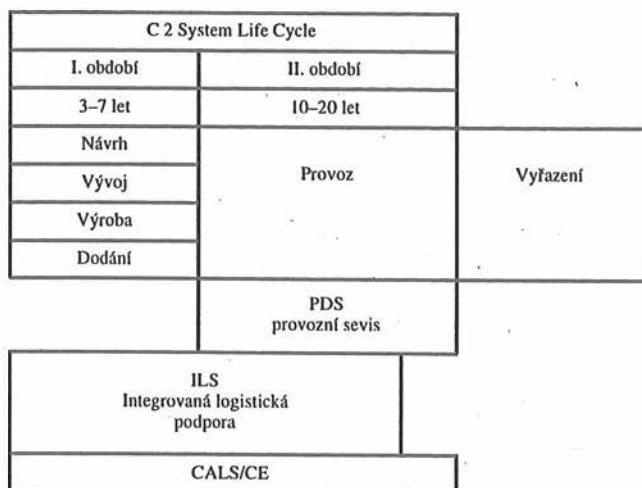
- vznik myšlenky na vývoj nového druhu výbroje a techniky
 - tvorbu koncepce na základě požadavků
 - výzkum a vývoj ukončené výrobou požadované výbroje a techniky.
- Délka tohoto období, ve kterém se realizují uvedená opatření, se zpravidla pohybuje v rozmezí od 3 do 7 let. Pro jeho délku je rozhodující složitost požadované výbroje a techniky a z ní vyplývající složitosti při výzkumu, tvorbě koncepce i vlastní výrobě.

II. Období provozu a udržování

Je hlavním a rozhodujícím obdobím, pro které byla výbroj a technika konstruována a vyrobena. Jeho trvání je představováno životností daného objektu a pohybuje se v současné době v rozmezí 10 až 20 let. Po ukončení tohoto období nastává vyřazení z důvodu neefektivního provozu nebo technického zastarání.

V období projektu a jeho realizace a částečně i v období provozu a udržování je v NATO využívána zejména integrovaná logistická podpora ILS (Integrated Logistic Support). Jde o standard, který je závazný pro všechny organizace dodávající výrobky pro armádu a zahrnující v sobě údaje o:

- zkouškách a analýze spolehlivosti
- hodnocení nákladů na provozní fázi
- možnosti provedení modifikací
- sběru a udržování informací o výbroji a technice

Obr. 1. Období životnosti výzbroje a techniky a jejich zabezpečení logistickými systémy v armádách NATO

- požadovaném výcviku obsluhy
- zpracované technické dokumentaci včetně katalogů náhradních dílů, technologických postupů pro ošetřování a opravy atd.
- náhradních doporučeních pro řešení nadměrně se vyskytujících problémů v technickém stavu, v obsluze, v provádění ošetřování a oprav používané výzbroje a techniky

Cílem ILS je ovlivnění vývoje projektu nové výzbroje a techniky tak, aby bylo dosaženo efektivního snížení nákladů na provoz se zřetelem na dodržení kvality požadované vojenskými normami. Integrovaná logistická podpora je technologií umožňující vzít do provozu výzbroj a techniku s jejím provozním zabezpečením, včetně náhradních dílů, technické dokumentace a výcviku obsluhy. Veškeré informace o výzbroji a technice, počínaje zdrojem myšlenky na její výrobu, přes náklady na zabezpečení jejího provozu a oprav jsou ukládány do společné databáze. Tato databáze poskytuje uživateli kromě jiného i potřebné informace pro provádění ošetřování a oprav, včetně technologických postupů a možnost přímé objednávky potřebného materiálu a náhradních dílů.

K zabezpečení období provozu a udržování je určen systém služeb PDS (Post Design Services), který odběratelům daného typu výzbroje a techniky slouží:

- ▲ k provádění technického dozoru po celou dobu životnosti výzbroje a techniky až do doby podání návrhu na její vyřazení
- ▲ k sběru informací o poruchách
- ▲ ke konzultačnímu a poradenskému servisu ap.

Dále umožňuje:

- ▲ dodávky modifikací výzbroje a techniky podle požadavků zákazníka
- ▲ podporu doživajících systémů
- ▲ převzetí údržby, případně podílu na údržbě nebo doporučení možnosti provádění údržby (samoúdržby) uživatelem.

Logistické zabezpečení jednotlivých období životnosti výzbroje a techniky je schematicky naznačeno na obr. 1.

Kodifikace materiálu

Veškerý materiál používaný v armádách NATO je evidován v jednotném kodifikačním systému. Každá položka materiálu má své skladové číslo, které se vytváří podle jednotného postupu závazného pro každého výrobce, dodávajícího své výrobky pro armádu. Tento je povinen dodat příslušné skladové číslo, zahrnující následující základní údaje:

1. skupina materiálu (např. 10 zbraně, 51 ruční nářadí, 85 toaletní potřeby, celkem 99 skupin)
2. třída materiálu (např. 05 zbraně ráže 30 mm)
3. země výrobce (USA 00, 01, GB 99)
4. specifikace výrobku.

Takto vytvořené skladové číslo odpovídá požadavkům vyplývajícím pro kodifikaci materiálu z vojenských norem a z kodifikačního systému FSC (Federal Supply Classification) platného pro armády NATO. Jednotnost kodifikačního systému je zabezpečena vytvořenými kanceláři pro kodifikaci v jednotlivých členských státech. Kanceláře jsou navzájem propojeny do počítačových sítí umožňujících aktualizaci údajů a získávání potřebných informací pro řízení v reálném čase.

Počítačová podpora logistických systémů

V současné době je hlavní předností logistiky zavádění počítačové podpory do logistických systémů, zejména tzv. otevřených systémů, které mohou pracovat v různých prostředích a mohou být během provozu modernizovány. Příkladem takového systému je systém CALS/CE (Computer-aided Acquisition and Logistic Support/Concurrent Engineering), vyvinutý před 8 lety v USA. Jeho podstatou je společná databáze přístupná všem zúčastněným. Údaje do ní jsou zapisovány již při vzniku myšlenky na vývoj a výrobu nového výrobku. Hlavními cíli tohoto systému jsou:

- snížení ceny akvizice (získávání, nákupu)
- snížení nákladů na provozní cyklus
- zjednodušení akvizice a zkrácení lhůty mezi zadáním a vyřízením objednávky
- nahrazení veškeré „papírové práce“ číslíkovým zpracováním (např. válečná loď vezla 40 tun papírové dokumentace, nyní 4 CD).

Systém prochází dvěma vývojovými etapami:

Etapu I (1988–94) – jejím hlavním obsahem je zabezpečení standardizace elektronického toku dat, textových souborů, grafik a veškeré dokumentace včetně katalogů v elektrické formě.

Etapu II (od roku 1992) – rozhodujícím úkolem pro tuto etapu je vytvoření společné sdílené databáze zabezpečující výstupy do oblastí:

- projektování
- analýzy spolehlivosti a kalkulace úspor
- modifikačních změn
- zásobování
- výroby se zpětnou vazbou na provoz.

Pro systém CALS je vytvořena Rada ředitelů, ve které mají zastoupení průmyslová odvětví dodavatelských organizací, ve vojenském je to Vojenský výbor.

Zaváděním CALS/CE bylo dosaženo:

- A. Nárůst** – kvality výrobků o 300 %
 - produktivity výroby o 75 %
 - návratnosti investic o 70 %
- B. Snížení** – nákladů o 70 %
 - vývojového času o 50 %

Předpokládá se postupné zavádění systému CALS/CE do všech států NATO. Nejvýraznější úspěchy bylo zatím dosaženo při zavádění systému do letectva.

Nové logistické přístupy

Cílem nových logistických přístupů v NATO k řešení problémů souvisejících se zaváděním nových zbraňových systémů do armády a jejich využívání a zabezpečení je stále více **odstraňovat tradiční vojenský přístup k řešení problémů**. Tradiční přístupy spočívaly v minimálním vylepšování během provozu, zmrazování technologií, blokování vývoje a snaze o opravy silami armády a vyžadovaly nutnost nakoupit celou zásobu náhradních dílů. Velký pokrok nastal nakupováním otevřených systémů s možností kontinuálního vylepšování a zvýšením využívání zdrojů v civilním sektoru (od ošetřovacího servisu až po dopravu), což přináší s sebou nové přístupy v zabezpečování armád potřebnou výzbrojí a technikou, ale také i výrazné ekonomické úspory, zvláště v materiálním zabezpečení.

Literatura:

Materiály ze semináře „Problematika výstavby vojenských logistických systémů“, který pořádala Správa strategického rozvoje ve spolupráci s firmou SIEMENS-NIXDORF ve dnech 8.–9. prosince 1992 v Praze.

Výcvik německých vojáků

pro službu v jednotkách OSN

Následující článek se bude zabývat speciální přípravou a kurzem pro velitele.

V současné době, kdy dochází k reorganizaci AČR a vytváření nových jednotek či útvarů, které nebyly vždy součástí naší armády, vyvstává i otázka jejich výcviku. Jedná se zejména o jednotky, které budou působit v rámci mírových sil OSN. Je mi známo, že určité zkušenosti z výcviku v Českém Krumlově již existují. Také vím, jak se zpočátku získávaly informace ze zahraniční literatury, sbíraly zkušenosti od armád, které se již podobných akcí zúčastnily. Tento proces však není stále ukončen a myslím si, že každá nová informace může napomoci zkvalitnění výcviku těchto jednotek, zvláště, je-li tato informace ověřená.

V následujícím materiálu, přeloženém z časopisu *Truppenpraxis*, je popsán způsob výcviku jednotek mírových sil OSN a jejich velitelského sboru v bundeswehru. Článek ukazuje specifičnost výcviku jednotek, kde návyky pro boj, které se získávají obvyklým výcvikem, nejsou adekvátní potřebám činnosti v prostorech budoucího nasazení. Taktéž příprava velitelského sboru má svá specifika a stojí za uvážení, zda základy této přípravy nezačlenit do učebních programů vojenských škol.

Německý podpůrný svazek „Somalia“ zahájil svou činnost v Somálsku poté, co vojáci absolvovali téměř dvouměsíční intenzivní výcvik v Německu. Ponechá-li se stranou příprava rekognoskačních oddílů a předsunutých velitelství, lze výcvik (podle jeho obsahu a doby trvání) rozdělit na tři části:

1. Decentralizovaný výcvik u vojenských útvarů, který trval 21 dnů.

2. Speciální příprava krátce před přesunem do Somálska, která trvala jeden týden a probíhala v Pěchotní vojenské škole v Hammelburgu.

3. Týdenní kurz pro velitele na stupních četa až prapor, který probíhal v Centru pro vnitřní řízení a byl přípravou velitelů na speciální požadavky.

Speciální příprava v Hammelburgu

Město Hammelburg, starobylé centrum vinařství, láká turisty tím, že: „Je bohaté na

historii i události, nabízí ušlechtilá vína, útulná místa a nádhernou přírodu“. Nyní je toto město bohatší o další událost, která způsobila příliv zájmu sdělovacích prostředků. Vojenská škola, která zde sídlí, dostala za úkol vycvičit v období 27. 6.–25. 7. 1993 čtyři kontingenty podpůrného svazku „Somalia“.

Standardní plán výcviku obsahoval jeden den teorie, čtyři dny praktického výcviku na desíti pracovištích, kde se cvičilo současně a na závěr, vždy v sobotu, zkušební polygon. Tento výcvik proběhl čtyřikrát za sebou a vždy se jej zúčastnilo přibližně 450 mužů.

Jednu neděli v červenci zřídilo svůj základní tábor na vojskovém cvičišti 434 mužů třetího kontingentu, který tvořili převážně vojáci z povolání a dělesloužící vojáci (vojáků základní služby bylo pouze 50). Počasí neodpovídalo zrovna africkým podmínkám, protože teplota byla nižší než 20 °C a silně pršelo. Stanový tábor, i jeho vybavení a zajištění, přesně odpovídal tomu, co vojáci očekávalo v Belet Huen. Sloužilo to cíli celého výcviku, tj.: „Připravit vojsko na podmínky a úkoly nasazení, které převládají v prostoru zasazení do boje.“

Pondělní dopoledne je vyhrazeno stručnému teoretickému vysvětlení látky. Odpovědně se vojáci připravují pomocí cvičení na učebnách na následující praktické zaměření.

V úterý je pak zahájen výcvik, který probíhá současně na všech pracovištích, a to v úterý a ve čtvrtek od 7.30 do 21.45 hodin a ve středu a v pátek od 7.30 do 16.45 hodin. Na desíti pracovištích se mají vojáci naučit vše, co bude v Somálsku samozřejmostí při výkonu jejich poslání. **Jednotlivá pracoviště** mají následující názvy:

- Družstvo jako hlídka
- Zřízení a provozování kontrolního bodu
- Vybudování objektu
- Zajištění objektu
- Ochrana kolony vozidel za pochodu
- Chování vůči davu lidí
- Chování v zastavěném prostoru
- Ženíjný výcvik

● Střelba pro obranu

● Bojová střelba.

Kontingent je rozdělen na deset čet, tedy přibližně po čtyřiceti pěti vojácích. Tyto čety jsou rozmístěny na jednotlivá pracoviště a provádí zde výcvik, vždy po dobu 3,5 hodiny. Každé pracoviště je podle výcvikových fází dále rozděleno na 2–4 podpracoviště, kde se cvičí ve družstvech (jedna četa má 4 družstva).

Vojáci cvičí s výzbrojí a přístrojovým vybavením, které budou mít k dispozici v Somálsku. Jedinou výjimku tvoří doplňková výstroj pro tropické podnebí, která je vojákům vydávána teprve na konci týdne. „Somálské obyvatelstvo“ představují vojáci základní služby 1. horské divize, kteří byli předem vyškoleni, aby napodobovali chování a vystupování tohoto východoafrického obyvatelstva. Dokonce i oblečení a řeč se blíží originálu.

Zde na cvičišti se může a má přihodit to, co se později v Somálsku nesmí stát. Instruktory těší každá chyba, která se zde stane, protože ji lze popsat a rozebrat, a tím snad zamezit jejímu opakování v budoucnosti. Jak říká jeden z instruktorů:

„Je obtížné vysvětlit, zejména příslušníkům bojových útvarů, že zde nesmí uplatnit to, co se dříve naučili, např. při vševojskové bojové přípravě.“

Instruktor dále tvrdí: „Tyto válečné reakce jsou často nesprávné. Nenacházíme se přece v nepřátelské zemi.“ Tak se stává, že varovný výstřel padne příliš brzy nebo je použito násilí, aniž by se dříve vyzkoušela nenápadnější demonstrace síly.

Ochrana kolony vozidel za pochodu

Je čtvrtek, padá jemný déšť a nezaprvněná cesta, po které se pohybuje konvoj tří vozidel, je mazlavá a kluzká. Vedoucí vozidlo, víceúčelový obrněný transportér FUCHS, je zastaveno těsně před koncem dlouhé levotočivé zatáčky. Ze smíšeného lesa, rozprostírajícího se vpravo, vyrazila na cestu skupina neozbrojených „Somálců“ a zatarasila cestu rolemi ostnatého drátu.

Velitel družstva vydává rozkaz „sesednout“ a bláto stříká pod holíčkami vojáků,

kterí seskakují ze dvou nákladních automobilů. Jeden voják zůstává na ložné ploše jako zajištění proti krádeži. Ze stejného důvodu přijela vozidla k sobě tak těsně, jak jen to bylo možné. Přesto se budoucí modré přílby i „Somálci“ neustále kmitají mezi vozidly. Zdá se, že je jen otázkou času, kdy jednomu z řidičů sjede noha z brzdového pedálu a narazí do před ním stojícího vozidla, čímž může způsobit nejen hmotné škody. (Instruktor si této skutečnosti všimne a upozorňuje vojáky na nebezpečí.)

Ukázalo se, že „Somálci“ jsou relativně neškodní lupiči, kteří po zjištění, že si nevynutí žádné „mýtné“, chtějí dokonce obchodovat. Velitel konvoje však zůstává neústupný. Odkazuje lupiče na výdejny OSN. Mezi „Somálci“ je také jedna žena, která má poraněnou ruku. Jeden z vojáků tuto ženu ošetří. Samozřejmě, že se při tom dbá na místní zvyky, podle kterých se jedná o urážku, dotkne-li se někdo ženy bez svolení jejího manžela. Současně „Somálci“ odstranili zátaras.

Náhle se družstvo ocitá pod palbou. Útočníci se nacházejí vlevo od cesty, kde je svah dlouhý 2–3 metry a teprve pak začíná les. Kulometčící z vozidel opětvují palbu a záškodníci se stahují zpět do lesa. Velitel družstva ihned zastavuje palbu.

Předpis při postřelování totiž zní: Vyhledat úkryt, cílevědomě odrazit útok a na ustupující dále nestřílet. Několik vojáků vyšplhalo na svah a prohledávají les v místech, odkud byli napadeni. „Somálci“ zanechali na místě jednoho těžce raněného, který je odnesen do bezpečí a ošetřen.

Toto je jedna ze čtyř fází výcviku prováděného na pracovišti „Ochrana kolony vozidel za pochodu“. Popsanou situaci zvládlo družstvo dobře. Jednalo se však o druhý pokus tohoto družstva. První pokus patřil spíše do kategorie „chybami se člověk učí“. Po ukončení každé fáze výcviku rozebírá instruktor chyby, které nastaly a dává pokyny a rady. V popisovaném druhém pokuse se vojáci těmito radami a pokyny řídili. Ostatní tři fáze jsou:

1. Příjezd k minovému poli

Zde se jedná o podání hlášení spojeneckému štábu a navázání spojení s přátelsky smýšlejícím civilním obyvatelstvem. S pomocí „Somálci“ má být nalezena obídka, aby bylo možno dále plnit vlastní úkol.

2. Most je obsazen žebrajícími Somálci

Cílem této fáze je pokojný přechod mostu a zamezení krádeží, aniž by se použilo násilí.

3. Styk se sdělovacími prostředky

Velitel konvoje je požádán domorodcem, aby pomohl jeho zraněné ženě. Náhodou je zde přítomná skupina novinářů, kteří ihned začnou dotírat na vojáky otázkami, a tím znemožňují ošetření zraněné ženy. Vojáci mají od novinářů žádat pochopení a účtu ke svému úkolu. Na druhé straně mají také prokázat pochopení pro práci novinářů.

Pravděpodobně nejobtížnější a nejzajímavější jsou pracoviště „Chování vůči davu lidí“ a „Chování v zastavěném prostoru“.

Chování vůči davu lidí

Jak se má voják chovat vůči davu, který sice nežadá jeho život, ale chce přepravované zboží? Přepravované potraviny jsou přitom stejně určeny pro obyvatelstvo.

V okolí cvičného distribučního tábora v Hammelburgu jsou postaveny čtyři stany, ze kterých se asi dvacet „Somálci“ vydává na hon za potravou s úmyslem zastavit konvoj, přepravující potraviny. V Somálsku existují stovky stanů a je zde mnoho hladových lidí, odhodlaných ke všemu. V Hammelburgu postací 20 „nepravých a sytých Somálci“, aby způsobili potíže vojákům, doprovázejícím konvoj.

Konvoj, skládající se z jednoho transportéru FUCHS a tří nákladních automobilů, je zastaven přibližně 30 metrů před cílem. „Somálci“ ihned začínají dotírat na vojáky. Žebrají a snaží se dostat k nákladu, přepravovanému na nákladním automobilu. Nyní je nutná iniciativa a autorita vojenského velitele. Vojáci vytvoří lidský řetěz ve tvaru klínu a odtlačují „obléhatele“ od velitelského vozidla.

Kolona nyní jede krokem ke vjezdu do tábora. Řídící dávají pozor, aby mezi vozidly nevznikla mezera, kterou by „Somálci“ ihned využili, aby opětovně zastavili konvoj. Pěší jednotka, obklopena částečně ozbrojenými domorodci, se tak dostane skrz uzavěru, zajištěnou ostenatým drátem.

Cíle výcviku bylo dosaženo: Vojáci a materiál jsou bez úhony v distribučním táboře, Afričané zůstali před ním.

Jednání přiměřené poslání jednotek OSN znamená snížení napětí, poskytnutí pomoci namísto zabíjení, mluvení místo střelení. Ve válce platí síla zbraní, zde poskytuje silnější slabšímu ochranu a prostředky k přežití.

I v případě, kdy se dav nenechá odtlačit a dojde k rabování, je zásadou zachovat klid a eventuálně se vzdát nákladu. Také toto je možno vidět v Hammelburgu: „Somálci“ zastaví konvoj a velitel družstva reaguje příliš pomalu a nesprávně. Vojáci pobíhají nekoordinovaně okolo, jako hejno slepic s modrými přílbami, zato „Somálci“ pracují jako profesionálové.

Dochází k řetězu dalších chyb, neboť chybné jednání přivolává další chybné kroky. V krátké době je jeden nákladní automobil vyložen a náklad mizí v lese. A „Somálci“ pokračují v pronásledování. Když vozidla projíždějí vstupem do tábora, mají s sebou nové nechtěné průvodce, kteří se okamžitě vrhají na zásoby v táboře. Vojáci odjíždějí zbraně, ale tato demonstrace síly se mívá účinkem. Instruktor přerušuje výcvik a zabráňuje tak ještě větší katastrofě.

Chování v zastavěném prostoru

Tento výcvik probíhá v maketě města, kde obvykle probíhá výcvik boje v zasta-

věném prostoru. Do města vjíždějí vojáci na dvou nákladních vozidlech. Náhle dochází k poruše prvního vozidla a domorodé obyvatelstvo je ihned na místě jako supové, kteří se na vozidlo dívají jako na mršinu. Dvě družstva vojáků vytváří obranný val okolo vozidel. Druhý nákladní automobil odtahuje poškozené vozidlo z města. Vozidla jsou stále obklopena žebrajícími a číhajícími „Somálci“. Tím končí první fáze.

Druhá a třetí fáze se týkají vyhledání a záchrany poraněného příslušníka sil OSN. Na základě upozornění domorodců dostává cvičící družstvo úkol vyhledat zraněného zahraničního kolegu, který se má nacházet v jednom z domů. Cestu ukazuje široká krvavá stopa na začátku schodiště. Na konci schodiště, v prvním poschodí, čeká na vojáky dlouhá chodba. Vlevo a vpravo se nacházejí prázdné rámy bez dveří. Pokoj vlevo je prázdný a přehledný. Vstup vpravo je zakryt dekou. Z tohoto směru se ozývá volání o pomoc. „Help, please, help me!“, volá „italský příslušník jednotek OSN“ na německé družstvo. Leží v menším pokoji, který navazuje na pravý pokoj.

„Zde to musí být, někdo tu volá o pomoc,“ křičí kdosi hlasitě na zbytek družstva, který zajišťuje budovu zvenčí. Deka je odsunuta stranou a „Somálec“ divoce gestikuluje a ukazuje na „Itala“, kterého vojáci ještě nemohou vidět. Jeden z vojáků si dodá odvahu a překročí práh dveří. Tenký drát, natažený 10 cm nad zemí, praská a na přílbu vojáka padá pytel, naplněný pilinami. Domem se nese: „Opatrně, jsou zde nastraženy pasti!“ Teď již vojáci neváhají a vstupují do pokoje.

Zraněný je ošetřen a odnesen. Improvizaci se zde nekladou žádné meze. Během výcviku byl již „raněný“ vynášen na prknech, židlích, zadním čele nákladního automobilu nebo jednoduše na zádech. „Někdy jsem si myslel, že budu opravdu zraněn, ale dosud vše dobře dopadlo,“ komentuje „raněný“ tyto varianty.

Poslední fází na tomto pracovišti je pak překonání překážkové dráhy. Popsanými čtyřmi fázemi výcviku prochází současně dvě poločety, sled fází je proto různý.

„Somálci“

Konečné slovo patří „Somálci“. Cvičení dělá mistra. Čtvrtý kontingent měl proti sobě rutinanější „Somálce“ než první kontingent. Paleta různých triků a lstí se neustále rozrůstala. Samozřejmě, že někteří hovořili o rostoucí nudě a jednotvárnosti. Říkali: „Toto je již 57. turnus a já dělám stále totéž!“ Ale již při 58. turnusu „jedou“ opět všichni naplno, protože pro všechny je zřejmé, že tento výcvik je nezbytný. Na druhé straně je vidět radost v očích „Somálci“, když se jim podaří přelstít budoucí modré přílby.

(pokračování v č. 7/1994)

System

vědeckotechnických informací NATO

Plnění vědecko-výzkumných úkolů v AČR se neobejde bez dostatečného množství kvalitních informací a podkladů. Pro čtenáře našeho časopisu může být zajímavé, jakým způsobem je tento problém řešen v armádách členských států NATO.

Velení NATO pokládá systémy velení, spojení a informací za klíčové prvky, zabezpečující efektivní funkci ozbrojených sil. Ve struktuře Severoatlantického paktu je řada orgánů, které hodnotí účinnost těchto systémů a rozpracovávají technickou koncepci jejich zdokonalování.

Výbor NATO pro systémy spojení a informace (NACISC – NATO Communication and Information Systems Committee), který doporučuje uskutečnění nových důležitých technických projektů v této oblasti, byl ustaven počátkem 80. let sloučením několika podkomisí, zabývajících se otázkami velení, spojení a informací, s přihlédnutím k tomu, že tyto systémy spolu vzájemně souvisí a plní jediný úkol.

V pracovních skupinách NATO pro problematiku spojení (CSWG – Communication Systems Working Group) a informací (ISWG – Information Systems Working Group) jsou zařazeni odborníci jednotlivých členských zemí bloku, kteří analyzují doporučení, hodnotí potřebu dotací a rozpracovávají podrobné projekty.

Spojovací a informační systém NATO (NACISA – NATO Communication and Information Systems Agency) zabezpečuje uskutečnění technických projektů. Jeho specialisté detailně rozpracovávají určené projekty, stanovují zakázky pro průmysl, kontrolují jejich realizaci a zabezpečují dodržování požadavků na vzájemnou kompatibilitu a standardizaci. Vedoucím pracovníkem je civilní osoba a jeho zástupcem voják z povolání.

Představitelé systému NACISA úzce spolupracují s podkomisemi NATO, odpovědnými za technickou úroveň zaváděných systémů a jejich standardizaci.

Do souhrnu základních projektů, realizovaných v současné době, je zahrnuto vytvoření multifunkčního informačního systému předávání zpráv MIDS a systému vědecko-technické informace (VTI) NATO.

Počátkem 80. let vedení Severoatlantického paktu při analýze stavu informačního zabezpečení v NATO přiznalo, že neodpovídá požadavkům. Na zasedání konzultativního výboru pro raketový a kosmický výzkum bylo poukázáno na to, že přístup specialistů k důležitým dokumentům (materiálům) je bezdůvodně omezen a příliš se opožděje.

Bylo zjištěno, že předávání dokumentů na základě pouhého rozdělování, absence systému vyrozumění o nových dokumentech, snaha nadhodnocovat úroveň informací a velké časové in-

tervaly nezbytné k povolení přístupu specialistům (zvláště z jiné země) k dokumentům, vede k dublování výzkumu, neefektivnímu používání informačních zdrojů a k velkým výdajům.

Příčinou uvedeného stavu byla skutečnost, že v rámci NATO (do roku 1987) působil neautomatizovaný systém registrace došlých VTI. Každoročně se totiž zpracovávalo kolem 36 tisíc materiálů (z toho asi 27 tisíc vojenských). Poté se pořizovaly kopie (téměř 220 tisíc ročně) a rozepisovaly se uživateli, kteří je pak předávali dále. Každoročně se tak předkládá asi 15 000 VTI NATO ministerstvu obrany USA, kde se z nich dělá přibližně 250 000 kopií.

Podle rozhodnutí velení NATO byla v souladu s doporučením sympozia o účelnosti vytvoření systému VTI v lednu 1985 vytvořena speciální skupina, která rozpracovala a v dubnu 1986 předložila souhrnný dokument s výkladem koncepce jeho tvorby. V dokumentu je uvedeno, že systém VTI je předurčen k tomu, aby v prvé řadě kvalitativně zlepšil informační zabezpečení všech uživatelů informací a to jak o nových vědecko-technických materiálech, tak i o jejich obsahu.

Mezi hlavní uživatele systému VTI patří:

- spojené štáby a štáb hlavního velení NATO (první priorita);
- správy, ředitelství, vojenské školy a informační střediska (druhá priorita);
- národní orgány infrastruktury jednotlivých členských států (třetí priorita).

V období od ledna 1986 do července 1987 provedla skupina expertů zemí NATO za účasti specialistů ze střediska VTI ministerstva obrany USA anketu mezi uživateli různých kategorií (vědci, inženýři důstojníci štábů) k otázkám informačního zabezpečení a s přihlédnutím k jejich názorům zformulovala požadavky na systém VTI.

Od srpna 1987 je systém rozpracován v plném rozsahu. Předpokládá se, že do něj bude začleněna skupina technických služeb, dále zakoupení nebo dopracování nezbytného programového vybavení, provedení zkoušek a hodnocení. Od téhož roku se všechny přicházející dokumenty podrobují analyticko-syntetickému zpracování a jejich bibliografický popis se zavádí do automatizovaného systému.

V rámci systému VTI NATO se vytváří následujících šest autonomních databází:

1. Databáze bibliografických popisů vědecko-technické informace, určená k vyhledávání materiálů podle požadavků uživatelů a funkčnosti systému selektivního předávání informací.

Každý dokument, který se do databáze vkládá, obsahuje souhrn informací odpovídající následujícím položkám:

- číslo dokumentu v databázi a jeho záhlaví;
- plný a zkrácený název vydavatelství;
- stupeň utajení;
- druh dokumentu;
- jazyk, v němž je vydán originál;
- rozsah dokumentu (počet listů);
- klíčová slova a anotace.

2. Databáze popisů vědeckých výzkumů, obsahující seznam materiálů o výzkumných (ukončených, rozpracovaných a perspektivních) projektech, prováděných nebo financovaných NATO. Je předurčena pro poskytování informací o obsahu a lhůtách plnění vědecko-technických programů perspektivních vojenských výzkumů (VTPPVV), výši jejich finančního zabezpečení, koordinaci výzkumu v rámci NATO a jejich systémové analýzy.

Položkami databáze popisů VTPPVV jsou:

- číslo popisu projektu;
- kód vedoucí nebo koordinující skupiny;
- název projektu;
- data zahájení a ukončení prací na projektu (plánovaná a reálná);
- vyčleněné finanční prostředky a skutečné výdaje;
- stupeň utajení;
- klíčová slova.

3. Databáze objednávek informací, zahrnující údaje o uživateli a objednávkách. Slouží k registraci objednávek, sledování jejich plnění a shromažďování statistických údajů o jejich charakteru. Obsahuje následující položky:

- číslo zakázky;
- kód zákazníka a jeho adresa;
- název dokumentu, jeho autor;
- stupeň utajení;
- data vyžádání a splnění objednávky;
- kód jejího vykonavatele.

4. Databáze uživatelů a depozitářů informací, obsahující informační materiály o uživateli, jejich jednotlivých požadavcích a o depozitářích VTI. Je určena k zabezpečení výběru operativního a racionálního způsobu vyřizování objednávek.

5. Databáze trvalých informačních požadavků uživatelů, zabezpečující fungování systému výběrového předávání informací (VPI).

6. Databáze expertů a specialistů VTI, která obsahuje souhrn údajů o vědcích, specialtech a expertech (včetně jejich spolupracovníků), oblastech jejich vědeckých zájmů a stupni zapojení do prováděných výzkumů. Je používána velením NATO jako informační masiv při organizaci komplexních vědeckých výzkumů.

V první etapě tvorby systému VTI se věnuje hlavní pozornost vytvoření prvních dvou databází.

Dokumenty pro analyticko-syntetické zpracování dat a následující zavedení údajů o nich do databází bibliografických popisů vědecko-technických informací a popisů vědeckých výzkumů se vybírají podle následujících kritérií:

Organizace – zpracovatel VTI. Vybírají se dokumenty, vydané některou z organizací NATO nebo libovolnou jinou podle objednávky.

Tematika dokumentů. Zavedení do databáze podléhají vědecko-technické dokumenty a popisy VTPPVV, jejichž tematika odpovídá jednotlivým výrazům speciálního rejstříku. Zahnuje 25 tematických oblastí, z nichž každá se dělí na řadu položek (celkem 251 názvů).

Tematické oblasti zahrnují prakticky všechny směry základních i aplikovaných výzkumů v oblasti techniky. Z nich jsou s rozvojem výzbroje a bojové techniky nejtěsněji spjaty následující:

- letecká technika a technologie;
- vojenské aplikované vědy;
- nauka o materiálu;
- způsoby a systémy navedení raket;
- dělostřelectvo a munice;
- kosmická technika;
- spojovací systémy a prostředky.

Například tematická oblast „Vojenské aplikované vědy“ zahrnuje 16 položek.

Přibližně 55 procent položek bezprostředně souvisí s vojenskými technickými prostředky a technologiemi.

Druhy dokumentů. Do databáze se vkládají dokumenty, jež obsahují důležité vědecké nebo technické informace. K nim zejména patří:

- hlášení o VTPPV, popisy projektů výzkumu a plánovací dokumentace;
- dokumentace firem o průmyslových výrobcích;
- dokumenty o etapách nákupu výzbroje a vojenské techniky;
- zprávy o cvičeních ozbrojených sil a zkouškách výzbroje a vojenské techniky;
- dokumentace práce vědecko-technických orgánů NATO (komisí, skupin atd.);
- materiály vydané vysokými vojenskými školami;
- materiály konferencí a texty referátů;
- vydané informační materiály (slovníky, rejstříky).

Druhy nosičů dat. Do databáze se vkládají údaje o dokumentech, uložených na libovolném nosiči.

Jazyk originálů. Zavedení do databáze podléhají dokumenty ve všech jazycích zemí – členů NATO, avšak bibliografické popisy se sestavují současně ve francouzském a anglickém jazyce.

Stupeň utajení. Do databáze se ukládají informace o dokumentech podle kategorií – obvyčejné, pro služební potřebu a tajné.

Zpracovatelé systému VTI NATO předpokládají, že systém zabezpečí:

- automatizované vedení a doplňování katalogů VTI (každoročně asi o 2600 bibliografických popisů);
- současný přístup nejméně 50 uživatelů do databáze;
- vyhledání potřebné informace nejpozději do 3 sekund.

Podle hodnocení specialistů, zavedení automatizovaného systému VTI NATO spolu s používáním perspektivních technických prostředků a technologií vyžaduje:

- jednorázové náklady v rozsahu 525,5 ÷ 664,5 tisíc dolarů;
- každoroční náklady na zabezpečení fungování systému v objemu 40 ÷ 65 tis. dolarů, včetně platů personálu;
- náklady na objekty (prostory) – 20 tisíc;
- uhrazení přístupu do komerčních databází – 10 tisíc;
- zabezpečení fungování technických prostředků – 10 ÷ 35 tisíc dolarů.

(Upravený a zkrácený překlad článku V. Luchta, uveřejněného v časopise „Zarubežnoje vojennoje obozrenije“ připravil mjr. Ing. Bedřich Rýznar)

Požadavky na systém VTI NATO, formulované na základě potřeb uživatelů

Tabulka 1

POŽADAVKY	POTŘEBY UŽIVATELŮ
Zlepšení dostupnosti vědecko-technické informace NATO při vyšším významu kritéria „hodnota/efektivnost“	Zabezpečit dálkový vstup do informačních databází přes rozvětvenou síť terminálů, zřízených na pracovištích uživatelů Abonentům poskytnout možnost vyhledávat vědecko-technické informace v souhrnu nebo podle jednotlivých znaků (podle autorů, klíčových slov, názvu organizací, označení dokumentů aj.) Stanovit jednotná pravidla katalogizace a zpracování všech vědecko-technických dokumentů pro státy NATO
Zabezpečení přístupu k zahraničním zdrojům VTI	Organizovat součinnost s komerčními bázemi/zpráv a získání nezbytných informací o vojenských, vědeckých, technických, ekonomických a politických otázkách Zabezpečit přístup k vědeckotechnickým informacím jednotlivých členských států NATO přes národní telekomunikační kanály
Rozšíření společných informačních zdrojů NATO v oblasti vědy a techniky	Ustavit orgán pro plnění objednávek uživatelů k získání dokumentů z libovolného národního systému VTI Vytvořit skupinu expertů a specialistů pro poskytnutí pomoci uživatelům při získávání a výběru nezbytných informací Zformovat automatizované databáze zpráv o retrospektivních a současných vědecko-technických materiálech a programech VTPPV (x) Zavést formy a metody operativního uvědomování uživatelů o materiálech a taktéž předávání novinek a posledních výsledků
Zlepšení koordinace informační činnosti ke snížení úrovně dublování vědeckých výzkumů	Vytvořit jednotný centrální fond údajů o informačních materiálech a projektech VTPPV na základě prostředků automatizace v rámci NATO.
Zlepšení vzájemných vztahů mezi vyššími prioritami vojenského vedení NATO v rozpracování výzbroje a vojenské techniky a směry VTPPV	Koordinovat směry VTPPV a orientovat je především na řešení prvořadých vojenských úkolů bloku Zlepšit informování o perspektivních vojenských úkolech NATO a VTPPV
Zavedení nových forem, metod a technologií do praktické informační práce	Odstranit zbytečné technologické informační procesy v rámci každé země a na úrovni celého bloku Unifikovat autonomní, ale obsahem si blízké procesy zpracování dokumentů (registrace, označení, zpracování anotace a jiné) Zavést nové perspektivní technické prostředky a technologie
Zlepšení kooperace uvnitř členských států NATO při výměně národních vědecko-technických informací	Omezit dublování VTPPV v zemích NATO Zvýšit efektivnost VTPPV na účet racionálního rozdělení intelektuálních a finančních výsledků zemí bloku Unifikovat procesy plnění vědecko-technických programů pro vývoj výzbroje a vojenské techniky a dosažení vyšší úrovně jejich standardizace

(x) Pozn.: VTPPV – vědecko-technický program perspektivních vojenských výzkumů

Náklady na vytvoření systému VTI NATO (v tisících dolarů)

Tabulka 2

KATEGORIE PRACÍ	CENA	
	min.	max.
Nákup nebo modernizace zařízení (elektronický počítač, 15 terminálů, 10 tiskáren, disky, kabely)	177,5	211,5
Zařízení prostorů a montáž technických prostředků (natažení kabelů, instalování ventilačního systému, montáž prostředků ochrany)	10	10
Nákup materiálního zabezpečení	18	80
Zprovoznění systému (uvedení do provozu) (včetně matematického zabezpečení)	120	120
Zkoušky a zaškolení	75	75
Katalogizace, posouzení a vložení bibliografických údajů o vědecko-technických materiálech za poslední dva roky	125	125
CELKEM	525,5	621,5

Od konfliktů na Blízkém východě k podpisu dohody

Ing. JAROSLAV ČEVELA

Podpisy dohody mezi Organizací pro osvobození Palestiny (OOP) a Izraelem ve Washingtonu znamená obrát v životě mnohých Palestinců. Podpisy pod dokument změní život především v Jerichu a v pásmu Gazy, které mají obdržet omezenou autonomii. O tom, co všechno se skrývá za názvy zmíněných oblastí, hovoří některá základní fakta.

Pásmo Gazy je 45 km dlouhé a 8 km široké. Na tomto území žije až 40 procent všech Palestinců z Izraelem okupovaného území. Na jednom čtverečním kilometru se těsní přibližně 2200 obyvatel – údaje o jejich celkovém počtu kolísají mezi 750 000 až jedním milionem.

Žijí tam především palestínští Arabové a na deseti čtverečních kilometrech uprostřed pouště asi 4000 židovských osadníků. Čtyřicet šest procent půdy slouží zemědělství. Osadníci poust zúrodnili – pěstují tam především květiny a zeleninu na export. Na středomořském pobřeží pásma Gazy je sice rozšířený i rybolov, ale není tam žádný větší přístav. Sedmdesát procent pracovních sil zaměstnával až do března 1993 Izrael.

Omezení povolení na práci v Izraeli mnohé Arabů vážně postihlo, přesto však je v Gaze životní úroveň ještě stále vyšší, než byla do roku 1967. Největším problémem je pitná voda. Nejsilnější stranou v pásmu Gazy je palestínská organizace Fatah, která je nejvýznamnější složkou OOP. Jenže podle některých odhadů téměř čtyřicet procent obyvatel patří k přívržencům fundamentalistických organizací Hamas anebo Džihád. V Gaze je islámská univerzita.

Jericho je nejstarší a zároveň nejnižší položené a nejteplejší místo na světě – má 10 000 roků a leží 400 metrů pod úrovní hladiny moře. Celoročně tam žije 1600 obyvatel, v zimním období však průměrně až 24 000, poněvadž mnozí Arabové se v této době stěhují ze studených vrchů, například i z Jeruzalema a Hebronu, do teplejšího Jericha. Z 50 000 utečenců z roku 1967 tam žije v jednom táboře nyní jen 4500 lidí. Mimo města jsou dvě malé židovské osady jen s několika sty

obyvateli. Autonomní oblast Jericha – měří asi sto čtverečních kilometrů – má dosud ještě nevyjasněné hranice. Přibližně je ohraničena vrchy na západě, osm kilometrů vzdálenou řekou Jordán a Mrtvým mořem. V Jerichu se daří subtropické vegetaci, pěstují tam banány, citrusové plody a datle. Hlavním zdrojem příjmů je zemědělství a turistický ruch.

Na obrázcích jsou vyznačena okupovaná palestínská území – pásmo Gazy a západní břeh Jordánu včetně města Jericho, které má tvořit v první fázi spolu s pásmem Gazy oblast s autonomní správou Palestinců, odkud by se do čtyř měsíců od podpisu dohody měly stáhnout izraelské jednotky.

Dohoda o autonomii pásma Gazy a západního břehu Jordánu s Jerichem, jako sídlem vedení OOP, byla podepsána 13. září 1993 v Bílém domě ve Washingtonu, mezi členem vedení OOP Mahmúdem Abbásem a izraelským ministrem zahraničních věcí Šimonem Peresem. Při podpisu dohody byli přítomni mimo prezidenta USA Billa Clintona jako hostitele, i bývalý prezident USA Jimmy Carter a George Bush, kteří položili základy v procesu usmíření nepřátelých národů – Palestinců a Židů. Na ceremoniálu se účastnili i viceprezident USA Al Gore, ministr zahraničních věcí USA Warren Christopher, ministr zahraničních věcí Ruska Andrej Kozyrev, kterému především Mahmúd Abbás děkoval za úlohu Moskvy při podpoře Palestinců, předseda OOP Jásir Arafat, předseda izraelské vlády Jicchak Rabin a ministr zahraničních věcí Rakouska Alois Mock.

Prezident Clinton ve svém projevu zdůraznil, že USA budou zaručovat bezpečnost obou národů v Palestině a vyjádřil aktivní podporu Washingtonu těžkému a složitému procesu po podpisu dohody.

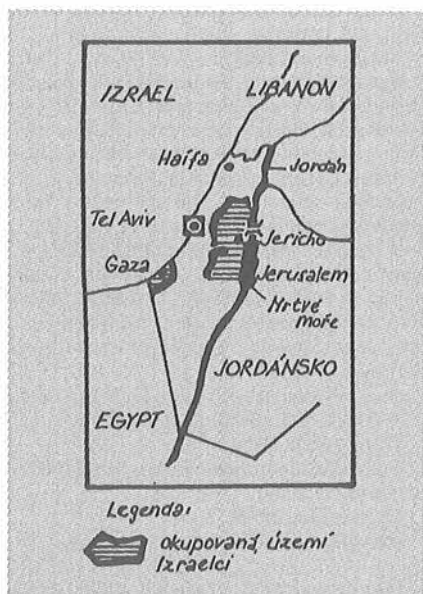
Ministr zahraničních věcí Izraele Šimon Peres vyhlásil, že Tel Aviv bude dohodu podporovat hospodářskými opatřeními. Zdůraznil, že Jeruzalem je věčný a neměnný – čímž dal jasně najevo jeden z citlivých bodů dalšího vývoje palestínsko-židovských vzta-

Světová veřejnost s uspokojením přijala zprávu o podepsání dohody mezi představiteli OOP a Izraelem o autonomii Gazy a západního břehu Jordánu. Skončily se tak několikaleté konflikty zneprátených stran?

hů. OOP totiž trvala na rozdělení Jeruzalema na arabskou a židovskou část s tím, že v budoucím palestínském státu bude hlavním městem. Židé se tomu brání tím, že na Jeruzalem mají právo i křesťané, nejen Židé a muslimové a proto jej není možno rozdělit.

Mahmúd Abbás, který vede v OOP zahraniční agendu, řekl, že se začíná nová éra vztahů mezi Izraelem a Palestinci. Uvedl, že jeho národ dosud bojoval, a proto je hospodářský rozvoj, zanedbaný v letech úporné války, pro něj velkou výzvou. Abbás vzpomněl židovské osady na dosud Izraelem okupovaném území a tím se dotkl místa, které Židům v Izraeli dělají starosti. Tak jako Peres trvá na Jeruzalemu, tak zřejmě OOP trvá na postupném odbourání židovských osad. Jestliže se tyto problémy nepodaří dořešit, uzavřený mír bude navzdory klimatu na Blízkém východu studený.

Dohoda v hrubých rysech definuje dočasnou pětiletou autonomii na okupovaných

Obr. 1. Pásmo Gazy a západní břeh Jordánu

územích, počínaje Gazou a Jerichem. V praxi to znamená stažení izraelských vojsk z okupovaného území na západním palestinském břehu Jordánu. Jde o část teritorií okupovaných Izraelem od šestidenní války v roce 1967.

Tato dohoda, nazvaná „Zásadní deklarace o dočasném autonomním uspořádání“, vstoupila v platnost po jednom měsíci od jejího podpisu. Obě strany měly potom dva měsíce na to, aby uzavřely a podepsaly dohodu o stažení izraelských vojsk z pásma Gazy a z oblasti Jericha (Předjordánsko), které by se mělo ukončit do čtyř měsíců.

Hlavní body izraelsko-palestinské dohody jsou následující:

Okamžitě:

- bude odevzdána úřední moc izraelské vlády a civilní (okupační) správy „zplnomocněným“ Palestincům v oblasti školství, kultury, zdravotnictví, sociální péče, daní a turistiky;

- Palestinci budou vykonávat úřední moc na západním břehu a v Gaze, ale není jasno, jakou pravomoc budou mít ve východním Jeruzalemu;

- začnou také budovat policejní síly za účasti bojovníků OOP žijících mimo okupované území;

- bude vytvořen společný izraelsko-palestinský styčný výbor a výbor pro hospodářskou spolupráci; bude řešena otázka palestinských utečenců ze západního břehu Jordánu a pásma Gazy z roku 1967 za účasti Egypta a Jordánska (asi 800 000 osob).

13. prosince 1993:

- Izrael a Palestina podepíší dohodu o odchodu Izraele z pásma Gazy a z oázy Jericha; budou upřesněny podrobnosti této dohody v obou oblastech;

- Izraelci se začnou okamžitě stahovat z Gazy a Jericha;

- začne se oficiální pětileté přechodné období palestinské autonomie.

13. duben 1994:

- poslední datum pro úplný odchod Izraele z Gazy a Jericha.

13. červenec 1994:

- poslední datum pro uspořádání voleb do Palestinské rady. Zatím dohoda stanoví výkonné a zákonodárné pravomoci Palestinské rady a podrobnosti pro ustanovení nezávislých zákonodárných orgánů. Palestinci z východního Jeruzalema budou moci volit a pravděpodobně i kandidovat ve volbách;

- izraelské vojenské síly, které budou staženy z Gazy a Jericha, se rozmístí mimo obytných oblastí na zbytku západního břehu Jordánu v předvečer voleb. Izraelské síly budou odpovídat za bezpečnost izraelských osadníků;

- izraelská vojenská vláda bude rozpuštěna a civilní správa bude rozpuštěna také.

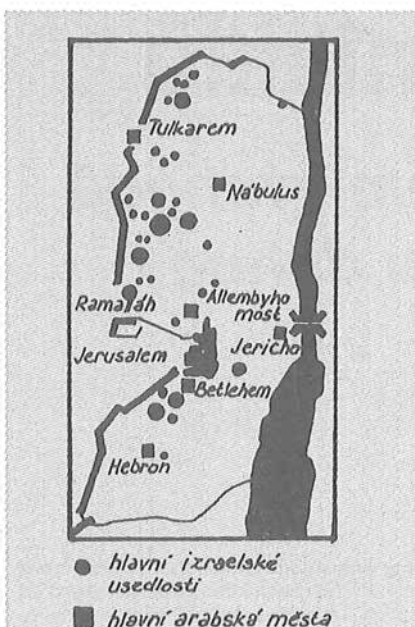
13. prosinec 1995:

- poslední datum na zahájení jednání o trvalém uspořádání.

13. prosinec 1998:

- trvalé uspořádání vstupí v platnost.

Jak se vyjádřil předseda OOP Jásir Arafat v rozhovoru pro deník Los Angeles

Obr. 2. Okupovaná území

Times, rozhovory o budoucím uspořádání na Izraelem okupovaných územích po vytvoření samostatného palestinského státu, budou směřovat k vytvoření palestinsko-jordánské konfederace. Arafat poznamenal, že o tom, zda konfederace vznikne, rozhodne lid obou zemí.

Zatím co se tisíce Palestinců bezprostředně po podepsání dohody shromáždily v ulicích Gazy, aby oslavily podepsání historické dohody, hnutí islámského odporu Hamas vyzvalo občany do stávk. Také Nádživ Havátma, vůdce Demokratické fronty pro osvobození Palestiny (DFOP) (jedna z tří hlavních složek OOP), řekl bezprostředně po podepsání dohody korespondentovi AFP v Tunisu, že „sdílí s celým palestinským národem tento den národního smutku“. Nádživ Havátma, který sledoval ceremoniál podpisu dohody ze svého hotelu v Tunisu, dodal, že vůdce OOP Jásir Arafat, je „na mle vzdálen“ pocitům palestinského lidu, „jehož práva zradil“.

Také libanonské jednotky střelbou do davu rozehnaly shromáždění militantních proiránských a palestinských demonstrantů v Bejrútu, kteří nesouhlasí s podepsáním dohody mezi OOP a Izraelem. Podobné demonstrace proti dohodě byly i v palestinských táborech v Sýrii (Jarmuk, Alepe Diráa, Lattaquie a Homse).

Ani na straně Izraele však nevládne stejné stanovisko k této palestinsko-izraelské dohodě.

Podepsání palestinsko-izraelské dohody předcházelo vzájemné uznání Izraele a OOP v dokumentu podepsaném předsedou OOP Jásirem Arafatem v noci z 9. na 10. září 1993 v Tunisu, kterým předseda OOP uznal stát Izrael a současně vyloučil násilí jako prostředek k dosažení politických cílů. Tato ceremonie se konala za zavřenými dveřmi,

v Arafatově kanceláři a v přítomnosti norského ministra zahraničních věcí Johana Jörgena Holsta. Následně norský ministr zahraničních věcí přicestoval 10. září 1993 do Izraele s dopisem podepsaným J. Arafatem, ve kterém OOP uznává stát Izrael. Dopis odevzdal předsedovi vlády Jicchakovi Rabinovi. J. Rabin parafováním dokumentu v sídle předsednictva parlamentu v Jeruzalemu, v přítomnosti norského ministra zahraničních věcí potvrdil, že Izrael uznává OOP jako jediného představitele palestinského lidu.

Současný dosažený stupeň izraelsko-arabských vztahů má za sebou chronologii konfliktů na Blízkém východě, v uplynulém více než čtyřicetiletém období. Jaký byl stručný vývoj těchto konfliktů?

29. listopad 1947 – VS OSN schválilo rezoluci o rozdělení Palestiny na dva nezávislé státy – arabský (11 600 km², tj. asi 43 % rozlohy) a židovský (15 110 km², tj. asi 56 % rozlohy). Jeruzalem (176 km²) měl být vyhlášen jako svobodné město pod mezinárodní správou. Židé vyjádřili s rezolucí souhlas. Arabové ji odmítli.

14. květen 1948 – Na základě rezoluce VS OSN židovská národní rada vyhlásila v Tel Avivu Izraelský stát.

15. květen 1948 – Nově vytvořený Izrael byl napaden vojsky Egypta, Iráku, Jemenu, Libanonu, Saudské Arábie, Sýrie a Zajordánska (dnešní Jordánsko). Po několika měsících bojích byly arabské armády vytlačeny z území Izraele. Izraelská vojska obsadila území s rozlohou 5600 km², které mělo připadnout arabskému státu v Izraeli.

Únor–červenec 1949 – Po nepřímých jednáních Izrael uzavřel dohodu o příměří s Egyptem, Jordánskem, Libanonem a Sýrií.

29. říjen 1956 – Izrael se připojil k britské a francouzské intervenci do Egypta a jeho vojska obsadila pásmo Gazy a celý Sinajský poloostrov. Pod tlakem USA a bývalého SSSR se izraelská vojska v průběhu roku 1957 z egyptského území stáhla.

1964 – Založení Organizace pro osvobození Palestiny jako střešní organizace palestinského hnutí odporu.

5.–10. června 1967 – „Šestidenní“ preventivní válka Izraele proti Egyptu a Sýrii následně po tom, kdy obě země vyhlásily mobilizaci dobrovolníků. V průběhu války Izrael okupoval celý Sinajský poloostrov a pásmo Gazy, západní břeh Jordánu, východní část Jeruzalému a část území Sýrie.

22. listopad 1967 – Bezpečnostní rada OSN schválila rezoluci č. 242, která požaduje odchod izraelských vojsk z okupovaných území a zabezpečení práva všech států v oblasti na život v míru a bezpečí.

15. březen 1972 – Jordánský král navrhl vytvoření autonomního palestinského státu na okupovaném západním břehu Jordánu a v pásmu Gazy, který měl být spojen federací s Jordánskem. OOP i Izrael návrh odmítli.

6. říjen 1973 – Egypt a Sýrie začali tzv. jomkipúrskou válku proti Izraeli. Po počátečních úspěších byl postup arabských vojsk zastaven a Izrael pronikl hluboko do sýrského i egyptského území.

13. duben 1975 – Náboženské, politické a sociální konflikty přerostly v Libanonu do občanské války, která trvala až do května 1991.

14. březen 1978 – „Omezená policejní akce“ izraelských vojsk proti palestinskému hnutí v jižním Libanonu. Podél hranic s Izraelem se vytvořilo bezpečnostní pásmo.

6.–17. září 1978 – Jednání Egypta, Izraele a USA na nejvyšší úrovni v Camp Davidu (USA).

26. březen 1979 – Ve Washingtonu podepsali mírovou smlouvu mezi Egyptem a Izraelem, která mj. znamenala skončení válečného stavu a navázání diplomatických styků.

6. červen 1982 – Začátek izraelské vojenské operace Mír Galileji, nejrozsáhlejší agrese proti Libanonu, jejímž cílem bylo vyhnání palestinského hnutí odporu. Palestiništi bojovníci odešli do jiných arabských zemí.

Září 1982 – Konference arabských států na nejvyšší úrovni schválila osmibodový plán na urovnání krize (tzv. fáská dohoda), který mj. požadoval odchod Izraele z okupovaných území, uznání práva palestinského lidu na sebeurčení a uznání OOP jako jediné představitelky palestinského obyvatelstva.

9. prosinec 1987 – Začalo se neozbrojené palestinské povstání (intifáda), které si dosud vyžádalo stovky obětí na životech.

15. listopad 1988 – Palestinská národní rada vyhlásila na okupovaných arabských územích nezávislý palestinský stát s hlavním městem Jeruzalemem a implicitně uznala existenci Izraele.

24. únor 1990 – J. Arafat poprvé vyjádřil souhlas, aby zástupci Palestinců z okupovaných území zahájili jednání s izraelskou vládou.

30. říjen–1. listopad 1991 – Mezinárodní

mírová konference o Blízkém východě v Madridu. První přímé rozhovory mezi Izraelem a arabskými státy. Další kola jednání probíhala potom ve Washingtonu.

23. červen 1992 – Parlamentní volby v Izraeli. Namísto pravicového Likudu se k moci dostala opoziční Strana práce, která zaujala realističtější postoj k řešení situace na Blízkém východě. Zastavila výstavbu tzv. politických osad na okupovaných územích a vyslovila ochotu legalizovat styky s OOP.

19. leden 1993 – Izrael legalizoval kontakty s OOP.

9. duben 1993 – Izrael souhlasil se zařazením zástupců Palestinců z okupovaných území do palestinské delegace na mírových jednáních.

Květen 1993 – Izraelci oprášili starý mírový plán Strany práce z roku 1974 a tajně ho nabídli k posouzení Arafatovým mužům. „Silné jádro“ palestinské centrály v Tunise vyslovilo s návrhem předběžný souhlas. Ve Washingtonu v té době palestiništi a izraelští účastníci mírových jednání o Blízkém východě vůbec netušili, co se připravuje.

O tajných jednáních, která měla navíc pokračování na norské půdě, věděl jen úzký okruh lidí. Na izraelské straně o něco více, nežli na straně Palestinců. Velkou úlohu sehrálo i to, že kolem předsedy OOP J. Arafata se vytvořila tzv. „druhá generace“ spolupracovníků. Jeden z ní, Mahmúd Abbás, dříve známý pod jménem Abu Mazen, se stal druhým mužem po Arafatově boku. Velkou úlohu sehráli i další: Nabil Saat, který pomohl svými kontakty na egyptskou špičku, ale i Jásir Abed Rabbo, mluvčí OOP a samozřejmě Basan Abu Šarif, pravá ruka vlivného palestinského představitele Georgese Habaše.

Prvým tajným izraelsko-palestinským kontaktům předcházelo více neoficiálních setkání různých osobností z obou znepřátelených táborů v marockém Rabatu, Káhiře, Paříži, a především nejméně dvacet setkání v norském hlavním městě Oslo.

Na druhé straně se angažovali Egypťané, kteří věděli, že J. Arafatovi velmi záleží na uznání OOP Izraelem. A tak egyptský ministr zahraničních věcí Amr Musa se souhlasem prezidenta Husního Mubaraka, pozval oba tábory na neutrální půdu: Na palubu Boeingu, který letěl nad vodami Rudého moře. Obě strany s pozváním souhlasily. V letadle se tak z očí do očí setkali šéf izraelské diplomacie Šimon Peres a Arafatův „první poradce“ Abu Mazen v doprovodu Abu Alaa.

Po tomto „rendez-vous“ následovalo druhé, tentokrát v Káhiře, za účasti Nobila Šaata a Josiha Sarida. Šance na mír na Blízkém východě vzrostly ještě více po třetím utajeném izraelsko-palestinském dialogu v Oslo, kde se za asistence norského ministra zahraničních věcí znovu setkali Abu Mazen a Šimon Peres. Není na škodu vědět, že norský ministr se předtím v USA setkal s kolegou Warrenem Christopherem a Peresem.

V zákulisí tajné diplomacie však vznikají první překážky. Izraelský prezident Rabin soupeří ve vládnoucí Straně práce o vůdcov-

ství s Peresem, což mohlo začínající se proces negativně ovlivnit. V palestinském vedení se projevují obavy o reakci radikálních skupin, především teroristické organizace Abu Nidala, který dal v minulosti zavraždit blízké Arafatovy spolupracovníky – Isama Sarváviho a Abu Ijda.

Na izraelské straně si velké zásluhy připsal Peresův náměstek Josi Beilin, který si získal důvěru i izraelského premiéra Rabina. Byl to právě Beilin, který na základě tehdejšího návrhu izraelské Strany práce z roku 1974 vypracoval podrobný návrh dohody s OOP. Věděl, že Rabin nemá velký zájem o oblast Gazy a málo zalidněné, navíc čistě arabské město Jericho. Tato „oběť“ Rabinovi nepřekážela a považoval ji za „dobré testování palestinské autonomie“ na Izraelem okupovaných arabských územích. Navíc, když tím získal i příslib palestinských vůdců, že se skončí palestinské povstání intifáda.

Červen 1993 – Připraven návrh (plán) dohody mezi Izraelem a OOP a zredigovaný Američany.

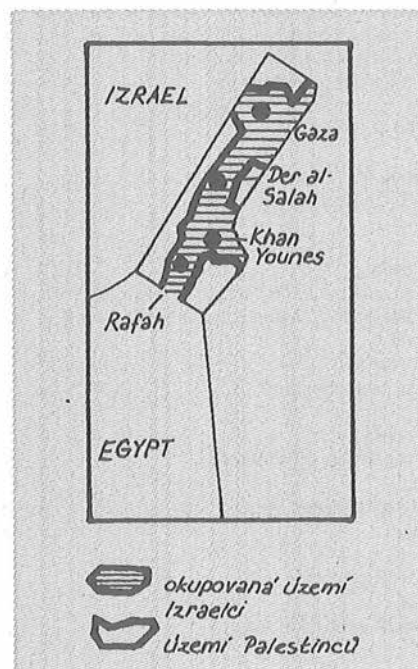
Červenec 1993 – S návrhem dohody (plánem) se mohli seznámit Arafatovi poradci. Poté, když se Abu Šarif překlil v jednom interview pro izraelský vojenský rozhlas, Arafat svolal výkonný výbor OOP. Co potom následovalo, je vojenské veřejnosti všeobecně známo; podrážděná reakce mírových palestinských vyjednávačů Fajsla Fusejního, Sabea Erakata a Hanan Ašráviové a demise básníka Mahmuda Darwiše z Palestinské národní rady.

3. srpen 1993 – Izraelský premiér J. Rabin oznámil, že Izrael je ochoten udělit autonomii pásmu Gazy a oblastí okolo města Jericho.

5. srpen 1993 – Izraelský ministr J. Sarid se se souhlasem předsedy vlády setkal s nejménovaným představitelem OOP.

30. srpen 1993 – Vysoký palestinský činitel oznámil, že „do 48 hodin“ Izrael, OOP a USA oznámí předběžnou dohodu o obecných zásadách dočasné palestinské samosprávy na části okupovaných území. Radikální palestinské organizace pohrozily J. Arafatovi smrtí, jestliže dojde k podepsání dohody s Izraelem. V této době trojice palestinských vyjednávačů odvolala svoje hrozby, že odstoupí ze svých funkcí a vrátila se k 31. srpnu 1993 do Washingtonu, aby izraelsko-palestinský dialog mohl pokračovat. Tentokrát však již na celkově jiné téma vytvoření dočasné palestinské autonomie v Gaze a Jerichu.

Nepochybně, že schválení dohody je pohybem v dosud stojatých a kalných vodách blízkovýchodních rozhovorů. Optimisté dokonce hovoří o kroku k ukončení desetiletí trvajících násilností a nepřátelství mezi Izraelci a Palestinci. Každý soudný člověk stávající obrát přivítal. Současně si však musí položit několik otázek. Například, zda obě strany (vedení) – v OOP i v Tel Avivu – mají dosti sil udržet náročný kurz směřující ke kompromisům?

Obr. 3. Pásmo Gazy

Použití vrtulníků v Britské rýnské armádě

(Podle ASMZ č. 4/1993)

Vrtulníky patří k nejspěšnějším prostředkům britského pozemního vojska. Prokázalo to bojové použití ve Falklandském konfliktu a ve válce v Perském zálivu.

Vojskové letectvo (Army Air Corps, AAC) disponuje bojovými víceúčelovými vrtulníky Mk 7 a Mk 9 a francouzskými průzkumnými vrtulníky Gazelle.

Zásadou vojskového letectva je zasadit pokud možno nejvyšší počet vrtulníků současně: „Proved úder tak tvrdě, jak můžeš. Tím se maximalizuje šokový účinek na protivníka a omezuje jeho obranná palba“.

Pro útok vrtulníků existuje koncepce se třemi fázemi:

- v první fázi se uskuteční přiblížení ve výšce přibližně 60 m; vrtulníky se po vzletu formují do skupin; skupiny pronikají do nepřátelského prostoru „žabími

skoky“ tak, že vždy jeden vrtulník pronikne za nejbližší skryt a ostatní vrtulníky ho následují;

- ve druhé fázi se přizemním letem dosáhne prostoru cíle; přitom se využívá každého možného skrytu; v prostoru cíle průzkumné vrtulníky zahájí průzkum, rozpoznání a přidělení cílů; cíle se přidělují dvojicím bojových vrtulníků;

- na počátku třetí fáze se zaujme sestava pro zteč a potom se ničí tanky; vedoucí průzkumný vrtulník koordinuje bojové použití dvojic; po ztečích trvajících přibližně 10 minut vrtulníky po skupinách opustí prostor cíle.

Tento postup se soustavně nacvičuje ve dne i v noci za všech možných podmínek.

Pro působení v noci se používá zesilovačů zbytkového světla a příblových pozorovacích přístrojů.

Procvičuje se přistávání v terénu a rychlé nalezení nouzové přistávací plochy v noci. (–JN–)

kultura ● zábava ● inzerce

Jazykový koutek

Les forces aériennes Vojskové letectvo

la force aérienne tactique taktické letectvo

l'aviation d'assaut bitevní letectvo

l'aviation de chasse stíhací letectvo

la chasse stíhací letectvo, stíhání, pronásledování

l'aviation de bombardement bombardovací letectvo

à long rayon d'action dálkové (letectvo)

l'aéronautique navale námořní letectvo

la flotte des avions de combat park bojových letounů

le parc aérien letounový park

la flottille d'aviation letecký svaz, svazek

la formation de l'air letecký útvar, jednotka

l'escadre letecký pluk, křídlo

l'escadron peruť

l'escadrille letka

l'escadrille de chasse de nuit noční stíhací letka

l'opération aérienne letecká operace

la supériorité aérienne letecká převaha

la maîtresse de l'air nadvláda ve vzduchu

l'intervention par la troisième dimension zákrok ze třetího rozměru (ze vzduchu)

l'aéronef letadlo

l'avion de combat (de guerre) bojový letoun

l'avion de combat polyvalent víceúčelový bojový letoun

l'avion de reconnaissance průzkumný letoun

le chasseur-bombardier stíhací bombardovací letoun

l'appui-feu aérien letecká palébní podpora

le bombardier de jour (de nuit) denní (noční) bombardovací letoun

l'avion de bombardement, le bombardier bombardovací letoun

le rayon d'action akční radius

l'avion de chasse stíhací letoun

le centre de direction d'interception naváděcí stanoviště stíhacího letectva

le chasseur de jour (de nuit) denní (noční) stíhací letoun

le chasseur tous temps stíhací letoun pro všechny povětrnostní podmínky

la manoeuvrabilité manévrovací schopnost

le dispositif de chasse bojová sestava stíhacích letounů

la couverture de zone překrytí prostoru

la protection des aérodromes ochrana letišť

la bonne visibilité dobrá viditelnost

la furtivité snížení demaskujících příznaků

l'avion furtif letoun se sníženými demaskujícími příznaky

le planeur kluzák (pro přepravu vojenské jednotky)

l'avion de transport dopravní letoun

le banc d'essai volant zkušební letoun

le bureau d'opérations aériennes letecké stanoviště bojového velení

l'avion école školní letoun

le porte-avions letadlová loď

le transport aérien letecká doprava, přeprava

par voie aérienne vzduchem (letadly)

le régiment de livraison par air letecký (dopravní) zásobovací pluk

le charge marchande (utile) užitečné zatížení

la rampe arrière de chargement zadní nakládací rampa

le ravitaillement en vol doplňování (paliva) za letu

le ravitailleur en vol letoun pro doplňování paliva za letu

le personnel navigant létající personál

l'aviateur letec

l'équipage osádka (např. letadla)

le pilote de monoplace pilot jednomístného letounu

piloter pilotovat (letadlo)

l'élève pilote pilotní žák

le moniteur učitel (létání), cvičitel

effectuer son premier vol en solo uskutečnit svůj první samostatný let

le centre d'instruction tout temps výcvikové středisko (pilotů) pro

všechny povětrnostní podmínky

le pilote en difficulté pilot v tísní

le pilote éjecté pilot, který se katapultoval

le décollage vzlet

le départ vzlet, vypuštění (rakety)

la voltige aérienne letecká akrobacie, vyšší pilotáž

l'hauteur de vol výška letu

la très basse altitude (hauteur) přízemní výška

la vitesse de vol rychlost letu

l'accélération zrychlení

la vitesse de croisière cestovní rychlost

l'heure de vol letová hodina

les traînées de condensation kondenzační sledy

la descente sestup, klesání

l'atterrissage přistání

le système d'atterrissage aux instruments přístrojový přistávací systém

l'atterrissage par mauvaise visibilité přistání za snížené viditelnosti
 se poser přistát (o letadle)
 le vol let
 le vol en formation skupinový let
 le vol tactique (de guerre) bojový let
 l'heure sortie opérationnelle čas bojového vzletu
 le pilote de chasse stíhací pilot
 le combat aérien vzdušný boj
 intercepter stíhat, střetnout
 l'interception stíhání, přepad (letounu)
 le raid aérien letecký úder, nálet
 l'heure d'arrivée sur objectif čas dosažení cíle
 le pilotage sans visibilité pilotování bez viditelnosti
 le vol de nuit (en vision nocturne) noční let
 l'avion à décollage et atterrissage court (vertical) letoun s krátkým (svislým) vzletem a přistáním
 la cellule trup
 l'aile křídlo (letounu)
 l'envergure rozpětí (letounu)
 la gouverne kormidlo
 le réservoir additionnel přídavná nádrž
 la groupe moteur à réaction reaktivní hnací skupina
 la propulsion par réaction reaktivní pohon
 le turboreacteur proudový motor, letoun s proudovým motorem
 le bi-réacteur dvoumotorový proudový letoun
 biturbine se dvěma proudovými motory
 le jet du propulseur tryska (proudového, raketového) motoru
 la tuyère tryska (motoru)
 la post-combustion přídavné spalování
 subsonique podzvukový
 supersonique nadzvukový
 l'hélice vrtule
 l'avion à hélice vrtulový letoun
 le moteur à pistons pístový motor
 ravitaillable en vol schopný být doplňován za letu
 le porteur (le vecteur) nosič (zbraňového systému)
 le radar de bord palubní radiolokátor
 le missile air-air letecká protiletadlová raketa
 l'armement sol-air protizemní výzbroj letounu
 la bombe puma (také láhev na stlačený plyn)
 la bombe à fragmentation tříštívací puma
 la bombe incendiaire zápalná puma
 la bombe perforante průrazná puma
 l'engin antipistes raketa pro ničení vzletových a přistávacích drah
 la bombe à retardement puma se zpožděným roznětem
 le bombardement aérien letecké bombardování
 le missile de croisière křídlatá raketa s plochou dráhou letu
 le missile auto-guidé samonaváděcí raketa
 le lance leurres thermiques (infrarouges) vrhač tepelných světlíc
 le cockpit kabina (letadla)
 embarqué palubní, na palubě
 l'instrument de bord palubní přístroj
 l'avionique přístrojové vybavení letadla
 l'ordinateur de bord, le calculateur embarqué palubní počítač
 le pilote automatique autopilot
 la navigation navigace
 la boîte noire „černá skříňka“, zapisovač parametrů letu
 le vol aux instruments let podle přístrojů
 l'aérodrome letiště (vojenské)
 l'aéroport letiště (civilní)
 le terrain de soutien záložní letiště
 le terrain en herbe travnaté letiště
 la piste vzletová a přistávací dráha
 contrôler le trafic aérien řídit letový provoz
 le contrôleur local d'aérodrome řídicí letání
 la tour de contrôle (letiště) kontrolní věž
 la circulation aérienne letový provoz
 la circulation opérationnelle militaire bojový letový provoz
 le poste de guidage naváděcí stanoviště
 la balise orientační bod, maják
 l'aide à la navigation (pozemní) navigační prostředek
 la base aérienne d'opération letecká operační základna
 la récupération des équipages záchrana osádek
 l'aviation légère de l'armée de terre vojskové letectvo

l'hélicoptère de combat bojový vrtulník
 l'hélicoptère antichar protitankový vrtulník
 l'hélicoptère appui-protection podpůrný a stíhací vrtulník
 l'héliport vrtulníkové letiště
 l'escadrille d'hélicoptères vrtulníková letka
 l'appareil à voilure tournante letadlo s rotačním křídlem
 la compagnie de l'air letištní rota
 l'escadron de maintenance technique letecká rota pro technické ošetřování
 l'ingénieur aéronautique letecký inženýr
 le mécanicien de l'aviation letecký mechanik
 le centre météorologique povětrnostní středisko
 l'engin météorologique meteorologická raketa

(-JN-)

• Pomahači vědomí i nevědomí

Tříčlenná vojenská pořádková hlídka se toho dne kolem tříadvacáté hodiny vracela z pravidelné obchůzky na posádkovou správu. Když se blížila k plotu vojenského objektu sousedícího v těchto místech se soukromou zahradou, vyšel ze křoví spěšně pár mladých lidí ve věku kolem dvaceti let a chvátil k parkovišti před posádkovou správou. Za pár sekund nato zaregistroval velitel hlídky poručík Michálek ve křoví jakýsi pohyb a zaslechl nesrozumitelný vzrušený šepot.

„Jdeme tam!“ – řekl tiše, ale rozhodně příslušníkům hlídky. „Vy zleva a vy zprava!“ – rozdělil úkoly svobodník Peckovi a vojín Salačovi. Sám se vydal přímo ke křoví.

„Vystupte ven!“ – vyzval stroze podezřelé osoby. – Nic. „Vystupte ven, nebo použiji zbraně!“ – opakoval ještě důrazněji svoji výzvu.

V tom okamžiku vyběhli ze křoví dva mladíci v tepláčkách a dali se na útek každým jiným směrem. Jednoho hlídka dostihla a zadržela, druhý zmizel ve tmě.

Poručík Michálek napadla souvislost události s parkem mladých lidí odcházejících před chvílí spěšně k parkovišti. Dal se do běhu za nimi. Spatřil však už jen siluetu neosvětleného vozidla ujíždějícího z parkoviště.

Vrátil se k místu, odkud se událost začala rozvíjet. Ve křoví nalezl dva objemné balíky převázané jen tak silným motouzem. Na první pohled bylo zřejmé, že jsou to vojenské spací pytle a v nich další věci. Balíky odnesl do místnosti dozorcího posádky a zde je rozvázel. Skrývaly se v nich čtyři hygienické a tři tepelné vložky k těmto pytlům, sedmery kalhoty, sedm blůz a jeden kabát vzor 60 (takzvané maskáče), dvě zcela nové vojenské košile, tři tílka, pět párů zimních ponožek, hodiny z bojového vozidla pěchoty a další výstrojní materiál – vše v ceně přes 3500 Kč.

V zadrženém byl zjištěn vojín Jelínek – příslušník ženijní roty. Doznal, že zajištěné předměty si chtěl poslat domů. Domluvil se s bratrem, že si pro ně dnes večer přijede. Odkoupil je od skladníka výstrojního materiálu vojína Grygy. Balíky přehodil po večerce přes plot v místech, kde – jak předpokládal – si ho nikdo nemohl povšimnout, sám oplocením podlehl v místech, kudy chodí vojáci na černo na vycházku. Jeho kamarád vyšel přes bránu na parkoviště a bratra a jeho dívky přivedl za ním. Pomocník dozorcího u vchodu ho pustil bez propustky, stačilo, aby mu řekl, že si jen potřebuje něco na parkovišti zařídit.

Právě když se dohadovali, zda mají balíky odnést na parkoviště nebo raději přijet autem k úkrytu, zaslechl přicházející pořádkovou hlídku.

„Ten váš kamarád byl vojín Gryga?“ – konstatoval suše dozorcí posádky. – „Ano.“

Když se vojín Gryga – spoléhající na kamarádovu diskretnost – asi po půlhodině vrátil jakoby nic do rájony jednotky, čekal ho zde již poručík Michálek.

Ani on nezapřel. Na zábavy, na kouření a na pití potřeboval více peněz než mu skýtalo služné a než dostával z domova. A tak si postupně začal vypomáhat, jak mu příležitost dovolovala...

Nejprve příslušníkům roty, později i dalším vojákům odprodával výstrojní součástky, které mu ve skladu „přebývaly“. Měl jednou taxu: Trenýrky po deseti korunách, košile po padesáti, maskovací kalhoty a blůzu po stokoruně, spací pytel za dvě stě atd. Vojín Jelínek mu za výstrojní materiál v ceně přes 3500 Kč zaplatil 240 Kč.

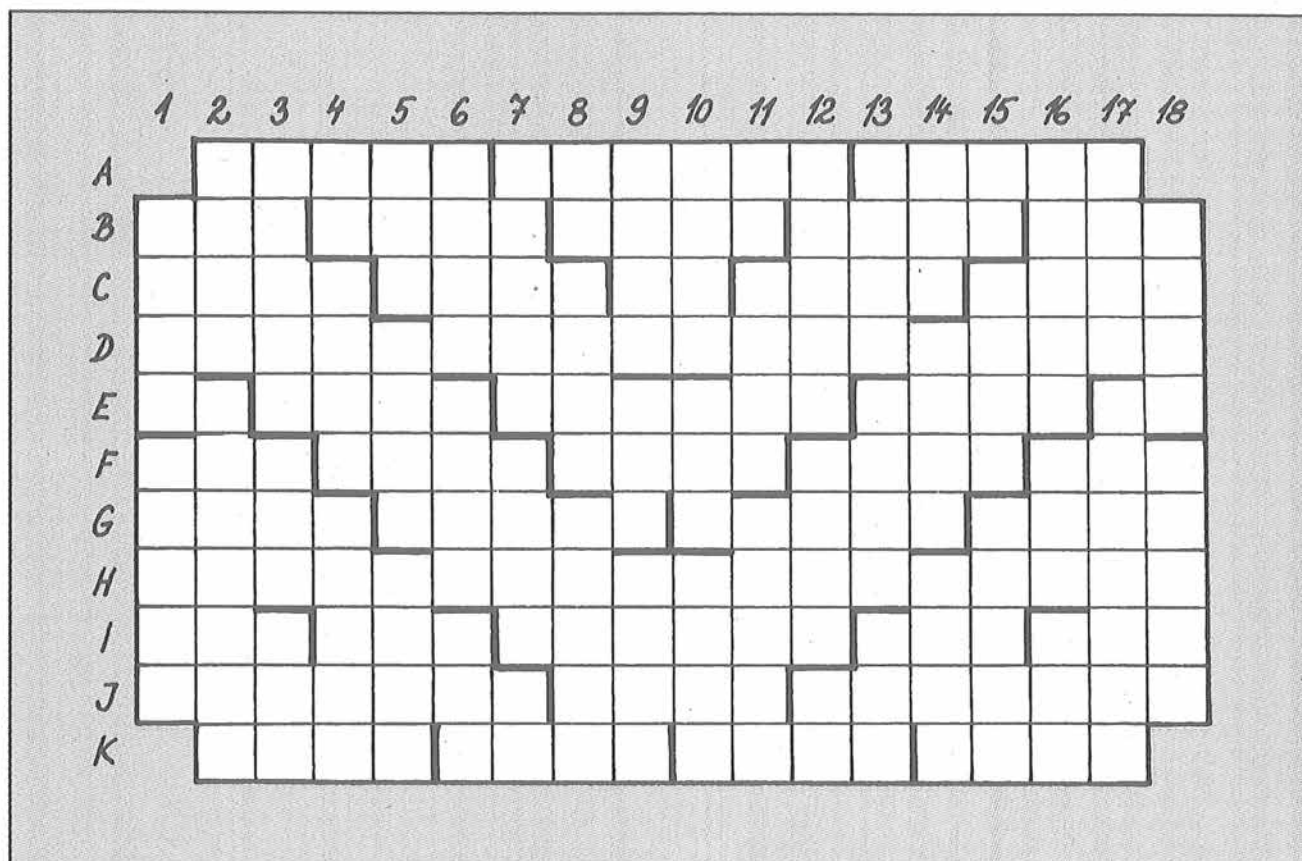
„Neměl jste strach, že se na vaše machinace časem přijde?“ – zeptal se později obviněného vojenský prokurátor. „To se nemohlo stát,“ odpověděl klidně vojín Gryga, „protože evidence byla nepřesná, poslední inventury byly odbyty a kontrolu faktického stavu materiálu jsem za posledních jedenáct měsíců nezažl.“

Prokurátor si ověřil, že vojín Gryga nelhal.

Poučení? Porušování vojenských základních řádů a předpisů vytváří příhodné podmínky pro trestnou činnost, neboli – jedna nekázeň pomáhá na svět nekázi další. A naopak – důsledné a rozhodné plnění požadavků vojenských řádů a předpisů zabráňuje vzniku trestné činnosti a jiné nekázně – jak v praxi předvedl velitel pořádkové hlídky poručík Michálek.

Vojáci Gryga a Jelínek byli postaveni před vojenský soud. Nepřímé viníky řešil velitel útvaru kázeňsky. Odpovědnosti Jelínkova bratra a jeho dívky se zabývaly civilní orgány trestního řízení.

Citáty známých osobností

Tajenkou dnešní křížovky je prastarý citát – až z 6. století před naším letopočtem. Jeho autorem byl známý spartský efor CHEILÓN, jeden ze sedmi řeckých mudrců tehdejší doby.

VODOROVNĚ:

A. Hazardní karetní hra; země východního Středomoří; druh herce. – B. Ochranný násep; povrchní obdivovatel; německé město; pařížské letiště; hon. – C. Plošná výměra pozemků; předzvěst epileptického záchvatu; chem. značka teluru; druh listnatého stromu; měsíc. – D. ??? (1. část tajenky). – E. Zn. kosmetických přípravků; plynný uhlovodík; odlévací forma; pozdrav na rozchodnou; osobní zájmeno. – F. Systém barevné televize; soudánské město; čirá tekutina; senoseč; kus ledu. – G. Useknout; příjemná vůně; podzimní květi-

na; jeden ze sedmi řeckých mudrců. – H. ??? (2. část tajenky). – I. Část těla; rodový znak; přísedící u soudu; borový les; číslovka řadová. – J. Látka zhotovená tkaním; dopisní zkratka titulu; mužský zpěvný hlas. – K. Jméno psa; první muž; zkr. Mezin. federace amatér. atletiky; souostroví v Indonésii.

SVISLE:

1. Chyba; bod (zast.). – 2. Doslovný opis; kapesní svítilna. – 3. Mastné vazké kapaliny; lépe; nečistota. – 4. Zkr. kusu; jméno fenky; fyzikální jev při styku dvou těles. – 5. Cizí ženské jméno; zkr. Mezin. sdružení letec. společností; cizí muž. jméno. – 6. Cizopasný hlíst; asijská rostlina s aromatickými oddenky; SPZ Benešova. – 7. Jadrné krmito pro koně; dámské večerní šaty; latin. zkr. před letopočtem. – 8. SPZ Rokycan;

město při ústí Donu; větší lidská sídliště. – 9. Slovensky „jistě“; moučka z kurkumy; německy „domov“. – 10. Člen strany rus. revolucionářů; běloveská kyselka; úskoky. – 11. Předložka; český herec; přirozená pryskyřice. – 12. Brašna; ukrajinská řeka; lidový souhlas. – 13. Otevřená ohniště; jednotka básnického rytmu; vdechnutí i vypuštění kouře. – 14. Dívčí jméno; ženské jméno; jméno papouška. – 15. Osobní zájmeno; popěvek; vzácný průhledný drahokam. – 16. Klamná představa; zn. kancelářských potřeb; číslovka základní. – 17. Činy (bás.); zemědělské motorové vozidlo. – 18. Zavařadla; egyptské město se známou přehradou.

NÁPOVĚDA:

B. Ossa G. Bias K. IAAF 5. IATA 9. Heim 12. Styr

Protipěchotní miny s usměrněným účinkem

V průběhu 70. a 80. let prošel minový materiál poměrně rozsáhlými modernizačními změnami. Mezi kategorie, které zaznamenaly posun především v koncepčním řešení patří protipěchotní miny. Vedle standardních náslapných, šrapnelových či speciálních nástražných typů došlo k rozvoji protipěchotních min s usměrněným účinkem, označovaných obdobně jako u protitankových typů miny horizontální, směrové, nástražné ap. Přestože tento minový materiál zpravidla pouze doplňuje hlavní systém zátarasů, nepozbývá na významu. Jeho úkolem je především střežit vlastní minová pole před průzkumem a odminovacími prostředky protivníka. Specifickou úlohu sehrávají tyto miny při doplňování nevýbušných zátarasů, jakými jsou například stromové záseky, závaly nebo barikády ve městech, na příjezdech k důležitým objektům, v průsmycích, soutěskách ap.

Rozvoj protipěchotních min se zaměřil zejména na tříštivé (střepinové) miny. Jestliže trhavé miny působí v poměrně malém okruhu, zpravidla proti jednotlivci, pak ničivý účinek tříštivých min proti živé síle působí v okruhu 50 až 150 m, v některém případě i více. Platí to zejména u protipěchotních min s plastickou trhavinou a velkým množstvím (až 1000) zalitých střepin či kuliček.

K hlavním představitelům protipěchotních min této kategorie patří americká M18 a její modernizované obměny, francouzská MAPED F1, britská PADMINE a švédské FFV 013 a 013R.

Protipěchotní miny s usměrněným účinkem

Základní typy

K hlavním představitelům **protipěchotních min** s usměrněným účinkem patří následující typy:

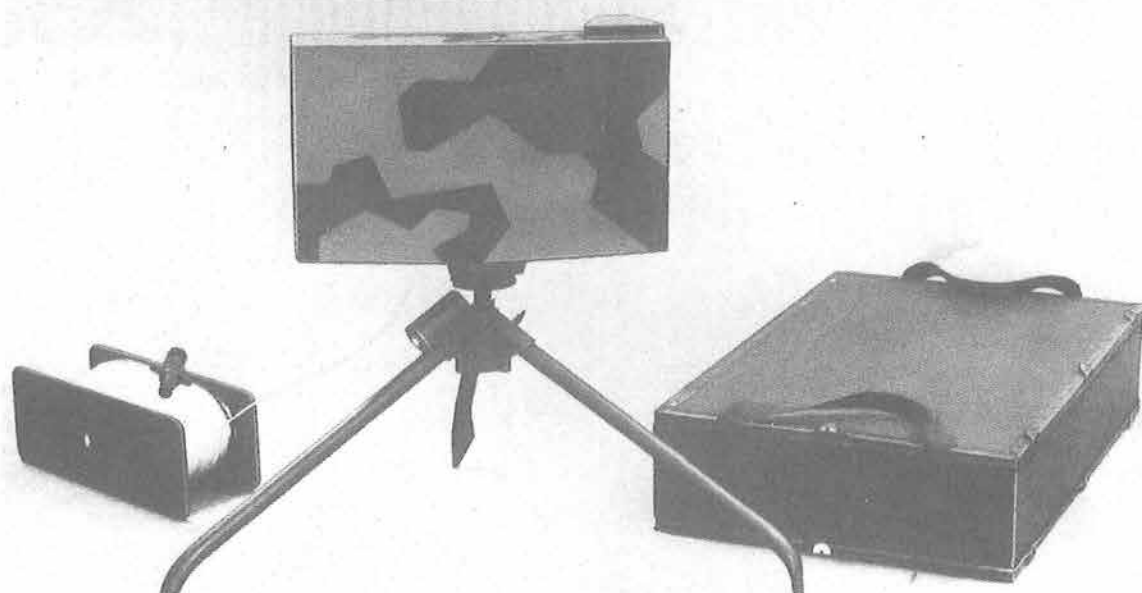
Americká PP mina M18A1 je ve výzbroji ženijních jednotek americké armády od začátku 60. let. Může být aktivována elektrickým roznětem z úkrytu vzdáleného do 30 m nebo tahovým rozněcovačem v kombinaci s bleskovicí. Tříštivá náplň se 700 ocelovými střepinami, má hmotnost 0,68 kg. Proti živé síle působí ve výšce i vrcholovém úhlu 60° do vzdálenosti 50 m a výšky 1 m. Nebezpečný prostor za minou je až do 16 m. Její rozměry jsou 2,16 x 35 x 83 mm, s podstavcem je vysoká 170 mm.

Francouzská PP mina MAPED F1 může být aktivována kontaktním elektrickým nebo elektromechanickým roznětem. Pokládá se ručně na povrch terénu nebo se upevňuje na různé místní předměty. Je vyrobena z plastické trhaviny, s 500 ocelovými střepinami o hmotnosti 0,4 kg. Mina o hmotnosti 1 kg zraňuje živou sílu v sektoru 60° do vzdálenosti 40 m. Její rozměry jsou 180 x 60 x 220 mm (i s podstavcem).

Britská PP mina PADMINE má v trhavině zalito asi 650 ocelových střepin, které zraňují až do vzdálenosti 160 m. Mina o hmotnosti 1,26 kg může být aktivována klasickým tahovým rozněcovačem s nástražným drátem. Elektrickým roznětem lze odpálit až 4 miny v jednom okamžiku. Tato nekovová mina má rozměry 205 x 55 x 120 mm.

Švédské PP miny FFV 013J a FFV 013R jsou koncepčně obdobné s předchozími PP minami, ovšem rozměrově i hmotnostně představují v této kategorii výjimku. Hmotnost základního typu je 20 kg, hmotnost a rozměry lehčí varianty FFV 013R jsou přibližně poloviční. Větší tříštivá náplň a před ní uložená ocelová deska s 1200 předtvarovanými střepinami váží 7,5 kg. Tělo miny je 420 mm dlouhé a 250 mm vysoké.

Zatarasovací prostředky

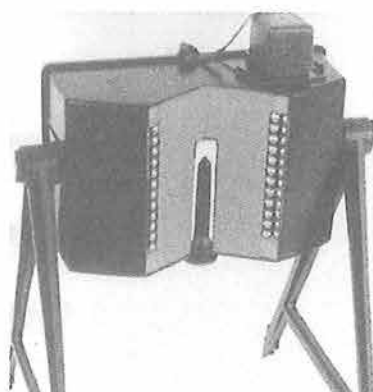
M 18 A1

**FFV 013 J
FFV 013 R**

PADMINE

MAPED F1